

I 02 -
1997 - 1998

INTERNATIONAL
Film
FESTIVAL
ROTTERDAM
ERDAM

1997/1998

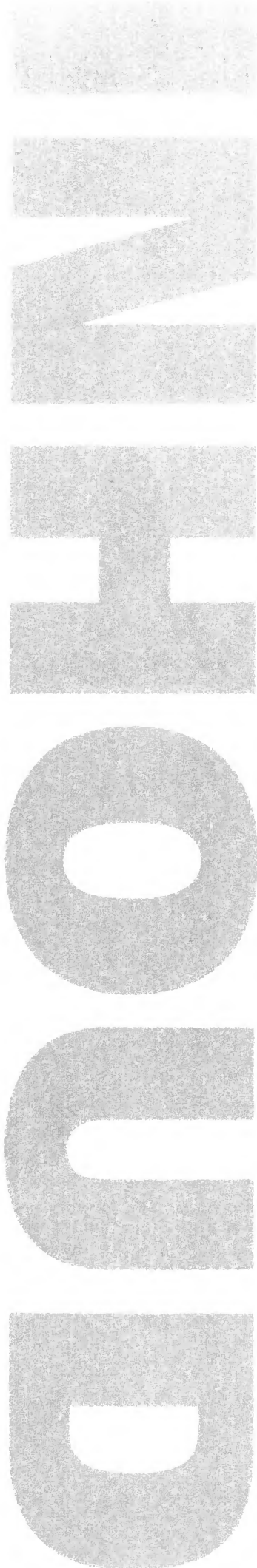
Colofon

Eindredactie Paul Verstraeten
Met bijdragen van Simon Field, Sandra den Hamer, Mirjam
Klootwijk, Geert Hoeven, Carlie Janszen, Femke Wolting
Fotografie André Bakker, Cynthia van Elk

Vormgeving Publish, Amsterdam / Jan Pieter Ekker
Druk Tripiti, Rotterdam
Omslag Max Kisman

Het jaarverslag is een uitgave van de
Stichting Film Festival Rotterdam
Kruiskadehof 36b
Postbus 21696
3001 AR Rotterdam
telefoon 010 411 80 80
fax 010 413 51 32
e-mail iffrr@luna.nl

Vooraf	
Citaten uit de media	3
Awards	4
Festival in cijfers	5
Inleiding	6
1 Programma	
1.1 Tiger Awards competitie	9
1.2 Hubert Bals Fonds Oogst	9
1.3 Hoofdprogramma	9
1.4 The Cruel Machine	10
1.5 Exploding cinema	11
1.6 Film-makers in Focus	12
1.7 Italian Exploitation	12
1.8 Dutch Perspective	12
1.9 Critics' Choice	12
2 Festival als evenement	
2.1 Samenwerkingsverbanden en co-producties	13
2.2 Gasten	14
2.3 Opening en sluiting	14
2.4 Lezingen, talkshows en introducties	14
3 CineMart	
3.1 Inleiding	15
3.2 Werving en selectie projecten	15
3.3 Programma CineMart	16
3.4 CineMart Consultancy Service	16
3.5 Industry Office	17
3.6 CineMart USA	17
3.7 Resultaten en reacties	17
4 Hubert Bals Fonds	
4.1 Inleiding	19
4.2 Jaar oogst 1998	19
4.3 Hubert Bals Fonds Conferentie	19
4.4 Geselecteerde projecten 97/98	20
4.5 Distributie	20
4.6 Overige activiteiten en samenwerking	21
5 Communicatie & Marketing	
5.1 Kaartverkoop en publiekssamenstelling	22
5.1.1 Inleiding	22
5.1.2 Toegangsprijzen en kaartenbeleid	22
5.1.3 Resultaten publieksonderzoek	23
5.2 Media en promotionele acties	25
5.2.1 Inleiding	25
5.2.2 Nationale campagnes en media	25
5.2.3 International campagnes en media	26
5.2.4 Communicatie en media tijdens het festival	27
6 Sponsoring	
6.1 Inleiding	29
6.2 De Volkskrant	29
6.3 Citroën Nederland	29
6.4 Grolsch	30
6.5 Canal+	30
6.6 Fondsen en subsidies	30
7 Educatie	
7.1 Rotterdam Film Course	31
7.2 Schoolvoorstelling	31
7.3 Kinderfilmdag	31
8 Filmaankoop en distributie	
8.1 Tiger Releases	32
8.2 Andere distributievormen	32
9 Financiën	33
Bijlagen	
I Index films	35
II Citroën Publieksenquête	47
III Gastenlijst	51
IV Evenementendraaiboek	62
V CineMart projecten	65
VI HBF projecten	66
VII Organisatie	67
VIII Sponsoring en financiële steun	68
IX Het festival in de Nederlandse krant	70

El festival de Rotterdam es impresionante. No solo es una de las mejores muestras de cine sino uno de los diseños de política cultural más inteligentes, sofisticados y creativos que existen hoy en el mundo. Rotterdam es, al mismo tiempo, un evento orientado al público y a los cineastas, al cine holandés y al internacional, al crítica y a la industria, a las mejores tradiciones de cine y a sus futuros posibles.

Quintín – El Amante Cine (Argentinie)

Like Cannes, Venice or Berlin, the Rotterdam International Film Festival presents an overwhelming array of films and events that range widely – geographically, thematically – with a concentration on alternative media projects. The Dutch people are friendly and helpful. Everyone speaks English, but they all smoke – everywhere and incessantly.

Ruth and Archie Perlmutter – Film Journal International (VS)

This is one festival that does not conclude with its closing night party

Howard Feinstein – The Independent Film & Video (VS)

The Rotterdam Film Festival is distinctive not only in the way it supports filmmakers beyond its official dates, but also for the, shall we say, unusual sidebars it presents.

Howard Feinstein – The Independent Film & Video (VS)

An increasingly popular stopover for global festhoppers, between Sundance and Berlin

David Rooney – Variety (VS)

Rotterdam is well established as the venue of one of the most adventurous, ambitious, friendly and well organised film festivals in the world

Geoff Andrew – Time Out (GB)

Auch wenn seine Zukunft nicht gerade rosig aussieht, in Rotterdam präsentierte sich das unabhängige, internationale Kino mit stilistischer Vielfalt und erzählerischer Leidenschaft. Besonders die südostasiatischen Länder sorgten für zahlreiche Entdeckungen.

Harald Zander – Filmecho Filmwoche (Duitsland)

Filme aus Tschechien, Polen, Ungarn, Estland, Litauen, Bulgarien und Georgien suchte man in Berlin vergeblich, während das unmittelbar vorher stattfindende Filmfestival in Rotterdam genau aus diesen Ländern neue Produktionen präsentierte. Rotterdam hat sich inzwischen zum Schaufenster für Filme aus den postsozialistischen Ländern entwickelt.

Jörg Taszman – Berliner Zeitung (Duitsland)

Like Rotterdam itself, the International Film Festival is a marvelous testament to measured growth and adaptability. In its 27 years, IFFR has matured in a vital business place for European distributors while maintaining warm alliances with artists, financiers and enthusiastic audiences. General good feelings are only part of the story; Rotterdam learned to give back to the film community in many ways several years ago..... From a logistical standpoint, the IFFR is practically faultless.

Christian Gaines – IndieWire

Le festival de Rotterdam constitue un des pôles essentiels de l'active cinéphile européenne.

Jean-Marc Lalanne – Cahiers de Cinema (Frankrijk)

For those who bemoan the commercialisation of Sundance and the Americanisation of Berlin, Rotterdam is much more than a convenient stopover on the film-festival circuit. A 12-day event ... has a well-earned reputation as a sanctuary for film lovers. The prevailing mood is unabashedly cinephilic, the glitz quotient agreeable low. Under British director Simon Field, Rotterdam has consolidated its position as Europe's most adventurous festival.

Dennis Lim – Independent on Sunday (GB)

The Rotterdam Film Festival, held in the dead of winter in a city that will never be mistaken for Acapulco, may be the international film event offering the most poignant intimations of spring. To attend is to glimpse the future of movies or, at least, the future of cinephilia.(...)

This is the place where the Centre Pompidou premieres Chris Marker's new CD-ROM. (...) mirroring the mysterious dutch national character, Rotterdam combines social responsibility with libertarian license.

Jim Hoberman – Village Voice (VS)

Proiezioni belle, in sale perfette e su schermi giganti, nonostante sia un Multiplex il centro del festival. Quasi 400 film che, grazie a un buon sistema di repliche, prima o poi si possono vedere quasi tutti. E' il miracolo Rotterdam.

Roberto Silvestri – Il Manifesto (Italië)

(...) If there's one point that Rotterdam makes, it's that non-commercial cinema still has every possibility of being explosive.(...) Rotterdam continues to be regarded as the cutting edge of the Euro festival circuit.

Jonathan Romney – Sight and Sound (GB)

AWWA F

VPRO Tiger Awards

Een internationale jury bestaande uit Carole Myer (voorzitter, Groot Britannië), Christine Hakim (Indonesië), Stanley Kwan (Hongkong), Baba Hama (Burkina Faso) en Peter Delpeut (Nederland) was bijzonder onder de indruk van de kwaliteit van de 14 films die dit jaar waren geselecteerd voor de Tiger Awards Competitie. 'De competitie bestond uit vele ambitieuze films, bemoedigend voor de toekomst van de filmkunst. Opvallend was vooral de mix van technieken van verschillende disciplines, waaronder een veelvuldig gebruik van de avantgarde.'

De VPRO Tiger Awards werden verleend aan de volgende regisseurs:

- Petr Zelenka – KNOFLÍKARI (Tsjechië)
- Guiseppe Gaudino – GIRO DI LUNE TRA TERRA E MARE (Italië)
- Stefan Ruzowitzky – DIE SIEBELBAUERN (Oostenrijk)

Aan de drie Tiger Awards is een prijs verbonden van elk 10.000 dollar, ter beschikking gesteld door de VPRO. De omroep zal de drie winnende films uitzenden tijdens de volgende editie van het filmfestival in 1999.

CITROËN Publieksprijs

De Poolse Bruid van de Nederlands/Algerijnse regisseur Karim Traïdia werd na de allerlaatste tellingen onverwacht de favoriete film van de festivalbezoekers. De regisseur werd gehonoreerd met de Citroën Publieksprijs.

FIPRESCI Prijs

De jury van internationale filmcritici georganiseerd in de Fipresci, bestaande uit Chidananda Dasgupta (India), Gerald Peary (Verenigde Staten), Eduardo Antin (Argentinië), Nina Tsyrcun (Rusland) en Hans Kroon (Nederland), kende dit jaar ex aequo de prijzen toe aan:

- FROST – Fred Kelemen (Duitsland)
'Voor zijn verkenning van de grenzen van de cinema door middel van een spirituele road-movie en een vermetele wisselwerking van werkelijke tijd en fictieve tijd.'
- FIRST LOVE, LAST RITES – Jesse Peretz (Verenigde Staten)
'Voor zijn uitdaging aan het dominante Amerikaanse filmverhaal, door de onverwachte concentratie op stemming, atmosfeer en seksueel mysterie.'
- Een speciale juryvermelding ging naar MOTEL CACTUS van Park Ki-Yong (Zuid-Korea).

KNF Prijs

De jury van de Kring van Nederlandse Filmjournalisten kende haar jaarlijkse persprijs toe aan:

- GUMMO – Harmony Korine (Verenigde Staten)
'GUMMO portretteert op een vernieuwende, energieke en ongepolijste manier een kleine dorpsgemeenschap in Ohio. De film weet de toeschouwer achter te laten met sterke

emoties en gevoelens van onrust. Het is een film die als een tornado op de kijker inwerkt.'

Aan de KNF Prijs is een premie verbonden voor ondertiteling, gesponsord door Holland Subtitling. NFM Distributie heeft belangstelling getoond om de film in Nederland uit te brengen in de filmtheaters.

NETPAC Award

De jury van de NETPAC (Network for the Promotion of Asian Cinema), bestaande uit Ashley Ratnavibhushana (Sri Lanka), Jeanette Paulson Hereniko (Hawaï) en Kim Dong-ho verleende de Netpac Award voor de beste Aziatische film op het festival aan:

- DANCE OF THE WIND – Rajan Khosa (India)
'Voor de delicate, gevoelige verbeelding van een mentor-student relatie en voor de subtiele cinematografische werkwijze.'
- Een speciale juryvermelding ging naar GREEN FISH van Lee Chang-Dong (Zuid-Korea)

Vertoonde films

totaal aantal films 624
 lange films 256
 korte films/video's/etc. 368
 lezingen/presentaties/live events 30
 performances 9
 exposities/installaties 7

Premières lange films

totaal 53
 wereldpremières 22
 internationale premières 19
 Europese premières 12

Voorstellingen

totaal 1096
 Rotterdam 975
 Groningen 55
 Maastricht 59
 Utrecht 7

Gasten

totaal 1830
 buitenland 1310
 CineMart 426
 totaal aantal overnachtingen 5566

Pers

totaal 531
 buitenland 201
 Nederland 330

Publiek

totaal entrees 275.000
 betaalde entrees 245.000
 entrees Groningen 5.500
 entrees Maastricht 5.000

Personele bezetting

directie, staf en vaste medewerkers 15
 tijdelijke medewerkers en freelancers 83
 vrijwilligers 431

Exploitatie

uitgaven f 6.066.966
 recette, sponsoring, fondsen f 3.311.867
 structurele subsidies f 2.715.180

INTERNATIONALE FILM FESTIVAL ROTTERDAM

Voor het International Film Festival Rotterdam is 1998 een jaar dat gekarakteriseerd wordt door expansie. Het programma is in omvang toegenomen, in het bijzonder het aantal films en de samenwerkingsverbanden. De catalogus biedt meer dan ooit grondige en uitgebreide documentatie, waaronder essays over alle speciale programma's, inclusief de tiende verjaardag van het Hubert Bals Fonds. Het aantal bezoekers is substantieel gegroeid van 250.000 naar 275.000. Bovendien is het aantal – vooral buitenlandse – gasten enorm toegenomen, van 1400 naar 1830, waaronder filmmakers, internationale pers en programmeurs van festivals, cinematheken en kunstinstellingen.

Het succes van deze editie kan ook worden afgemeten aan het feit dat, terwijl het festival in omvang toeneemt, het karakter 'typisch Rotterdam' blijft: avontuurlijk, risiconemend, vaak uitdagend en polemisch, en bijzonder internationaal in zijn reikwijdte.

Het programma is groot en uiteenlopend, maar ook uitgebalanceerd. De diversiteit biedt de bezoekers een groot aantal mogelijke routes door de rijkdommen van de internationale, hedendaagse cinema, ver voorbij de bekende mainstream. Deze variatie – met zelfs excentrieke kanten – is een van de belangrijkste kwaliteiten van het festival. Zo heeft de bezoeker dit jaar kunnen kiezen tussen werk van de Russische regisseur Aleksander Sokoerov en Italiaanse exploitatiefilms, contrasteert de avantgardist Ernie Gehr met een programma in de Rexane 'sex' bioscoop, en wordt het Hubert Bals Fonds programma met films uit ontwikkelingslanden gepresenteerd op hetzelfde festival als werk van de meest trendy VJ's.

Tegelijkertijd biedt het festival inzicht in en kritische perspectieven op de ontwikkelingen in de hedendaagse cinema door middel van conferenties, discussies, presentaties, talkshows en talrijke openbare vraaggesprekken met de aanwezige filmmakers.

Maar ondanks de groei behoudt het festival – zeer belangrijk – zijn reputatie van intimiteit, vriendelijkheid, efficiëntie en zijn gerichtheid op de filmmaker.

Terwijl de groei van het festival een forse druk legt op de middelen en de staf, blijven de efficiëntie en de hulpvaardigheid van de medewerkers onaangetast. Het meest in het oog springende gevolg van de groei van het festival is de drukte aan de kassa's, vooral de lange rijen tijdens het eerste weekend. Dit probleem heeft prioriteit voor het komende festival. Het principe dat alle voorstellingen voor zowel publiek als gasten gemakkelijk toegankelijk zijn, moet één van de basiskenmerken van het festival blijven.

Het festival heeft weer de beschikking gehad over het brede scala van filmtheaters die het al jaren gebruikt, inclusief het magnifieke Pathé multiplex op het Schouwburgplein. Alleen de Corso-bioscoop, in het jaar voorafgaande aan het festival gesloten, moest dit jaar worden gemist. Evenals in 1997 bieden deze zeer verschillende theaters een enorm voordeel. De intimiteit van Zaal de Unie is een ideale context voor de speciale programma's zoals *The Cruel Machine*; *Lantaren/Venster*, het oude festivalcentrum, is een feestelijke onderkomen voor uiteenlopende voorstellingen, van speelfilms tot verschillende Exploding Cinema evenementen. De Pathé-bioscoop biedt plaats aan de enorme stroom bezoekers maar zorgt tegelijkertijd voor een sfeer van opwinding en verbondenheid. Dit wordt aangevuld door het gebruik van de tegenoverliggende Schouwburg: het populaire centrum voor evenementen, feesten, kassa's, horeca en nachtelijke disco.

Opvallend aan de festivaleditie van 1998 is de uitbreiding van het aantal samenwerkingsverbanden en co-producties met ander Rotterdamse culturele instellingen. Het is de ambitie van het festival om Rotterdam tijdens de twaalf festivaldagen te veranderen in een 'cinema stad', en haar vitaliteit en enorme publiek meer over de stad te verspreiden.

Simon Field INDIENING

Samenwerking met instellingen als V2, het Museum Boijmans van Beuningen, Witte de With, het NAI en de Schouwburg, maakt een wezenlijke verbreding mogelijk van de presentaties van de zeer uiteenlopende uitingsvormen van cinema binnen het festival. De spannende verkenning van de relatie tussen cinema en de andere kunsten voegt een dimensie toe aan het in belang toenemende Exploding Cinema onderdeel in het festival.

Het succes van het festival moet niet alleen worden gemeent aan de respons van het publiek, aan de complimenteuzere reacties van de Nederlandse en de internationale pers (de internationale berichtgeving is wezenlijk toegenomen), of aan persoonlijke reacties van internationale gasten. Want naast de bijzondere kracht die schuilt in de verschillende programma-onderdelen en in hun combinatie, is het ook van belang om het festival te beoordelen op de combinatie van het programma met de CineMart en het Hubert Bals Fonds. De driedelige structuur van het festival krijgt steeds meer de nadruk, omdat juist deze combinatie het fundament vormt voor de kracht en het gezicht van het festival. Dit gezicht is uitermate belangrijk voor de internationale ontvangst en reputatie.

Zoals elders in dit verslag wordt beschreven, is de CineMart zowel door de deelnemers als de andere aanwezige professionals als zeer productief gezien. Veel lof heeft betrekking op de efficiëntie en de intieme, vriendelijke atmosfeer waarin gemakkelijk afspraken kunnen worden gemaakt. Het is een bemoedigende omgeving voor beginnende filmmakers en producenten, maar ook een plaats waar door de wol geverfde professionals gestimuleerd worden in hun enthousiasme en optimisme voor de 'auteur'-cinema. Eensluitend is de CineMart beschreven als een van de meest productieve ontmoetingsplaatsen voor de independent film-industrie en is de CineMart langzamerhand tot een must geworden als bestemming na het Sundance Festival in de VS.

Door de aanwezigheid in Rotterdam van talrijke sleutelfiguren uit de internationale filmwereld is Rotterdam nu even productief als de Berlijnse filmmarkt wat betreft belangrijke en relevante spelers uit het filmbedrijf en de ontwikkeling van projecten in de sector van de kunstzinnige film. De CineMart wordt inmiddels beschouwd als de belangrijkste markt voor de kunstzinnige film en het Rotterdamse model vindt inmiddels alom navolging.

De status van Rotterdam als een nog immer in belang toenemende internationale ontmoetingsplaats wordt benadrukt door het jubileumfeest van de tiende verjaardag van het Hubert Bals Fonds. Met een conferentie heeft het festival dit jubileum gemarkeerd en tevens de aandacht gevestigd op de uitstekende oogst van films, gesteund door het fonds, die dit jaar op het festival zijn gepresenteerd. Het onderwerp van de conferentie is de toekomst van de filmproductie en distributie in ontwikkelingslanden en de rol daarbij van fondsen zoals het Hubert Bals Fonds. Het evenement heeft talrijke filmmakers en andere professionals uit ontwikkelingslanden bijelkaar gebracht in Rotterdam, en is zeer productief geweest, ondanks de bescheiden opzet en ambities. Het is een bewijs voor de belangrijke functie als catalysator dat een festival kan hebben voor de cinema in ontwikkelingslanden.

Over het geheel genomen is het 27ste International Film Festival Rotterdam een succes gebleken. Maar het is een succes dat ons de komende jaren voor een uitdaging stelt: de onvermijdelijke groei van het festival moet op een dusdanige wijze gestructureerd worden dat haar gezicht en karakter, haar reputatie en rol als 'supportive' en initiërend festival zonder meer gehandhaafd blijft. Een festival dat zich aanpast en zich ontwikkelt als antwoord op de grote en vaak opwindende veranderingen die de cinema zelf doormaakt.

1. PROGRAMMA

1.1 VPRO Tiger Awards competitie

De VPRO Tiger Awards competitie is vier jaar geleden bedacht als symbolisch hart van het festival, en onderstreept de Rotterdamse toewijding aan nieuwe filmmakers en nieuwe richtingen in de cinema.

De selectie van 14 films uit de gehele wereld – bijna allemaal wereld, internationale of Europese premières – heeft dit jaar een bijzonder hoog niveau en heeft een krachtige impuls gegeven aan de reputatie van de Tiger Awards competitie. De Nederlandse filmcritici bevestigen dit door hun positieve commentaren op de films van nog volledig onbekende filmmakers. Het festival heeft met opzet een selectie gemaakt die representatief is voor het brede scala van wereldcinema en de benadering van film; van speelfilm tot documentaire. Daartoe behoren films uit Azië, Noord- en Latijns-Amerika en uit Europa.

Drie films in de competitie behoren tot de jaarlijkse oogst van het Hubert Bals Fonds en dat is tekenend voor de stijgende kwaliteit van de films die tot stand zijn gekomen met steun van het fonds. Ook de internationale jury – met de sales-agent Carole Myer (voorzitter), de filmmakers Peter Delpout and Stanley Kwan, de directeur van Fespaco en het Ougadougou Film Festival Baba Hama en de Indonesische actrice en producente Christine Hakim – looft de competitie vanwege de hoge kwaliteit. Het is voor het eerst dat de drie Tiger Awards door hen zijn verleend aan uitsluitend Europese films. De internationale filmcritici, de Fipresci-jury, zijn eveneens onder de indruk van de kwaliteit van de competitie. Zij hebben echter duidelijk een onafhankelijke mening gevormd en hun prijs ex aequo gegeven aan de Amerikaanse film *FIRST LOVE, LAST RITES* en aan de Duitse competitiebijdrage *FROST*. Ook dit is een indicatie voor het kwalitatief brede aanbod.

De op het festival aanwezige filmkopers en sales-agenten zijn in toenemende mate geïnteresseerd in festival-aanbod. Tiger Awards winnaar *DIE SIEBELBAUERN* is een van de films waarvoor de kopers veel belangstelling tonen en als gevolg van de Rotterdamse presentatie is de film zeer succesvol op de kort daaropvolgende Berlijnse markt en wordt hij verkocht aan verschillende landen waaronder de VS. Een dergelijk succesverhaal valt ook te beurt aan een andere Tiger Awards winnaar, de Tsjechische film *KNOFLÍKARI*.

Het is het tweede jaar dat de Tiger Awards zijn gesponsord door de VPRO en deze samenwerking heeft zich wederom als zeer productief bewezen, zeker nu de omroep heeft besloten alledrie de Tiger Awards winnaars aan te kopen voor uitzending op televisie tijdens het komende festival. Hun vertrouwen in de competitie is zelfs zo groot dat zij van plan zijn de winnaars – voorzover mogelijk – elk jaar aan te kopen, waardoor de waarde en reputatie van de prijzen sterk in belang groeit.

Het festival heeft voor het eerst dit jaar direct na afloop van het evenement een toernee georganiseerd van de winnende films langs een aantal filmtheaters in het land met de bedoeling de betreffende films toegankelijker te maken voor het filmpubliek. Deze strategie zal in de komende jaren verder worden ontwikkeld, in samenhang met de andere distributie-activiteiten zoals de Tiger Releases. Met deze activiteiten wil het festival de bekendheid met en de uitstraling vergroten van de competitie en de winnende films.

1.2 Hubert Bals Fonds oogst

1998 is het tiende jaar dat het Hubert Bals Fonds actief is en om die reden hebben de films die dit jaar klaar waren een centrale plek gekregen in het festival als markering van het jubileum van het fonds en om de aandacht te vestigen op het succes van haar activiteiten. Dit is ook een correctie op de marginale positie die het programma met Hubert Bals Fonds films in het festival dreigde te krijgen. Naast de 13 films in het HBF programma, zijn drie door het fonds gesteunde films geselecteerd voor de Tiger Awards competitie: *DANCE OF THE WIND*, *THE LONG JOURNEY* en *WHO THE HELL IS JULIETTE?*

Als onderdeel van de jubileum-activiteiten heeft een conferentie plaatsgevonden over de betekenis van fondsen als het HBF en de toekomst van het filmmaken in ontwikkelingslanden, waaraan talrijke betrokken filmmakers en speciale gasten uit ontwikkelingslanden hebben deelgenomen. De rol van het festival als catalysator, als actieve deelnemer bij de steun aan filmprojecten en als vaste ontmoetingsplaats voor filmmakers en film-professionals uit de ontwikkelingslanden, zal in de toekomst worden uitgebouwd. Het is een indicatie voor de waarde en betekenis van het Rotterdamse 'interventionistische' werk dat nu ook wordt nagestreefd door andere festivals. Zowel het festival van Göteborg als van Gent zijn bezig met het opzetten van vergelijkbare fondsen, daarbij geadviseerd door Rotterdam. Dit is een welkome aanvulling van al bestaande belangrijke fondsen als het HBF, het Franse Fonds Sud en het Cinemonteverita van Locarno, die eveneens filmmakers uit ontwikkelingslanden steunen.

1.3 Hoofdprogramma

De grootse sectie uit het festivalprogramma, het hoofdprogramma, omvat dit jaar 115 lange films en een vijftiental programma's met korte films. Van de lange films zijn 36 avant-premières, een aantal dat al enkele jaren consistent is, waaronder zoals gebruikelijk de meer populaire titels in het festival, die een goede basis vormen voor de marketing van het festival bij het publiek. Maar de meeste films in het hoofdprogramma zijn Europese, internationale of wereldpremières.

res of zijn films die eerder op andere internationale filmfestivals zijn vertoond, met een vaak minder opvallende aanwezigheid dan in Rotterdam.

1998 is ook een bijzonder jaar vanwege het uitzonderlijk hoge aantal Nederlandse films dat in Rotterdam in première is gegaan. Daartoe behoort ook de openingsfilm FELICE... FELICE... van Peter Delpeut, die door het sterke Japanse karakter uitstekend past in de Aziatische traditie van het festival. Een golf van media-aandacht is ook veroorzaakt door de presentatie van de vier films uit het zogenaamde Route 2000 project, low-budget producties die als het bewijs kunnen worden beschouwd voor de opkomst van een nieuwe generatie van jonge filmmakers en producenten in Nederland. Het meest succesvolle van deze films is DE POOLSE BRUID die op het einde van het festival als de favoriet van het publiek uit de bus komt en de Citroën Publieksprijs mag ontvangen. De film is een onverwacht succes geworden in de Nederlandse filmtheaters ('de Groningse TITANIC' is hij in de pers genoemd), is opgepikt door een gereputeerde internationale sales-agent, goed verkocht op de Berlijnse filmmarkt, vervolgens geselecteerd voor Un Certain Regard in Cannes en heeft daar eveneens de publieksprijs gekregen. Het succes van DE POOLSE BRUID en van andere films als gevolg van een eerste internationale presentatie in Rotterdam, is een bewijs voor de groeiende potentie van het festival om de internationale markt te ontsluiten voor de films die er worden gepresenteerd. De combinatie van het programma en de CineMart maken Rotterdam ook meer en meer attractief voor premières en voor filmkopers en sales-agenten.

De diversiteit en vitaliteit van het hoofdprogramma is een afspiegeling van het festival zelf. Tot de hoogtepunten in het hoofdprogramma behoren Johan Gimónprez's DIAL H.I.S.T.O.R.Y., ook vertoond met live muziek door David Shea in het Exploding Cinema programma, de vertoning, eveneens met live muziek, van Petrov-Bertovs opmerkelijke zwijgende klassieker KAIN I ARTEM, gepresenteerd in samenwerking met het Nederlandse Filmmuseum.

Traditionaal omvat het programma een sterke selectie van Aziatische films. Ruim de helft van de films in het hoofdprogramma beleven in het festival hun eerste en hoogst waarschijnlijk enige vertoning in Nederland.

Een nieuwe, meer zorgvuldige, selectieprocedure voor het korte filmprogramma heeft dit jaar geresulteerd in een grotere en betere selectie. Deze populaire programma's representeren het belang dat het festival hecht aan de korte films, die in tegenstelling tot in andere filmfestivals een veel prominentere plaats krijgen in Rotterdam. In de programma's met korte films worden de meest experimentele en politieke films van het festival aangetroffen. Een aantal films van visuele kunstenaars zijn in dit programma opgenomen, naast de producties die meer in de Exploding Cinema sectie passen.

De makers van deze films willen meer dan voorheen bij de vertoningen op het festival aanwezig zijn om hun werk te introduceren en te bediscussiëren, daartoe behoren de Franse 'ontdekking' François Ozon en nieuwe Amerikaanse talenten als Sadie Benning en de fotografe/kunstenaar Sharon Lockhart.

1.4 The Cruel Machine

Het programma-onderdeel The Cruel Machine is een vervolg op de Rotterdam traditie van gedurfde en soms controversiële programma's die bedacht zijn om aandacht te schenken aan bepaalde aspecten van de hedendaagse cinematografische 'Zeitgeist'.

Dit speciale themaprogramma heeft veel publiciteit gekregen in de pers en media voorafgaand aan het festival. Dit heeft vooral betrekking op twee sleutelfilms in het programma, Michael Hanekes FUNNY GAMES en Kirby Dicks documentaire over de 'super-masochist' Bob Flanagan.

Het programma omvat een zeer breed spectrum van nieuwe films, van B-films tot 'auteur'-films, waaronder belangrijke internationale premières als KUROSAWA KIYOSHIS CURE, Jonathan Weiss' bewerking van JG Ballard in The Atrocity Exhibition en documentaires als Steve Dwoskins opmerkelijke PAIN IS en Catherine Saalfields documentaire over de extreme performer Ron Athey.

De laatste treedt ook live op met performer Maria Beatty in een gezamenlijke productie van het festival en de Schouwburg in het Rexane theater, de oudste sexbioscoop van Rotterdam. Dit evenement is de kroon op het programma en trekt van vroeg in de middag tot diep in de nacht zeer veel publiek.

Daarnaast verzorgen belangrijke critici en filmmakers, zoals Noel Burch, Tony Rayns en Peter Delpeut, dagelijkse presentaties, voorstellingen en discussies met betrekking tot de thema's van The Cruel Machine.

De discussie is gestimuleerd door een dagelijkse essayistische bijdrage in de Dagkrant van een van de medewerkers van het filmtijdschrift Skrien en door een panel met filmcritici dat over het thema debateert. Hoewel dit laatste door het overbeladen programma minder publieke belangstelling heeft getrokken dan gehoopt, worden de voorstellingen in zijn geheel zeer goed bezocht. De presentaties zijn meer door specialisten gevolgd dan door het gewone publiek, maar zij vormen de ruggegraat voor de discussie en geven de gelegenheid om zeldzaam en soms 'moeilijk' materiaal te vertonen.

1.5 Exploding Cinema

Voor de derde maal organiseerde het Film Festival het programma-onderdeel Exploding Cinema dat zich dit jaar concentreert rond twee thema's: Cinema Without Walls en The Future of the Small Screen. Met het Exploding Cinema programma geeft het festival rekenschap van de toekomst van de cinema, die niet meer het exclusieve domein is van de traditionele bioscoop. Het filmische speelt, dankzij de mogelijkheden van digitalisering en nieuwe media, een grotere rol dan ooit in andere artistieke en scheppende disciplines, zoals muziek, architectuur en beeldende kunst. Bovendien bieden digitale technieken meer en meer mogelijkheden voor de samenwerking en versmelting van de verschillende disciplines, bijvoorbeeld tussen beeld- en geluidsmakers. Steeds nadrukkelijker vervagen de grenzen tussen de kunsten en hun beoefenaars en het is vaak nauwelijks meer te zeggen waar de filmmaker eindigt en de muzikant, stede-bouwkundige of beeldend kunstenaar begint of omgekeerd.

Cinema without walls

Met Cinema Without Walls toont het filmfestival hoe het 'filmische' buiten de klassieke cinema steeds belangrijker wordt en uit het filmtheater 'explodeert'. Exploding Cinema toont deze cinema buiten de muren, en laat zien hoe kunstenaars uit verschillende disciplines gebruik maken van of geïnspireerd zijn door het bewegend beeld.

In V2 presenteert het filmfestival een aantal wereld- en Europese premières van interactieve en cinematografische installaties die tonen in welke richtingen de cinema zich ontwikkelt. De installaties van onder meer filmmaker Michael Naimark, de New-Yorkse kunstenaar Toni Dove en het architecten- en kunstenaarsduo Diller & Scofidio houden zich bezig met lineariteit en non-lineariteit, tijd en ruimte, interactiviteit en participatie van de kijker/gebruiker. Video-installaties van de beeldend kunstenaars Steve McQueen en Lidwien van der Ven zijn gepresenteerd in het Museum Boymans van Beuningen. Het thema Cinema Without Walls komt misschien wel het meest letterlijk tot uitdrukking met de buitenprojectie op het Pathé theater van het werk van Diller & Scofidio waarmee het Schouwburgplein veranderd tot openluchtbioscoop.

In het Medialab toont het festival interactieve producties, games en internetprojecten. Ook zijn cd-roms gepresenteerd, zoals van de Franse regisseur Chris Marker en de New-Yorkse videokunstenaar Tony Oursler.

The Future of the Small Screen

Het Rotterdamse festival presenteert niet alleen nieuwe richtingen in de cinema en de digitale media aan het publiek, maar wil ook actief deelnemen aan de discussie over de cinema die om ons heen explodeert. Daartoe organiseert het festival een serie debatten en presentaties onder de titel 'The Future of the Small Screen'. Een aantal sleutelfiguren binnen de nieuwe media en commentatoren van hedendaagse en toekomstige ontwikkelingen in de media zijn samengebracht om gedurende vier dagen de invloed van digitalisering en interactiviteit in relatie tot creativiteit en kunst te onderzoeken. Het programma wordt gedreven door vragen als: Waar zijn de plekken om nu en in de toekomst creatieve en innovatieve mediaproducties te vinden, wat zijn de mogelijke karakteristieken van deze nieuwe mediaprogramma's en wie zullen ze maken? De invloed van de computer op de cinema betekent niet alleen een technologische innovatie, maar raakt ook de artistieke dimensie van de cinema. Het programma richt zich vooral op makers en projecten die deze technologische mogelijkheden aanwenden om eigenzinnige en betekenisvolle producties te maken. Exploding Cinema onderzoekt de belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied, vooral waar die raken aan eigenschappen van de cinema.

Zo is er een middag georganiseerd onder de titel Digital Paradox over de invloed van digitalisering op film- en televisie-esthetiek en verhaaltechnieken waaraan filmmakers als Johan van der Keuken en Jon Jost deelnemen. In Defining a New Medium buigen twee gerenommeerde schrijvers en wetenschappers, Janet Murray en Steven Johnson, zich over kunsten in opkomst en de ontwikkeling van het computer-gestuurde verhaal. Daarnaast zijn er presentaties van interactieve on-line programma's van een aantal nieuwe medi makers uit onder meer de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk en België.

Glorianna Davenport van de Interactive Cinema Group van het MIT, Michael Naimark van het prestigieuze Interval Research instituut bespreken nieuwe vormen van cinema die gepresenteerd worden in de vorm van interactieve installaties. Daarbij staat steeds de vraag centraal hoe innovatieve en creatieve mediaproducties vorm kunnen krijgen.

De vraag wie dergelijke producties uiteindelijk zullen financieren en distribueren, is het onderwerp van het panel New Players, Networks and Independents. Niet alleen filmmakers en televisie-omroepen maken nu en in de toekomst media, zij krijgen concurrentie van bijvoorbeeld softwarehuizen en uitgeverijen. Deze veranderen in snel tempo in media-bedrijven, zo blijkt uit discussies tussen bijvoorbeeld de president van Sony/Columbia Interactive en Bob Bejan, producent Creative Development van Microsoft en verantwoordelijk ontwikkeling van on-line producties. De serie lezingen laat zien dat de ontwikkeling van deze grammatica en esthetiek van het nieuwe medium nog in volle gang is.

De discussies en het enthousiaste publiek bewijzen dat het belangrijk is de ontwikkelingen op de voet te volgen en te presenteren aan het Nederlandse publiek en de vakwereld. Door het jaarlijks actief stimuleren van discussie over ontwikkelingen in de cinema heeft Exploding Cinema zich ontwikkeld tot een internationale ontmoetingsplaats en denktank voor onafhankelijke en innovatieve filmmakers en digitale mediamakers en worden contacten tussen kunstenaars en filmmakers, de nationale vakwereld, pers en publiek gestimuleerd. Het streven is om ook volgend jaar het publiek kennis te laten nemen van de stand van zaken in de digitale media in de vorm van lezingen, discussies en presentaties.

Lifesavers, een workshop van VPRO digitaal

VPRO Digitaal organiseert in samenwerking met het Santbergen Instituut, de Sint Joost Academie en de Rietveldt academie een workshop voor een nieuwe generatie mediamakers. Gedurende het festival werken studenten onder leiding van film- en nieuwe mediamakers aan Lifesavers, kleine interactieve producties voor het Internet. Aan het einde van het festival worden de Lifesavers aan het publiek gepresenteerd en krijgen ze een plek op de sites van de VPRO en het festival. Docenten zijn zowel bekende nieuwe-media ontwerpers als Dick Rijken, Bruno Felix en Mieke Gerritzen, als film- en televisiemakers zoals Dick Tuinder en Rob Schröder.

Muziek en live events

Inmiddels bijna traditie zijn de avonden en nachten van Exploding Cinema waarin de grenzen van de cinema worden onderzocht in relatie tot muziek. De 70-jarige Pierre Henry geldt als peetvader van de elektronische muziek en als een van de uitvinders van de moderne dansmuziek. Henry, die nog maar zelden optreedt, voert in het festival zijn compositie uit bij Dziga Vertov's klassieke Russische film *MAN WITH A CAMERA*. David Shea treedt op met de film *DIAL H.I.S.T.O.R.Y.* van Johan Gimonprez waarvoor hij de soundtrack componeerde en ook is een avond georganiseerd rond de première van de documentaire *SONIC ACTS* van Frank Scheffer waarbij onder meer D.J Spooky optreedt.

Verder zijn er beeld- en muziekoptredens te zien geweest van de Britse jungle koning Photek in samenwerking met Geert Mul, en van een groep Indiase muzikanten uit Engeland die techno en dansmuziek vermengen met traditionele Indiase invloeden en die samenwerken met filmmakers.

Een bijzondere voorstelling is *Ocularis* van de Britse groep de Light Surgeons in samenwerking met The Herbaliser die laten zien hoe nieuwe technologieën muzikanten en filmmakers in staat stellen nauw en gelijkwaardig samen te werken.

1.6 Film-makers in Focus

In het tweede jaar van zijn bestaan biedt het programma-onderdeel *Film-makers in Focus* het Nederlandse en internationale publiek de gelegenheid kennis te maken met belangrijke maar nog altijd onbekende filmmakers uit de wereldcinema. De drie uitverkoren filmmakers vertegenwoordigen elk een andere benadering van cinema. Hoewel de Russische filmmaker Alexander Sokolov redelijk bekend is, geldt dat

niet voor zijn videowerk dat het festival vertoont. Veeleisend maar met een sterke verbeeldingskracht, hebben de videos en de regisseur grote indruk gemaakt op het publiek.

De Amerikaanse filmmaker Ernie Gehr ontlokt enthousiasme en een groeiend publiek voor zijn niet al gemakkelijk toegankelijke, maar lyrische stadsvisionen. De Japanner Mochizuki Ryokuro, onder meer maker van stijlvolle yakuza-films die meestal gemaakt zijn voor de video-markt, is zelfs in eigen land niet erkend als een belangrijk filmmaker, tot deze internationale introductie van zijn werk in Rotterdam. Samen met zijn hoofdrolspeler is hij aanwezig bij de voorstellingen in Rotterdam, waaronder enkele wereld premières. Vooral zijn meer recente werk maakt een sterke indruk.

1.7 Italian Exploitation

Geïnspireerd door een serie portretten van Italiaanse filmmakers voor de RAI televisie, is het Italian Exploitation programma een samenstelling van een aantal zelden vertoonde griezelfilms door meesters van de populaire Italiaanse B-film: Dario Argento, Riccardo Freda, Lucio Fulci en Joe D'Amato. De drie nog levende regisseurs zijn bij de voorstellingen aanwezig en hebben daar een enthousiast en groot publiek mogen ontmoeten. Het programma zet een oude Rotterdamse traditie voort van herontdekking van ondergewaardeerde genres en filmmakers die inventief werken met 'low-brow' vormen van cinema.

1.8 Dutch Perspective

De Nederlandse cinema is prominent aanwezig tijdens dit festival met 8 nieuwe films in het hoofdprogramma, inclusief twee documentaires, en een aantal korte films. Die aanwezigheid wordt versterkt door de 24 lange en korte films van het Dutch Perspective programma, dat het festival samenstelt in samenwerking met Holland film. Een special publicatie en een meer zorgvuldig gestructureerde programmering hebben ervoor gezorgd dat de Nederlandse film optimaal is geïntroduceerd bij de internationale gasten, waaronder niet alleen filmjournalisten, maar ook filmkopers en, misschien nog productiever, talrijke programmeurs van filmfestivals en cinemateken. Op die wijze garandeert het festival een van de meest effectieve internationale presentaties voor de Nederlandse films.

1.9 Critics' Choice

Het programma met de keuze van een tiental vooraanstaande Nederlandse filmcritici is dit jaar gecontinueerd met een belangrijke vernieuwing: de toevoeging van twee gespecialiseerde journalisten voor de nieuwe media, waarmee het festival het toenemende belang van het Exploding Cinema programma wil benadrukken.

2. FESTIVAL ALS EVENEMENT

2.1 Co-producties en samenwerkingsverbanden

Een van de meest opvallende nieuwe ontwikkelingen van het festival van 1998 is de groeiende omvang van de samenwerking met andere Rotterdamse kunstinstellingen. Dit beleid verbreedt radikaal het gezicht van het festivalprogramma en de geografische reikwijdte van de festivallocaties. Voor de eerste keer zijn in het programma een aanzienlijk aantal filminstallaties opgenomen, die gepresenteerd worden in Rotterdamse musea en galerieën, waardoor het festivalpubliek kennis kan maken met een ruimere notie van cinema-ontmoetingen met de andere kunsten. Voor de eerste keer kan tijdens het festival ook gesproken worden van Rotterdam als een 'cinema stad'.

De co-producties nemen verschillende vormen aan. De tentoonstelling Loplop in het Museum Boijmans van Beuningen, die is bedoeld als een aanvulling op hun Max Ernst tentoonstelling, heeft het festival geïnspireerd om de Belgische curator Edwin Carels aan te trekken. Hij heeft een viertal speciale programma's samengesteld die een verband leggen tussen visuele kunst en cinema, en tussen animatie en het bewegend beeld. Deze programma's hebben zowel hedendaagse als historische elementen.

De beeldenzaal van het Centrum Witte de With is ook een locatie geworden voor enkele speciale evenementen van het festival. Daarnaast verzorgt Witte de With de tentoonstelling Home Screen Home, met werk van kunstenaars en filmmakers voor het kleine tv-schermpresenteerd in 'huiskamer-omgevingen' die speciaal voor deze tentoonstelling zijn gecreëerd.

De tentoonstelling vormt een aanvulling op de eigen programmering door het festival van films van visuele kunstenaars en verbreedt de thema's van het Exploding Cinema programma. Deze verbanden komen uitgebreid aan de orde in de paragraaf over dit onderdeel.

Met de Rotterdamse Schouwburg is eveneens voor het eerst een co-productie tot stand gekomen. Geïnspireerd door een idee voor een installatie door de Engelse performancegroep Forced Entertainment, organiseert het festival samen met de Schouwburg een 'dag en een nacht' in de Rexane, de enige nog overgebleven sexbioscoop in Rotterdam. De bioscoop met zijn morsige, plushe en ook exotische atmosfeer blijkt een ideaal decorum voor een combinatie van performances en voorstellingen als verkenning van seksualiteit en zijn verbeelding. Dit evenement sluit ook aan bij de thematiek van het Cruel Machine programma. Het is een typisch voorbeeld van 'off-beat' Rotterdamse festivalprogrammering, een evenement waarvoor

het publiek zich verdringt, en met de Nederlandse premières van performances door Maria Beatty en Ron Athey.

Over het algemeen kunnen deze co-producties als een succes worden beschouwd. De zin van deze nieuwe ontwikkeling komt tot uiting in de verbreding van de festivalthema's door het leggen van verbanden met andere kunsten – een afspiegeling van een wijdverbreid fenomeen. De waarde wordt bovendien bevestigd doordat een deel van het enorme festivalpubliek de weg heeft weten te vinden naar de musea en andere tentoonstellingsplekken, en door de positieve en uitgebreide berichtgeving in de media, zowel nationaal als internationaal.

2.2 Gasten

Een opvallend aspect van dit festival is de substantiële toename van het aantal gasten, waarvan het merendeel uit het buitenland.

Als onderdeel van het festivalbeleid om haar internationale positie te versterken, is het budget voor buitenlandse journalisten verhoogd en zijn er meer uitgenodigd.

Steeds meer belangrijke professionals, waaronder salesagenten, kiezen voor Rotterdam in plaats van Berlijn. Bovendien is er sprake van een opvallende toename van het aantal filmmakers van zowel lange als korte films die graag naar Rotterdam komen om hun werk te presenteren en aan het festival deel te nemen.

Zoals gebruikelijk zijn veel gasten afkomstig uit Azië, waaronder dit jaar twee sterren: Takeshi Kitano, op dit moment de grootste ster en belangrijkste regisseur van Japan, en de uit Hongkong afkomstige producent en filmmaker Tsui Hark. Uit de VS zijn onder meer de acteur Matthew Modine te gast en Harmony Korine, de nog zeer jonge regisseur van GUMMO en daarvoor scenarioschrijver van het controversiële KIDS.

De presentaties en evenementen in het Exploding Cinema programma trekken de meest getalenteerde personen op het terrein van de media, waaronder kunstenaars en journalisten. De Hubert Bals Fonds conferentie is verantwoordelijk voor de aanwezigheid van vele sleutelpersonen uit de cinema in ontwikkelingslanden.

2.3 Opening en sluiting

De opening van het 27ste filmfestival is relatief sober gehouden, maar tegelijkertijd ook zeer speciaal. Na acht jaar opent Rotterdam weer eens met een Nederlandse productie, de wereldpremière van Peter Delpeuts FELICE...FELICE... Deze intelligente, fraai gemaakte en goed geacteerde film heeft, zoals ook bedoeld, gezorgd voor een uitdagende opening, volledig in de compromisloze geest van het festival. Het is toepasselijk om met een dergelijke film te openen, die bijna volledig is bezet met Japanse acteurs en Japan tot motief heeft, op een festival dat zijn reputatie te danken heeft aan de presentatie van Japanse en Aziatische films. De voltallige acteursbezetting heeft de opening bijgewoond en heeft daarmee bijgedragen aan een perfecte sfeer en enthousiasme reacties van het publiek, de buitenlandse bezoekers en de genodigde relaties op de opening.

Na de slotfilm op de laatste zaterdag van het festival vindt de inmiddels traditionele Awards ceremonie plaats. Het festival is daarvoor teruggekeerd naar de voormalige ontvangsthallen van de HAL, met een feestelijke uitreiking in een informele sfeer die representatief is voor het Rotterdamse karakter waarbij de filmmakers en hun ondersteuning voorop staan. Het resultaat is een feest waar alle betrokkenen zich prettig voelen, zowel gasten, sponsors, pers, als filmmakers en festivalmedewerkers.

2.4 Lezingen, talkshows en introducties

Rotterdam is nu meer dan ooit een festival dat voor een deel gekarakteriseerd wordt door een groot aantal lezingen, debatten en speciale evenementen. Geïntegreerd in de reguliere filmprogrammering en bedacht om deskundige en kritische commentaren te bieden op aspecten van de hedendaagse cinema en zijn veranderingen, geven ze het publiek de gelegenheid om de meningen te horen van theoretici, critici en vooral van filmmakers. Dit heeft betrekking op zowel de Serge Daney lezing, dit jaar gepresenteerd in het overvolle zaal van Witte de With, door de vooraanstaande criticus en filmwetenschapper Peter Wollen, als op een serie debatten en fora die onderdeel zijn van de Cruel Machine en Exploding Cinema programma's.

Rotterdam kent ook een lange traditie van talkshows die na de voorstellingen plaatsvinden. De programmering van deze talkshows zijn altijd een probleem geweest in het dichte programma-schema van het festival. Ook dit jaar hebben de talkshows vaak geleden onder de competitie van ander voorstellingen en het ontbreken van een ideale locatie. Een dergelijke locatie zou idealiter gemakkelijk toegankelijk moeten zijn en tevens intiem en rustig, maar de talkshows zijn voortdurend verplaatst van de Kleine Zaal van de Schouwburg naar het rumoerige festivalcafé in de hoop daar de ideale locatie en het publiek te vinden. Het resultaat is niet altijd bevredigend: de magazine-editie van de talkshow komt niet goed uit de verf en de nieuwe aanpak van wisselende gespreksleiders is ook niet altijd geslaagd. De meest geslaagde en fascinerende afleveringen hebben dit te danken aan de bijzonder gasten, zoals met Takeshi Kitano en Alexander Sokoerov. De aanpak en programmering van de talkshows blijven een probleem dat zal moeten worden opgelost en vormen een van de zwaktepunten van het festival.

De meer eenvoudige aanpak van introducties en vraag-antwoord sessies voorafgaand en onmiddellijk na de voorstellingen blijft de beste manier voor het publiek om kennis te maken met de filmmakers. Het toenemend aantal filmmakers dat graag bij alle voorstellingen aanwezig wil zijn, heeft de festivalstaf die verantwoordelijk is voor de coördinatie van deze optredens een hoop extra werk gekost.

Kleinere theaters als De Unie en Lantaren/Vensters bieden natuurlijk een meer intieme en comfortabele omgeving voor dit soort ontmoetingen dan de enorme zalen van het Pathé. Desondanks zijn deze sessies essentieel voor de introductie van de regisseurs bij hun publiek en is dit vaak voor de eerste keer dat de makers een publieke reactie krijgen op hun films.

3. CINEMART

3.1 Inleiding

De CineMart, de co-productiemarkt van het festival, beleeft dit jaar zijn vijftiende editie. In de loop der jaren heeft de CineMart een vaste plek in de agenda's van de internationale filmprofessionals weten te verwerven en staat nu bekend als een van de meest effectieve co-productiemarkten ter wereld. Reden van het succes schuilt niet alleen in de kwaliteit van de geselecteerde filmprojecten en de werkbare maar informele ambiance, maar vooral in het feit dat vooraf alle gesprekken door de CineMart-organisatie zijn gepland en de deelnemers met voorbereide agenda's in Rotterdam arriveren.

In 1998 heeft de CineMart bemiddeld bij in totaal 2700 1-to-1 business meetings. Financiers kunnen vooraf aangeven in welk project ze geïnteresseerd zijn. Omgekeerd kunnen filmmakers met een project-in-ontwikkeling ook aangeven welke financiers en mogelijke co-producenten zij wensen te ontmoeten.

In het totaal zijn er 53 filmprojecten geselecteerd en gepresenteerd in het officiële CineMart werkdoosje. Duidelijk is echter dat er daarnaast ook nog veel projecten en plannen onder de tafel en in de wandelgangen besproken worden, waardoor de bedrijvigheid nog eens wordt vergroot. 'Rotterdam' wordt door de internationale filmindustrie inmiddels gezien als een markt en een festival waar niet alleen talent valt te ontdekken maar ook nog eens goed zaken gedaan kan worden.

Meer dan driehonderd bedrijven hebben dit jaar deelgenomen aan de CineMart met in het totaal 426 afgevaardigden. Ruim tweederde (70%) van de deelnemers is afkomstig uit Europa. Daarna zijn de VS en Canada het best vertegenwoordigd (45 deelnemende bedrijven), dan Azië (25 bedrijven), de voormalige Sovjet-Unie (11), Afrika (11) en Latijns-Amerika (6). Een volledige lijst is opgenomen in de bijlagen. Vrijwel alle 'keyplayers' als het gaat om de internationale productie van de kwaliteitsfilms zijn in Rotterdam vertegenwoordigd.

3.2 Werving en selectie projecten

De selectie van CineMartprojecten komt tot stand op een vergelijkbare wijze als het festivalprogramma. In de zomer wordt een uitgebreide mailing gestuurd naar filmmakers en producenten over de hele wereld, en in ieder geval naar alle makers die ooit eerder met een film in Rotterdam waren. Daarnaast worden gerichte presentaties gehouden op filmfestivals (Ouagadougou, Sarajevo, New York, Toronto, Pusan, Amiens, Havanna) en wordt informatie verspreid via nationale filmfondsen en filminstituten.

Voor 1 oktober meldden ruim 200 filmmakers (een stijging van 15% t.o.v. 1997) uit 42 verschillende landen zich aan met een project in ontwikkeling. Daarnaast doet de organisatie zelf actief research naar interessante projecten en wordt een

aantal producenten persoonlijk uitgenodigd een nieuw project te presenteren.

Hoewel oorspronkelijk is gestreefd het aantal projecten in vergelijking tot de 42 projecten in 1997 te reduceren – dit in verband met maximale aandacht – wordt de organisatie geconfronteerd met 53 projecten die meer dan de moeite waard zijn om te selecteren.

De projecten worden geselecteerd op onder meer artistieke kwaliteit, haalbaarheid, achtergrond van de filmmaker en de producent. Tevens moet een eerste gedeelte van de financiering rond zijn.

Ook wordt rekening gehouden met een mondiale spreiding. Dit jaar is het grootste aantal projecten afkomstig uit Europa (20). Ook wordt consistent plaats ingeruimd voor filmmakers uit ontwikkelingslanden (16 projecten). Filmprojecten waarvan de scenario-ontwikkeling door het Hubert Bals Fonds is gesteund en die inmiddels ver genoeg ontwikkeld zijn om aan financiers te presenteren worden automatisch opgenomen in de CineMart-selectie.

Middels de samenwerking met de Independent Film and Feature Market in New York zijn in Rotterdam 10 projecten van Amerikaanse onafhankelijke producenten gepresenteerd.

De aard van de geselecteerde projecten is divers en varieert van experimenteel tot meer conventioneel, van bijna no-budget (\$ 150.000) tot medium-budget (\$ 4,5 miljoen), van kleine persoonlijke films van onbekende filmmakers tot nieuw werk van meer gerenommeerde filmmakers zoals dit jaar Alex Cox, Carlos Reichenbach en Rosa van Praunheim.

De geselecteerde projecten worden vooraf gebundeld in het werkdocument dat voor de kerst wordt verstuurd aan 800 financiers, producenten, fondsen, distributeurs, sales-agenten en vertegenwoordigers van tv-stations.

3.3 Programma CineMart

Kern van de CineMart zijn de vooraf gearrangeerde individuele ontmoetingen tussen filmmakers en financiers.

Voor aanvang van de CineMart zijn dit jaar 2200 afspraken van 30 minuten vastgelegd. Tijdens de CineMart zijn er nog eens 500 extra gepland.

Daarnaast worden er volop sociale evenementen georganiseerd zoals de dagelijkse gezamenlijke lunches in het Rotter-

dam Hilton, de feestelijke openings- en slotavond en de diverse recepties.

Naast de 1-to-1 business meetings, is en blijft de CineMart een belangrijk platform voor discussie en debat. In diverse plenaire discussies worden brandende kwesties in de internationale filmindustrie aan de orde gesteld. Ook worden er aparte presentaties georganiseerd, zoals:

- Presentatie Maurits Binger Instituut, waarin de projecten die op dit moment ontwikkeld worden binnen het instituut aan de internationale vakwereld worden gepresenteerd
- Media Scenario Workshops. I.s.m. met de Media Desk Nederland is een presentatie gehouden van 5 internationale instanties die zich richten op scenario-ontwikkeling: Sources, Equinoxe, Arista, Moonstone en North by North West.
- Film Commissioners Seminar. Op woensdag 4 februari organiseert het Film Fonds Rotterdam i.s.m. de CineMart een seminar over het nut, de werkwijze en de effecten van 'filmcommissioners'. Sprekers zijn o.a. Dick Willemsen, directeur van het Filmfonds Rotterdam, Pat Swinney Kaufman (New York State Film Commission) en Giacomo Martini (Emilia-Romagna Film Commission).
- Presentatie Rotterdam Film Guide. Op een drukbezochte receptie, aangeboden door de Rotterdamse beroepsvereniging van film/tv/av-makers Het Initiatief, is de eerste Rotterdam Film Guide aangeboden aan wethouder Hans Kombrink.
- Hubert Bals Fonds Conferentie (zie Hoofdstuk Hubert Bals Fonds)
- Persconferentie Pusan Film Festival, waarin de oprichting van de PPP (Pusan Promotion Plan) is aangekondigd. De PPP zal worden georganiseerd i.s.m. het Filmfestival Rotterdam en is een co-productiemarkt gemodelleerd naar de CineMart.

3.4 CineMart Consultancy Service

Nieuw dit jaar is de CineMart Consultancy Service, die in samenwerking met het Maurits Binger Instituut is opgezet. Vooral bij jonge, relatief onervaren filmmakers bestaat de behoefte de business meetings voor te bereiden met deskundigen, advies te vragen over wie de beste partner zou kunnen zijn en op welke wijze het project het best gepresenteerd zou

kunnen worden. In individuele sessies met ervaren deskundigen uit de internationale industrie kunnen alle deelnemers met projecten zich uitvoerig laten voorlichten. De CineMart Consultancy Service is druk bezocht en is, zo blijkt uit de enquête na afloop van de markt, ook zeer gewaardeerd.

3.5 Industry Office

Het zijn vanzelfsprekend niet alleen de CineMart-projecten die onder de aandacht van de aanwezige filmprofessionals worden gebracht, maar ook de nieuwe films in het festivalprogramma.

De Industry Office, vorig jaar gestart met het doel de films uit het festivalprogramma maximale verkoopkansen te geven is ook dit jaar weer een succes geworden. De filmprofessionals (distributeurs en tv-kopers) hebben optimaal gebruik gemaakt van de videotheek waar de meeste films uit het programma te zien zijn. Ook de speciaal georganiseerde industry-screenings zijn goed bezocht. Absolute aandachtstrekkers van dit festival zijn de Mexicaanse film *WHO THE HELL IS JULIETTE?* en *DIE SIEBELBAUERN* uit Oostenrijk, die in Rotterdam een sales-agent heeft gevonden en al direct aan een aantal landen is verkocht.

Als een vraagbaak voor filmprofessionals is de Industry Office een onmisbaar onderdeel voor debuterende filmmakers en producenten. Vaak voor de eerste keer op een internationaal festival, niet wetend welke distributeurs/tv-kopers voor hen interessant zijn, is het voor hen van groot belang om de juiste mensen te ontmoeten. De Industry Office speelt hierin een belangrijke rol.

3.6 CineMart USA

Al enkele jaren organiseert het International Film Festival Rotterdam in september een follow-up van een aantal CineMart-projecten in New York. Tijdens de Independent Film and Feature Market worden in de sectie No Borders 7 filmprojecten gepresenteerd die in januari 1997 aan de CineMart hebben deelgenomen, namelijk:

- *IT'S ME, THE HERO* van Srdjan Dragojevic & Momcilo Mrdakovic

- *WHO KILLED MARY ROGERS* van Clara van Gool
- *THE QUARRY* van Marion Hänsel,
- *TRANCE* van Rafal Zielinski
- *WAITING FOR THE SEA* van Bakhtiar Khudoinazarov
- *THE SERVANT'S SHIRT* van Mani Kaul
- als ook een presentatie van een aantal projecten van het Maurits Binger Instituut.

Andere projecten in het No Borders-programma worden o.a. aangedragen door de Filmstiftung Nordrhein Westfalen en het Sundance Instituut. Het No Borders-programma van de Independent Film and Feature Market is het enige programma waarvoor projecten op kwaliteit worden geselecteerd en tevens het enige onderdeel in deze markt waar niet-Amerikaanse projecten vertegenwoordigd zijn. No Borders is het parade-paardje van de markt en biedt de geselecteerde filmmakers en producenten een uitstekende mogelijkheid om contacten te leggen met Amerikaanse producenten en distributeurs.

3.7 Resultaten en reacties CineMart

Op de laatste dag van de CineMart is een enquête gehouden om een eerste inventarisatie van resultaten te maken.

80% van de deelnemers geeft aan dat de CineMart tot concrete resultaten heeft geleid en dat het effect van de markt 'significant' tot 'zeer significant' is voor de voortgang van de filmprojecten. Het gaat daarbij met name om interessante contacten voor co-productie en co-financiering.

Het blijft echter een moeilijke taak om een precieze en volledige inventarisatie te maken. De gelegde contacten zijn veelbelovend maar vaak ook pril en behoeven vanzelfsprekend de nodige follow-up. Hieronder een paar concrete resultaten:

- Sergio Nicolau die naar de CineMart komt met het project *Teenangels* van de Peruviaanse cineast Lorenzo O'Brien, heeft een Europese partners gevonden die zich voor een bedrag van US \$ 600.000 committeert.
- Clemens Klopfenstein heeft op de CineMart het nog missende bedrag gevonden van US \$ 175.000 voor zijn film *WER HAT ANGST FÜR DEM UMBRISCHEN WOLF*.
- Producent Florian van Gustorf heeft van o.a. Nederland-

se en Franse producenten, enkele tv-stations en een internationale sales-agent meer aanbiedingen dan nog nodig zijn voor het project Planet Alex van Uli M. Schüppel.

- Peggy Chiao die met 3 Aziatische projecten naar de CineMart is gekomen, heeft voor twee projecten genoeg financiering gevonden om op korte termijn in productie te gaan.
- Rosa van Praunheim heeft een overeenkomst met een Amerikaanse producent gesloten waarmee de financiering voor zijn film DER EINSTEIN DES SEX, LEBEN UND WERDK DES DR. MAGNUS HIRSCHFELD rond is.

Uit de reacties van de deelnemers aan CineMart blijkt ook de waardering voor de opzet van de markt. Deze wordt niet alleen als functioneel maar ook als bijzonder prettig ervaren. Daarnaast worden met name de service en gastvrijheid van de CineMart-organisatie geprezen.

- *'The CineMart is fabulous at bridging relations which you have yourself waited to establish for a long time, as well as maintaining contact you have already made – all in an extremely sympathetic and relaxing atmosphere. I had a project in the market and left Rotterdam with reinforced confidence' – Keith Griffiths, Illumination Films*
- *'Thanks for yet again organising a great and productive time at CineMart and the Festival. -it's a highpoint.'* – Andrew Weeks
- *'I found the CineMart to be even more valuable than I re-*

membered three years ago. I am whole-heartedly convinced that whether we are the 'official' US representative or not, the IFP gains a good deal by supporting all of the American projects. I hope that we can re-new our sponsorship arrangement with the same terms for the '98 IFFM / '99 CineMart.' – Michelle Byrd – Executive Director IFP (Independent Feature Project)

- *'Thank you for organising my meetings at the CineMart. CineMart has now become a very important market for me to the extent that this year there are two projects on which I very much hope to become the UK co-production partner. Last year we have become co-producers on a feature film project and have already accessed the UK and German finance.'* – Nadine Marsh-Edwards, Xenos Pictures Ltd
- *'Being at the CineMart was a truly great experience for us: we learnt a tremendous amount about the European and international markets, and met many people whom we hope to stay in touch with over the long term. The excellent organization at the festival and the fact that the festival is not too big in size all contributed to making it a very productive place to be.'* – Jennifer Kawaja en Julia Sereny, Sienna Films, producenten van het CineMart project 'She Can't Sleep'
- *'Rare in this business where there is often so much fake talk are places like Rotterdam where there is a sense of being part of a cinema family and one is not alone in battling to get those difficult and weird projects made.'* – Philip Brooks, Dominant 7 Productions.

4. HUBERT BALS FONDS

4.1 Inleiding

Tijdens het afgelopen festival is het 10-jarig bestaan van het Hubert Bals Fonds gevierd. Er is geen betere manier om dat te vieren dan met de presentatie van maar liefst 16 nieuwe films in het programma van het 27e festival, die met steun van het fonds tot stand zijn gekomen.

Na tien jaar investeren in scenario's en productiefinanciering begint zich nu een veelzijdige oogst af te tekenen.

Drie van de mede door het HBF gesteunde films zijn dit jaar in de Tiger Awards competitie vertoond: *DANCE OF THE WIND* van Rhajan Khosa (India), *WHO THE HELL IS JULIETTE?* van Carlos Marcovich (Mexico) en *THE LONG JOURNEY* van Le Hoang uit Vietnam.

Het afgelopen jaar heeft voor het fonds ook in het teken gestaan van het voorbereiden van een nieuwe beleidsnotitie en het vaststellen van de prioriteiten voor de toekomst.

Met het oog op het eind van de subsidie-termijn (1 april 1998) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de grootste financier van het fonds, schrijft de directie in de zomer van 1997 een nieuw beleidsplan onder de titel 'Hubert Bals Fonds 1998 – 2002, Strategie voor een toekomst'. In dit plan wordt gepleit voor voortzetting en uitbreiding van investeringen in scriptontwikkeling en productiefase van filmprojecten uit ontwikkelingslanden. Door het sterk toegenomen aantal aanvragen en de gestegen kosten van filmproductie is het fondsbudget de afgelopen jaren ontoereikend gebleken. Nieuwe prioriteit wordt toegekend aan de distributie van films uit ontwikkelingslanden, zowel in de eigen regio als daarbuiten.

In aanvulling op het plan zijn in december 1997 op verzoek van Minister Pronk drie onafhankelijke deskundigen (een Afrikaner, een Aziat en een Europeaan) gevraagd naar hun visie op het ondersteunen van filmproductie in ontwikkelingslanden en naar het functioneren van het Hubert Bals Fonds. De interviews zijn afgenomen door de journalist Raymond van den Boogaard die tevens het verslag heeft geschreven onder de titel 'Een klein en energiek fonds'.

In maart 1998 heeft Minister Pronk besloten de bijdrage aan het Hubert Bals Fonds te verhogen van 6,5 ton naar 1 miljoen gulden.

Ook de NCDO, het Hivos en de NPS hebben het afgelopen jaar hun bijdrage verhoogd, waardoor het Hubert Bals Fonds vanaf 1 april 1998 over een jaarlijks budget van f 1,7 miljoen

beschikt. Aan het begin van het tweede decennium kan het fonds daarmee niet alleen de huidige activiteiten voortzetten maar ook in lichte mate uitbreiden en versterken. Daarbij zal naast het stimuleren van de ontwikkeling en productie van films uit ontwikkelingslanden, vooral ook aandacht besteed worden aan de vertoning, zowel in de eigen regio als daarbuiten.

Maar hieronder eerst een beknopte beschrijving van de activiteiten van het fonds in het jaar 1997/1998 en van de geselecteerde projecten.

4.2 Jaarooft 1998

Nog nooit is het aantal mede door het fonds gefinancierde films dat is afgemaakt zo hoog als het afgelopen jaar. Na de afgelopen 10 jaar vooral geïnvesteerd te hebben in prille filmprojecten die alleen nog op papier bestaan, zijn er dit jaar zestien films die met steun van het fonds zijn gemaakt in Rotterdam in première gegaan. Voor veel van deze films is de steun van het Hubert Bals Fonds doorslaggevend geweest om het project op te starten of om de film juist af te kunnen maken.

Het programma bevat onder meer films uit onbekende filmculturen zoals Bangladesh (*DHUKAI* van Morshedul Islam), Estland (*GEORGICA* van Sulev Keedus), Vietnam (*THE LONG JOURNEY* van Le Hoang) en Bosnië (*THE PERFECT CIRCLE* van Ademir Kenovic).

Ook zijn er premières van films, die na een moeizaam productieproces van jaren, eindelijk voltooid waren. Zoals de film *BUUD YAM* uit Burkina Faso, waarvoor Gaston Kaboré in 1991 een scenario-bijdrage heeft ontvangen van het fonds. En *EAST PALACE WEST PALACE* van Zhang Yuan uit China, die in 1994 met zijn project naar de CineMart kwam en een ontwikkelingsbijdrage van het fonds ontving.

De hoge kwaliteit van veel van de films verrassen pers, publiek en de buitenlandse professionals.

4.3 Hubert Bals Fonds conferentie

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van het fonds is een conferentie georganiseerd over het maken en vertonen van films in ontwikkelingslanden, waarbij vooral aandacht is besteed aan nieuwe initiatieven die in de landen zelf ontplooid worden.

Na de opening door Felix Rottenberg houdt de Afrikaanse

cinéaste Gaston Kaboré een bevoegen inleiding over de plaats van film in de samenleving in ontwikkelingslanden. Daarna wordt onder voorzitterschap van Emile Fallaux gediscussieerd over de stand van zaken van filmproductie en distributie in Afrika, Azië en Latijns-Amerika.

Een aantal sprekers zijn uitgenodigd om de diverse stimuleringsmaatregelen toe te lichten die in de afgelopen jaren in ontwikkelingslanden zelf zijn opgezet.

Laura Ruiz (Mexico) houdt een inleiding over LA RED, een distributienetwerk dat zich uitstrekt over verschillende landen in Zuid-Amerika.

Bassek Ba Kobhio uit Kameroen geeft uitleg over ECRAN NOIR, een distributienetwerk in Centraal-Afrika.

Jorge Sanchez uit Mexico spreekt over diverse maatregelen ter stimulering van filmproductie in Latijns-Amerika, o.a. over een recent opgericht fonds ter bevordering van artistieke films.

Het nieuwe Zuid-Afrikaanse distributienetwerk (AFRICA FILM ARTISTS) is toegelicht door Dan Jawitz uit Zimbabwe. Na afloop blijkt dat juist de uitwisseling van informatie, van plannen en ideeën uit verschillende continenten buitengewoon wordt gewaardeerd en daarbij duidelijk in een behoefte is voorzien.

Meer dan 100 gasten hebben deelgenomen aan de Hubert Bals Fonds conferentie, waaronder filmmakers en producenten uit het Zuiden maar ook vertegenwoordigers van fondsen, ontwikkelingsorganisaties en overheden uit het Noorden.

De complete tekst van de inleidingen en de discussie tijdens de Hubert Bals Fonds-conferentie zullen in een aparte publicatie verschijnen, die ter voorbereiding van de tweede conferentie in 1999 zal dienen.

4.4 Geselecteerde projecten 1997/98

Het afgelopen jaar is voor een bedrag van 1,1 miljoen gulden geïnvesteerd in de ontwikkeling, de productie en de distributie van films uit ontwikkelingslanden.

Het fonds kent bijdragen toe in 2 rondes per jaar: eenmaal in het voorjaar (deadline 1 maart) en eenmaal in het najaar (deadline 1 september).

In totaal zijn 36 projecten gehonoreerd van de meer dan 400 aanvragen.

Evenals vorig jaar heeft het fonds een groot aantal aanvragen ontvangen uit Azië en in het bijzonder uit India. In India, waar jaarlijks meer dan 700 commerciële melodrama's worden geproduceerd in de 'Bollywood'-studio's, bestaan nauwelijks tot geen mogelijkheden voor jonge en artistieke filmmakers om onafhankelijk van de commerciële industrie een project van de grond te krijgen. Het fonds steunt 6 projecten uit India, waaronder een bijdrage aan de postproductie van DANCE OF THE WIND die dit jaar in de Tiger Awards competitie is vertoond.

In totaal zijn 14 projecten uit Azië gesteund, waaronder voor het eerst ook 2 voorstellen uit Nepal waar de filmproductie nog geheel in de kinderschoenen staat, en ook voor het eerst 2 filmprojecten van jonge filmmakers uit Indonesië.

Hoewel het fonds regelmatig filmprojecten uit Afrika ontvangt, zijn er dit jaar maar 5 projecten ondersteund. De meeste Afrikaanse filmprojecten die het fonds ontvangt worden vanuit Parijs opgezet en vaak ook ingediend via de Franse (co-)producent. Het Franse Fonds Sud is een van de belangrijkste financiers van Afrikaanse filmprojecten, maar vereist tevens een grote Franse betrokkenheid. Als gevolg daarvan worden de meeste films gemaakt met dure Franse filmcrews en/of en afgemaakt in de Parijse laboratoria, waardoor het budget wordt verdrievoudigd. Het Hubert Bals Fonds richt zich op het stimuleren van een onafhankelijke filmindustrie in de ontwikkelingslanden zelf. Aanvragen van Franse producenten vallen derhalve buiten het beleid.

Drie van de vijf gehonoreerde projecten uit Afrika betreffen de ondersteuning van de distributie van Afrikaanse films in West- en Zuidelijk Afrika. De bijdrage van het fonds is aangewend voor het maken van ondertitelde kopieën en voor publiciteitsmateriaal.

In Zuid-Amerika steunt het Hubert Bals Fonds in totaal 10 filmprojecten uit o.a. Argentinië, Mexico, Brazilië en Cuba.

Voorts steunt het fonds een aantal projecten in de voormalige Sovjet-republieken als Armenië, Litouwen en Estland.

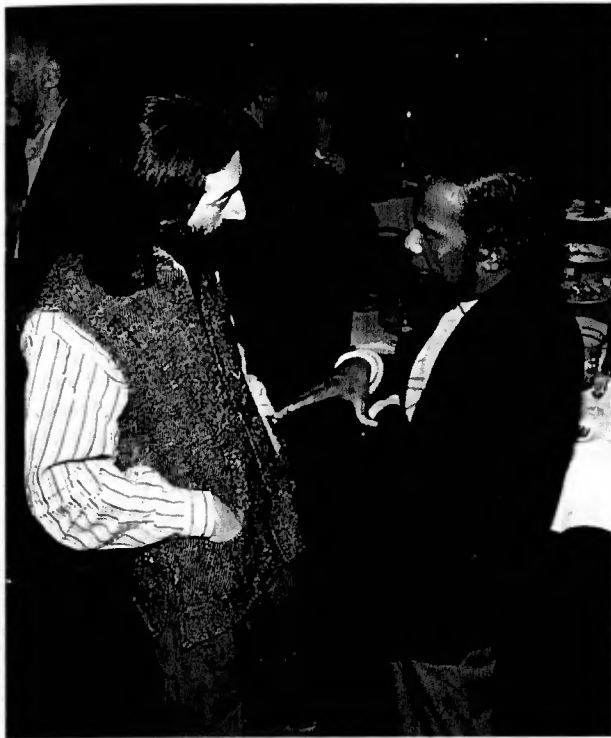
Een volledige lijst van geselecteerde projecten is opgenomen in de bijlagen van dit jaarverslag.

4.5 Distributie

Naast het ondersteunen van de ontwikkeling en de productie van films in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, streeft het Hubert Bals Fonds ernaar ook de vertoning te stimuleren. Het fonds ondersteunt de distributie in de landen van productie (o.a. kopie-kosten, publiciteitskosten). Tegelijkertijd is het Hubert Bals Fonds als gesprekspartner en adviseur betrokken bij het opzetten van distributienetwerken in de regio.

Ook internationaal brengt het Hubert Bals Fonds de films uit ontwikkelingslanden onder de aandacht. Zo worden films aanbevolen aan distributeurs en programmeurs van internationale festivals. Voor een aantal films verzorgt het fonds ook de verzending naar buitenlandse festival en tevens wordt bijgedragen in de kosten voor publiciteitscampagnes van films die uitgenodigd worden voor festivals als Cannes en Venetië.

In Nederland speelt het fonds een actieve rol bij de vertoning van films uit ontwikkelingslanden. Zo is in het najaar van 1997 de Chinese film FROZEN van Wang Xiaoshuai onder het eigen festivelabel Tiger Releases in de filmtheaters gebracht. Recent is WHO THE HELL IS JULIETTE? van Carlos Marco-vich (Mexico) uitgebracht in vier steden in Nederland. Vanaf oktober 1998 zal het Hubert Bals Fonds onder de titel 'wereld cinema tour' een pakket van 8 films laten rouleren in tien steden.

Ook is het festival vorig jaar gestart, in samenwerking met video-distributeur Prime Time, Entertainment met de uitbreng van films op video, waaronder drie titels die met steun van het HBF tot stand zijn gekomen: CHRONICLE OF A DISAPPEARANCE (Elia Suleiman), AFRICA DREAMING (diverse Afrikaanse regisseurs) en wederom FROZEN van Wang Xiaoshuai. Publiciteit voor dit nieuwe initiatief is gevoerd via de geijkte festivaluitgaven en de bestaande kanalen van Prime Time Entertainment (o.a. videotheken), maar ook middels gerichte acties in de Volkskrant (lezersaanbieding) en een aanbieding aan de donateurs van het Hivos.

Met de NPS heeft het fonds sinds 1994 een overeenkomst. De NPS betaalt jaarlijks een garantiebepaald bedrag aan het fonds in ruil voor de uitzendrechten van een aantal HBF-films. Ook hier geldt dat na een aantal jaren van investeren in scenario's er nu films geoogst worden. In 1997 zijn 10 HBF films door de NPS uitgezonden:

- FLAME van Ingrid Sinclair (Zimbabwe)
- LES SILENCES DU PALAIS van Moufida Tlatli (Tunesië)
- MACADAM TRIBU van Jose Laplaine (Mali)
- PO DI SANGUI van Flora Gomes (Guinee Bissau)
- TABLEAU FERRAILE van Moussa Sene Absa (Senegal)
- ESSAIDA van Mohammed Zran (Tunesië)
- UN ÉTÉ A LA GOULETTE van Ferid Boughedir (Tunesië)
- THE POSTMAN van He Jianjun (China)
- ON THE BEAT IN BEIJING van Ning Ying (China)
- BEIJING BASTARDS van Zhang Yuan (China)

4.6 Overige activiteiten en samenwerking

Naast de directe financiering van filmprojecten en het stimuleren van de distributie speelt het Hubert Bals Fonds ook een belangrijke rol als bemiddelaar waarbij financiers (dus geld van derden) worden gekoppeld aan filmplannen. Hierbij is de nauwe samenwerking met de CineMart van essentieel belang. Dit jaar zijn 4 projecten, die met steun van het fonds ontwikkeld zijn, gepresenteerd op de CineMart. Daarnaast worden er regelmatig projecten uit ontwikkelingslanden onder de aandacht gebracht van derden. Zo heeft het Hubert Bals Fonds vorig jaar met succes bemiddeld bij een aanvullende aanvraag voor The Servant's Shirt van Mani Kaul (India) bij de NCDO. Projecten die buiten het beleid van het fonds vallen (bijv. korte films) voorgelegd aan de omroepen. Ook fungeert het fondsbureau als informatiecentrum voor filmmakers en producenten uit ontwikkelingslanden.

In het buitenland werkt het fonds samen met onder meer het Fonds Sud, Montecineverita (het fonds van het festival in Locarno), het Evangelische Zentrum für Entwicklungsbezogene Arbeit, het C.O.E. in Milaan en enkele Europese tv-stations als het ZDF en Arte/La Sept. Het gaat hier vaak om uitwisseling van projecten en het aanbevelen van projecten die steun hebben ontvangen van het Hubert Bals Fonds.

Zo maakt het fonds een voorselectie van projecten uit Latijns-Amerika voor de jaarlijkse Sundance/NHK Filmmakers Award (US \$ 100.000), die in december 1998 zal worden uitgereikt. Ook heeft het HBF zitting gehad in de jury van het Fonds d'Aide au Développement du Scénario van het festival in Amiens, waar vier prijzen (FF 50.000) zijn uitgereikt aan Afrikaanse cineasten.

Voorts is het fonds aanwezig op diverse internationale vakbeurzen en festivals, waar deelgenomen wordt aan panel-discussies over de stimulering van filmindustrie in de Derde Wereld en tevens voorlichtingsbijeenkomsten over het fonds worden georganiseerd. Zo zijn in het verslagjaar 97/98 presentaties gehouden voor de lokale en regionale vakwereld op filmfestivals in onder meer Sarajevo, Havana (Cuba), Guadalajara (Mexico), Singapore en Pusan (Korea).

In de 10 jaar van zijn bestaan is het Hubert Bals Fonds uitgegroeid tot een bescheiden maar internationaal erkend en toonaangevend instrument voor de ondersteuning van films uit ontwikkelingslanden. Het fonds wordt dan ook regelmatig geraadpleegd bij het opzetten van nieuwe initiatieven, niet alleen in ontwikkelingslanden maar ook in Europa. Het Hubert Bals Fonds heeft als voorbeeld gediend voor het recent opgerichte Jan Vrijman Fonds, dat zich vooral richt op het ondersteunen van korte documentaires.

Internationaal is het Hubert Bals Fonds als adviseur betrokken bij het opzetten van identieke fondsen in Zweden en België.

5.1. KAARTVERKOOP EN PUBLIEKSSAMENSTELLING

5.1.1 Inleiding

Het is voor iedereen zichtbaar en – soms op een minder prettige manier – ook bemerkbaar geweest: de 27ste editie heeft opnieuw aanmerkelijk meer publiek getrokken. Ten opzichte van 1997 is het aantal betalende bezoekers gestegen met 13% naar 240.000 en de recette met 18% naar f 1.525.374,- (exclusief de recettes van Groningen en Maastricht).

De druk op de zalen is groot, vooral in het weekend en 's avonds, ook omdat door de sluiting van Corso de stoelencapaciteit is verminderd met 800 zitplaatsen, waardoor er een capaciteit resteert van 4600 zitplaatsen.

Die drukte heeft ook geleid tot een aantal kritieke momenten bij de kassa's: lange rijen die ondanks de volledige inzet van het kassapersoneel maar niet willen oplossen en daardoor veel irritatie wekken. Het luxe probleem van een alsmaar toenemend publiek is een urgent probleem geworden. Illustratief voor de drukte bij de kassa's is de explosieve stijging – meer dan een verdubbeling – van het aantal afgehaalde reserveringen. Niet ten onrechte wil het publiek zich verzekeren tegen uitverkochte voorstellingen. Deze tendens heeft als extra nadelig effect dat bijna een derde van de reserveringen niet worden afgehaald.

Een van de belangrijkste redenen voor de kassa- en reserveringsproblemen is dat het festival geen kaarten voorverkoopt voor de gehele festivalperiode vanwege het risico van last-minute programma-wijzigingen. Daardoor zijn bezoekers gedwongen – ondanks reservering – elke dag opnieuw in de rij te staan om kaarten op te halen of te kopen.

Passepartouts

De populariteit van het festival vraagt ook om een herbezinning op de aangeboden kaartsoorten. Het aantal betaalde passepartouts is dit jaar gestegen naar 1225, een groei van 44% t.o.v. 1997. Op zichzelf is deze groei van het aantal intensieve gebruikers een plezierige ontwikkeling. Echter, inclusief de houders van gratis passepartouts, betekent dit wel dat zij potentieel bijna een derde van de stoelencapaciteit bezetten. De omvang van het probleem wordt nog meer zichtbaar als daarbij de passen voor gasten, pers en medewerkers worden gerekend, in totaal rond 2300. Dit zijn gelukkig merendeels geen intensieve gebruikers, want anders zouden alle festivalpashouders alleen al 83% van de stoelencapaciteit bezetten.

Omdat ook passepartouthouders gedwongen zijn om zich met een kaartje te verzekeren van toegang is door deze ontwikkeling het begrip passepartout bijna volledig uitgehold.

Het festival neemt deze problemen zeer ernstig op en zal zich met het oog op de volgende editie over de volgende zaken beraden:

- uitbreiding van de stoelencapaciteit
- uitbreiding van de kassacapaciteit en het aantal verkooppunten

- het vrijgeven van 90 tot 95% van alle voorstellingen voor verkoop vanaf het begin
- herziening van de kaartsoorten

Het festival heeft veel klachten gekregen over de drukte en de lange wachttijden bij de kassa. Het zijn vooral de trouwe en oudere festivalbezoekers die hierover klagen, het nieuwe en jongere publiek vat het op als een gegeven en heeft er aanmerkelijk minder moeite mee.

Zonder voorbehoud positief is de gegroeide belangstelling voor het Exploding Cinema programma – voorstellingen, performances en lezingen – waarbij de reguliere film liefhebbers op het festival zich dit jaar niet afzijdig hebben gehouden. Dat geldt ook voor de tentoonstellingen en activiteiten in Centrum Witte de With, Museum Boijmans van Beuningen, V2 en het Nai.

Maar liefst een kwart van het publiek heeft volgens het publieksonderzoek het festival dit jaar voor de eerste keer bezocht. Ruim de helft van de ondervraagden heeft het festival in een van de afgelopen vijf jaren ontdekt en is het sindsdien trouw gebleven. Deze laatste groep heeft ook in belangrijke mate bijgedragen aan de forse toename van de passepartout-verkopen.

5.1.2 Toegangsprijzen en kaartenbeleid

De prijzen van een aantal kaartsoorten zijn dit jaar licht aangepast. De losse kaarten voor de avondvoorstellingen zijn verhoogd met een kleine 4% naar f 14,-. Het passepartout is eveneens een kleine 4% duurder en kost f 285,-. De prijs van de Volkskrantdag en VPRO Preview is verhoogd met 5% naar f 52,50.

De dagkaart, een dagpassepartout, is afgeschaft. Het is de bedoeling hiermee een eerste stap te zetten in de richting van een beperking of zelfs afschaffing van de passepartouts die hun werkelijke functie en service verloren hebben. In de afgelopen jaren zijn als alternatief de 10- en 5-rittenkaarten geïntroduceerd. Dit jaar is daar een 20-rittenkaart aan toegevoegd als alternatief voor het gewone passepartout.

De afschaffing van de dagkaart heeft niet geleid tot meer verkochte tien-rittenkaarten, maar heeft ongetwijfeld wel bijgedragen aan de opvallende groei – 33% – van losse kaarten voor de overdagvoorstellingen. De prijs van die kaarten is bijzonder laag, f 10,-, en al enkele jaren niet meer verhoogd om op die manier het overdagbezoek te stimuleren. Het is zeer twijfelachtig of het verdwijnen van de dagkaart gunstige effecten heeft opgeleverd: het heeft waarschijnlijk bijgedragen aan de drukte bij de kassa's, en veel bezoekers waarderen het niet dat zij niet meer op deze wijze het festival kunnen bezoeken.

Met de reguliere dagkaart is ook de gereduceerde dagkaart

voor Rotterdam Pashouders afgeschafte. Als alternatief kunnen zij voor f 45,- een 5-rittenkaart kopen, de enige gereduceerde kaartsoort die het festival aanbiedt, tot dan toe enkel voor studenten en CJPers. Terwijl in 1997 slechts 40 Dagkaarten aan Rotterdam Pashouders zijn verkocht, blijkt de 5-rittenkaart aanmerkelijk populairder: er zijn er 346 van verkocht. De 20-rittenkaart heeft zich eerder bewezen als een alternatief voor de kopers van 10-rittenkaarten en heeft geen remmende invloed gehad op de verkopen van de passepartouts.

Mutaties kaartverkoop

Onverwacht is het succes van de verkoop van passepartouts voor de normale prijs (die in de afgelopen twee jaar met 15% is verhoogd). Na een lichte dip in 1997 zijn tijdens dit festival 443 normale passepartouts verkocht, een stijging van 34%. Deze groei komt voor rekening van bezoekers die het festival in recente jaren voor het eerst hebben bezocht en zodanig enthousiast zijn geraakt dat zij zich daarna in het volledig in het festival storten met een passepartout.

Nog groter, maar minder verrassend, is het succes van de studentenpassepartouts. Dit jaar zijn daar 555 van verkocht, een stijging van 83% ten opzichte van 1997. Dit succes is niet alleen verklaarbaar door de zeer gereduceerde prijs, f 140,- (echter zonder catalogus), maar is zeker ook te danken aan de intensieve promotie-acties bij een aantal onderwijs-instellingen in het land. De Rotterdam Film Course heeft eveneens aan de groei bijgedragen: 25% van de studenten die aan de Course deelnamen hebben vervolgens ook een passepartout gekocht.

Voor de eerste keer in de historie van het festival zijn meer losse dagtickets dan avondtickets verkocht. De totale verkopen van losse tickets is slechts licht gestegen, omdat het publiek voor de avondvoorstellingen meer gebruik heeft gemaakt van de rittenkaarten. De meeste groei is dan ook te zien bij de rittenkaarten. De verkoop van 20- en 10-rittenkaarten samen is gestegen met 19% naar 1560. Van de 5-rittenkaarten voor studenten zijn 1695 verkocht, 33% meer dan in 1997, en aan CJPers zijn 610 5-rittenkaarten verkocht, een stijging van 45%.

Het aantal aanmeldingen voor de Volkskrantdag en VPRO Preview is opnieuw sterk gegroeid, ondanks de prijsverhogingen in de afgelopen jaren. De VPRO Preview is vanwege de grote belangstelling van Luxor naar twee zalen in Pathé verhuisd, zodat 1100 bezoekers kunnen worden geplaatst (in 1997 800). Voor de Volkskrantdag zijn dit jaar 5400 plaatsen gereserveerd die halverwege december na een mailing en twee advertenties zijn uitverkocht. De overinschrijvers hebben het aanbod gekregen van een alternatieve route op de eerste zondag van het festival, en daarvan maken 350 Volkskrantlezers gebruik.

5.1.3 Resultaten publieksonderzoek

Tijdens de 11 dagen van het festival zijn 643 betalende bezoekers ondervraagd voor het jaarlijkse publieksonderzoek. De interviews zijn afgenomen op verschillende tijdstippen

van de dag en op diverse festivallocaties. Bij de onderzoekspopulatie is rekening gehouden met de verhoudingen bij de kaartverkoop. Het onderzoek is verricht door studenten van de Hogeschool Rotterdam & Omstreken en is in opzet bijna identiek aan de onderzoeken die het festival in de afgelopen vijf jaren heeft laten verrichten.

Door de toename van het publiek in de afgelopen jaren zet zich de logische tendens voort van een verschuiving naar een nieuw en jonger publiek, dat het festival voor het eerst of in de afgelopen vijf jaar heeft ontdekt (in 1998 77% van de respondenten). Het aandeel loyale bezoekers dat het festival al langer frekwenteert neemt weliswaar in verhouding af, maar niet in absolute aantallen.

Hieronder volgt een aantal belangrijke uitkomsten van het onderzoek:

■ reden voor bezoek

Een op de tien festivalbezoekers verklaart zijn/haar aanwezigheid op het festival als film liefhebber, ruim 90% noemt het interessante of bijzondere filmaanbod als belangrijkste reden voor een bezoek aan het filmfestival. Voor een derde van de respondenten is de festivalsfeer een belangrijk motief, en 15% hecht veel waarde aan films die men gewoonlijk niet te zien krijgt. Daarnaast wordt 8% aangetrokken door films uit bepaalde landen en 5% door een specifiek programma-onderdeel. Nog geen 1% komt af op één of enkele titels die men speciaal wil zien.

■ hoeveelste festival

Een kwart van de respondenten bezoekt het festival voor het eerst, 52% al voor de tweede tot de vijfde maal, 16% bezoekt het festival voor de 6e tot de 10e maal en voor 7% is dit minstens de 11de keer dat men op het festival is.

■ aantal films dat men ziet

Voor bijna 9% van het publiek blijft het bezoek aan het festival beperkt tot een eenmalige voorstelling, bijna tweederde van de bezoekers ziet 5 films of meer, 16% ziet meer dan 13 films, en rond 2% zegt meer dan 35 films te zien.

■ geattendeerd op het festival

Ruim tweederde van de respondenten zegt geen bijzondere aanmoediging te hebben gekregen om het festival te bezoeken, zij kennen het al. Vrienden en kennissen attenderen 21% van de bezoekers op het festival, 15% wordt geattendeerd door gedrukte festivalmedia, 11% door de Volkskrantbijlage, 8% door het affiche en 7% door andere festivaluitingen. De tv heeft 5% van de respondenten op het festival geattendeerd.

■ mediagebruik

91% leest een of meerdere dagbladen, waarvan 68% de Volkskrant, 28% het NRC/Handelsblad, 10% het Algemeen Dagblad, 6% Trouw, 5% Het Parool, en 5% het Rotterdams Dagblad.

62% leest week- en maandbladen, waarvan 28% Vrij Nederland, 8% HP/De Tijd, 7% De Groene Amsterdammer, 7% Elsevier, 5% Skrien, 4% VPRO Gids en 2% de Filmkrant.

Door 85% wordt regelmatig televisie gekeken en in grote meerderheid, 60%, kijkt men Nederland 3. De twee andere publieke zenders scoren ook hoog met 16% en 14% voor respectievelijk Nederland 1 en 2. De beide zenders van de BBC scoren hoog met 16%, overige buitenlandse zenders zijn verwaarloosbaar. De commerciële zenders zijn matig populair met 7%, hoewel 31% van de respondenten zegt langs alles te zappen. Maar liefst 38% van de festivalbezoekers zijn regelmatige Internet gebruikers.

■ informatie

De informatievoorziening wordt door 80% gewaardeerd als duidelijk tot zeer duidelijk, 15% staat daar neutraal tegenover en 5% beoordeelt de informatie als onduidelijk tot zeer onduidelijk. Een vergelijkbare response volgt ook op de vraag of de hoeveelheid informatie al of niet voldoende is. Rond 25% vindt dat men niet voldoende is geattendeerd op programma-wijzigingen.

■ kaartverkoop/reservering

Niet onverwacht scoort de kassa-service niet sterk dit jaar: 57% heeft over de kaartverkoop geen klachten of was tevreden (in 1997 was dat nog 70%) en 43% vindt die slecht. Over de reserveringsservice is het oordeel aanmerkelijk beter: 70% is daarover neutraal tot zeer tevreden.

De toegangsprijzen zijn door ruim driekwart van de bezoekers als neutraal of zelfs laag (34%!) beoordeeld, slechts 23% vindt die aan de hoge kant.

■ vindbaarheid locaties

Maar liefst 97% van de bezoekers kan de diverse locaties probleemloos vinden.

■ waardering locaties

De waarderingen voor de verschillende locaties zijn vergelijkbaar met die van het afgelopen jaar. Opvallend is dat aanmerkelijk minder ondervraagden de Schouwburg heeft bezocht: 44%, in 1997 was dat 70%. Waarschijnlijk wordt dat beïnvloedt door de matige belangstelling voor de talkshows, die op het moment van het interview slechts door 7%

van de respondenten zijn bezocht. De sfeer en de horeca in de Schouwburg wordt in meerderheid goed bevonden.

Van alle ondervraagden is 12% in de disco geweest en de grote meerderheid van hen kan die waarderen, slechts 15% vindt deze activiteit weinig geslaagd.

Pathé is door 93% bezocht, die in overgrote meerderheid de projectie en het zitcomfort goed tot zeer goed vindt, maar een iets gematigder oordeel heeft over de horeca en de sfeer/entourage.

Lantaren/Venster is door 48% bezocht en hier scoren horeca en de sfeer goed tot zeer goed, de projectie ruim voldoende maar het zitcomfort matig.

Luxor is door 30% van de ondervraagden bezocht. Evenals het vorig jaar wordt met name de horecavoorziening beoordeeld gevonden, het zitcomfort en de sfeer/entourage zeer matig, maar is men in ruime meerderheid zeer tevreden over projectie.

Zaal De Unie is van binnen gezien door 7% van de bezoekers die de horeca, sfeer en in iets mindere mate de projectie als goed waarderen, maar aanmerkelijk meer moeite hebben met het zitcomfort.

Het Medialab in Pathé en de tentoonstellingen in V2, Witte de With en Museum Boijmans van Beuningen zijn respectievelijk bezocht door 11%, 4%, 3% en 3% van de respondenten. Deze activiteiten krijgen een hoge waardering, met uitzondering van de tentoonstelling in Museum Boijmans van Beuningen die gemengd is ontvangen.

■ Profiel festivalbezoekers

- 53% man en 47% vrouw
- de gemiddelde leeftijd is 34 jaar; 20% is jonger dan 25, 43% is jonger dan 29, 31% is tussen 30 en 39 jaar oud, en 26% is 40 jaar en ouder
- 57% is alleenstaand, 27% woont samen en 17% woont in gezinsverband
- 30% bezoekt het festival alleen, 50% als stel of met vriend/vriendin, 16% is met een groep van 3 tot 5 mensen en 3% met een groep van 6 mensen of meer.
- 36% komt uit Rotterdam, 44% uit Noord- en Zuid-Holland (buiten Rotterdam), 19% uit de rest van Nederland en 1% uit het buitenland
- hoogst afgeronde opleiding: 33% universiteit, 36% HBO, 17% VWO/HAVO, 9% MBO, 4% MAVO en 1% LBO

5.2. MEDIA EN PROMOTIONELE ACTIES

5.2.1 Inleiding

De aanhoudende groei van het festival – zowel met betrekking tot het publiek, de professionele bezoekers, de aandacht van nationale en internationale media – en de versterking van de reputatie van het festival zijn mede te danken aan het communicatie & marketingbeleid.

Vrijwel alle instrumenten van dit beleid – van campagnes in de bioscoop, specifieke publieksacties, Rotterdam Film Course, sneakreviews tot en met Magazines, festivalwebsite, folders, de Volkskrantbijlage, Catalogus, Programme & Industry Guide, Dagkrant/Daily – hebben goed of redelijk voldaan aan het doel en zullen ook volgend jaar weer worden uitgevoerd.

Echter, de groei noodzaakt ook tot een aantal aanpassingen, zeker met betrekking tot de kwaliteitsverbetering van de service aan de bezoekers (publiek en professioneel). Een tweede prioriteit in het communicatie en marketingbeleid richt zich op het ontwikkelen van een strategie voor internationale marketing.

De intensivering van de internationale activiteiten van het festival, de CineMart en het Hubert Bals Fonds hebben merkbaar resultaat gehad voor de reputatie van het festival. Het afgelopen jaar is een begin gemaakt met de intensivering van het internationale communicatie- en marketingbeleid, dat heeft onder meer geresulteerd in een toegenomen belangstelling van buitenlandse pers en andere professionele bezoekers. De advertenties-campagnes in toonaangevende internationale filmvakbladen zijn daarvan een voorbeeld en zullen daarom worden voortgezet. De internationale contacten-makelaar Lucius Barre, voor het eerst door het festival ingeschakeld, heeft een vruchtbare bijdrage geleverd aan de pr voor het festival en de samenwerking met hem zal worden geïntensiveerd.

Bij de communicatie & marketingafdeling is de druk de afgelopen twee jaar aanzienlijk gestegen door de toegenomen activiteiten en producten en de groei van de media-aandacht en het aantal media-vertegenwoordigers uit binnen- en buitenland. Debet aan die werkdruk is ook de explosief gegroeide aandacht van tv-stations, met name uit Nederland. In het afgelopen jaar waren alleen al 6 tv-crews continu op het festival aanwezig voor een dagelijks verslag. Ook de begeleiding en coördinatie van interviews vereist meer aandacht dan voorheen als gevolg van een grotere inzet op het festival door distributeurs en internationale filmagenten.

5.2.2 Nationale campagnes en media

Het zwaartepunt van de promotie-campagnes gericht op het publiek en de media in Nederland ligt in de maanden december en januari. In de periode daarvoor worden de media regelmatig geïnformeerd over het komende festival, worden maandbladen benaderd voor covering en vermeldingen, en probeert de persafdeling de aandacht op het festival te richten met nieuwsberichten via de dagbladen.

Speciale acties zoals die gericht zijn op studenten en de verkoop van studenpassepartouts gaan ook al van start in november. Dit jaar hebben die acties ondersteuning gekregen van de Rotterdam Film Course (zie het hoofdstuk Educatie).

Campagnestart in december

De campagne gaat van start halverwege december met het verschijnen van het Festivalmagazine. Het magazine heeft de functie van een teaser en is bedoeld om het publiek wakker te schudden voor het komende festival, ruim voordat het programma definitief bekend is. Het magazine omvat 24 pagina's, volledig uitgevoerd in fullcolour, waarin hoogtepunten, thema's en een beperkt aantal films – van distributeurs, want die betalen voor de pagina's – onder de aandacht worden gebracht. Het blad heeft dit jaar een oplage van 220.000 exemplaren die landelijk zijn verspreid in bioscopen en filmtheaters en gemailed naar het klantenbestand van het festival en geselecteerde CJPers. Daarnaast werd het magazine verspreid als bijlage van het nieuwe – en inmiddels weer ter ziele gegane – filmblad Movie, als bijlage van het Rotterdamse uitgaansblad R'uit en de Filmkrant.

De decembercampagne omvat verder verspreiding van Ansichtkaarten en festivalaffiches in uitgaansgelegenheden in de grote steden en in de bioscopen.

Dit jaar is het ook gelukt om nog voor de cruciale periode van de kerstvakantie een bioscooptrailer in de bioscopen en filmtheaters te vertonen. Dit is vooral te danken aan de inzet van het Rotterdamse reclamebureau ARA/BDDP dat in een kort tijdsbestek een effectvolle trailer heeft geproduceerd.

De trailercampagne, maar ook de verspreiding van festival-drukwerk, is dit jaar fors uitgebreid naar bijna alle filmtheaters in Nederland, in totaal iets meer 400. Zonder uitzondering zijn de door ons benaderde bioscoopexploitanten bereid hieraan mee te werken. De trailer is landelijk verspreid door het bioscoopreclamebedrijf RMB Nederland.

Tenslotte wordt de campagne in december ondersteund door de inmiddels traditionele eerste persvoorstelling en persconferentie op de laatste donderdag voor de kerst die het doel heeft het festival onder de aandacht te brengen in de dagbladen en te introduceren bij andere media.

Intensivering campagne in januari

Vanaf de tweede week van januari, na de kerstvakanties, ligt de nadruk van de campagne op attendering en herkenning middels een landelijke affichecampagne en op de verspreiding van de informatie over het festivalprogramma.

De festivalaffiches worden landelijk verspreid in uitgaansgelegenheden, culturele instellingen en op universiteiten en hogescholen. In de Randstad worden zij ook ingezet voor buitenreclame middels plakrondes en driehoeksborden, afhankelijk van de mogelijkheden in de diverse steden. Buiten Rotterdam, wordt in Amsterdam het meest geïnvesteerd in buitenreclame.

Een sterk instrument is de Abri-campagne, beschikbaar gesteld door het buitenreclamebedrijf Mediamax, al jaren sponsor van het festival. In de tweede en vierde week van januari is het festivalaffiche landelijk geplaatst in 1800 Abri's,

waaronder ook een aantal in Rotterdam. Daarnaast hangt het festivalaffiche vier weken permanent in de 60 Abri's waarover de Gemeente Rotterdam kan beschikken, en in 80 bioscoop-Abri's waaronder alle theaters van Pathé.

De programma-informatie verschijnt het eerst op de festivalwebsite. Dit jaar zijn de complete catalogus en het programma-schema op 16 januari de lucht ingegaan, circa 10 dagen voor het festival. Vanaf dat moment t/m de laatste dag van het festival is de festivalwebsite geraadpleegd door circa 16.000 bezoekers, waarvan het merendeel, 60%, uit Nederland en de grote meerderheid van de overige bezoekers in de VS wordt getraceerd.

De gedrukte catalogus is, ondanks een niet voorziene uitbreiding met 64 pagina's, volgens planning verschenen op woensdag 21 januari. De extra informatie die moest worden verwerkt en de vertraagde deadlines zijn uitstekend opgevangen door een geroutineerd en op elkaar ingespeeld team van redacteuren en vormgevers. Het festival verzorgt zelf de verspreiding bij een selectief aantal boekhandels in het land. Daaraan zijn dit jaar een tiental AKO en Bruna boekhandels op de grotere stations toegevoegd, die de catalogus op een prominente plek neerlegden met de programma-bijlagen van de Volkskrant.

Het festivalprogramma, het belangrijkste informatiemedium voor het festivalpubliek, is zoals gebruikelijk op de vrijdag voor de opening verschenen als bijlage van de Volkskrant. Naast de verspreiding via de krant – circa 400.000 exemplaren – worden 80.000 exemplaren gedistribueerd over de filmtheaters in het land en op talrijke locaties in Rotterdam. Een extra doordruk wordt gereserveerd voor de informatievoorziening op de festivallocaties tijdens het festival zelf. Het verschijnen van de programmakrant is ook het moment waarop de reservering en voorverkoop start; op die vrijdag zijn de reserveringslijnen permanent bezet.

Ter promotie van het festival bij studenten en jongeren, wordt in januari in de filmtheaters van een achttal universiteitsteden een preview van een festivalfilm vertoond, ingeleid door een festivalmedewerker die een toelichting op het festivalprogramma geeft. De keuze voor de preview is dit jaar gevallen op de Franse film *LA VIE DE JÉSUS*, geen gemakkelijke film, maar wat betreft stijl en thematiek zeker representatief voor het festival. De previews zijn bezocht door 640 studenten en jongeren. Daarnaast hebben festivalmedewerkers in dezelfde periode lezingen verzorgd op enkele universiteiten en hogescholen, waaronder in Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Groningen.

Persvoorstellingen

Januari is ook de periode waarin de Nederlandse media kunnen kennismaken met het programma door de persvoorstellingen. Met uitzondering van de laatste persconferentie en persvoorstelling op de vrijdag voor de opening, worden de persvoorstellingen traditioneel in Amsterdam gehouden, in de afgelopen twee jaar in filmtheater The Movies. Nederlandse filmcritici wonen en werken merendeels in Amsterdam en zijn gewend om daar de reguliere persvoorstellingen te zien. Als het festival hiervan zou afwijken door het intensieve programma van persvoorstellingen naar Rotterdam te verplaatsen, zouden zij – noodgedwongen door andere verplichtingen – verstek laten gaan, met alle schadelijk-

ke gevolgen voor de berichtgeving over het festival. Wat dat betreft is er in de 27-jarige geschiedenis van het festival niets veranderd; ook Huub Bals was al gedwongen de filmcritici in dit opzicht tegemoet te komen.

In totaal zijn tijdens de 7 persvoorstelingsdagen 19 lange film vertoond. Voor een presentatie door Simon Field van video's en korte films uit het Exploding Cinema programma en het Ernie Gehr retrospectief is vanwege de videoprojectiefaciliteiten uitgeweken naar De Balie in Amsterdam. Deze persoonlijke presentatie van de festivaldirecteur is overigens zeer gewaardeerd.

De persvoorstellingen en -conferenties zijn zonder uitzondering zeer goed bezocht. In de programmering wordt gestreefd naar een zo goed mogelijke afspiegeling van het totale aanbod, met films uit alle programma-onderdelen en een nadruk op de films uit de Tiger Awards Competitie. De geselecteerde films en vooral de competitiefilms zijn bijzonder goed in de smaak gevallen bij de critici en dat heeft de basis gelegd voor een gunstige ontvangst van deze festivaleditie in de Nederlandse media.

5.2.3 Internationale campagnes en media

De buitenlandse media en relaties van het festival worden geïnformeerd door mailingen van folders, persberichten, het Rotterdam Bulletin en door de festivalwebsite. Vooral dat laatste medium wint snel aan belang, zoals blijkt uit de explosieve groei van de communicatie via het Internet en de response door middel van e-mail, omdat het op elk gewenst moment geraadpleegd kan worden en het snelste is voor het doorgeven van actuele informatie. Het festival onderhoudt voor dat doel het hele jaar door een Engelstalige website, vooral gericht op de professionele gebruikers. De actualisering van de informatie is ook voor het festival een struikelblok, hierin is verbetering gebracht door het aantrekken van een redacteur die op parttime basis het gehele jaar door bijdragen levert voor de website.

Ondanks de voordelen van communicatie via het Internet kan het de conventionele mailingen en drukwerk nog altijd niet vervangen. Het belangrijkste medium is het Rotterdam Bulletin dat dit jaar twee keer is verschenen en verstuurd naar alle buitenlandse relaties en media, circa 8000 adressen. Het Bulletin, 8 pagina's uitgevoerd in full colour, is begin december uitgekomen met een vooruitblik op het programma, en binnen een week na het festival als verslag van het evenement en publiciteit voor de prijswinnaars. Dit laatste Bulletin wordt ook verspreid op grote festivals als Berlijn en Cannes. Na drie jaar is de samenwerking voor de druk en distributie van het Bulletin met het Engelse filmblad *Moving Pictures* beëindigd vanwege te hoge kosten en twijfel over de geleverde prestaties.

Buitenlandse pers

De internationale reputatie van het festival is gestaag groeiende, dat is merkbaar door een toename van de belangstelling van buitenlandse filmcritici en door de wijze waarop het festival in buitenlandse media wordt genoemd. Het is niet overdreven om te stellen dat het Rotterdamse filmfestival in

het buitenland een begrip is geworden en steeds vaker in een adem wordt genoemd met Cannes, Berlijn en Venetië, waarbij Rotterdam zich t.o.v. de laatste twee festivals – die in de afgelopen jaren een problematisch bestaan leiden – positief en nadrukkelijk onderscheidt als het meest cinematografische en avontuurlijke festival.

Het budget voor verblijf van buitenlandse filmcritici is dit jaar vergroot en dat biedt onder meer de mogelijkheid om voor een beperkt aantal journalisten ook de reiskosten naar Rotterdam te vergoeden. De Amerikaanse pr-adviseur Lucius Barre heeft een aantal prominente Amerikaanse filmcritici geselecteerd en benaderd, die de uitnodiging dankbaar aanvaardden.

Dit jaar is het festival door 201 buitenlandse media-vertegenwoordigers, vooral schrijvende pers, bezocht. In 1997 waren er dat nog 170. Goed vertegenwoordigd zijn Noord-Amerika, Engeland, Italië, Oost-Europese landen. Matig of slecht vertegenwoordigd zijn Frankrijk, Spanje, de Scandinavische landen, Zuid-Amerika en Afrika.

Nieuw en zeker voor herhaling vatbaar is het 'trainee'-project voor jonge buitenlandse filmcritici. Het project wordt zeer gewaardeerd door de deelnemers en heeft voor veel goodwill gezorgd bij de internationale pers. Bovendien kan het festival op deze wijze een verjonging doorvoeren van de buitenlandse persvertegenwoordigers die het festival trouw bezoeken. Het is de bedoeling om meer jonge critici in staat te stellen om aan het project deel te nemen. Met de Post-Doctorale Opleiding Journalistiek van de Erasmus Universiteit wordt de samenwerking gezocht voor het toevoegen van een seminarprogramma aan het project, waaraan dan ook studenten van deze opleiding zullen deelnemen.

Het festival adverteert internationaal in belangrijke filmbladen zoals Variety, Screen International, Sight and Sound, op verschillende momenten in het jaar – tijdens andere belangrijke internationale filmfestivals, voor en na het Rotterdamse festival. De kostbare pagina-grote advertenties in Variety en Screen kort voor en na het festival, zijn bedoeld als promotie van de Tiger Awards Competitie en de films die daarvoor zijn geselecteerd en uiteindelijk de prijzen hebben gewonnen.

5.2.4 Communicatie en media tijdens het festival

De belangrijkste taken van de communicatie & marketing afdeling tijdens het festival is het verlenen van informatie en service aan het publiek en de media. Het publiek op het festival krijgt de informatie via de festivalmedia. De Dagkrant is het belangrijkste instrument voor de verspreiding van actuele programma-informatie en wordt door de meeste festivalbezoekers intensief geraadpleegd. De krant wordt door het festival onder meer gebruikt om aanvullende achtergrondinformatie te geven over specifieke programma-onderdelen die in de overige publiciteit wellicht onderbelicht zijn gebleven of voor de promotie van specifieke films en evenementen. Dit jaar zijn in De Dagkrant elke dag uitgebreide essays verschenen uit een Skrien-bijlage over het thema The Cruel Machine, die voor publicatie in de Dagkrant zijn bewerkt.

Een speciaal team van vrijwilligers, de Paper Tigers, verzorgt dagelijks de actualisering van de informatie op de borden die op alle festivallocaties staan. Dit team is tegenwoordig bovendien in staat om, indien dat nodig is, binnen een uur de straat op te gaan met duizenden flyers om het publiek te informeren over urgente programma-wijzigingen of een voorstelling te promoten. Tenslotte is er nog de informatie van het elektronisch informatie-systeem op de monitoren bij de kassa's in Pathé en de Schouwburg, dat wordt aangestuurd vanuit de kassa-computers en het publiek op de hoogte houdt van uitverkochte voorstellingen.

Dit systeem voldoet niet helemaal omdat er te weinig of, in Pathé, te kleine monitoren worden gebruikt.

Verslaggeving in de Nederlandse media

De belangrijkste rol in de informatievoorziening voor het publiek op en buiten het festival – na natuurlijk de mond-op-mond-reclame – is weggelegd voor de verslaggeving in de Nederlandse media. Bijna alle grote landelijke dagbladen en enkele regionale komen kort voor het festival met een kunstbijlage die volledig gewijd is aan het festival en daarnaast doen zij dagelijks verslag van het festival.

Op de diverse tv-zenders in Nederland is het festival bijzonder goed en breed vertegenwoordigd: De VPRO geeft voorafgaande aan het festival een aantal vooruitblikken in het filmprogramma Stardust, zendt dagelijks uit vanaf het festival met een journaal en heeft dit jaar voor het eerst elke nacht een film geprogrammeerd uit recente festivaledities, die goed zijn bekeken. Betaalender en hoofdsponsor Canal+ verzorgt eveneens een dagelijks festivaljournaal en presenteert bovendien elke dag een film die op deze festivaleditie in première is gegaan. De lokale/regionale tv-stations Rijnmond TV en het Amsterdamse AT5 doen elke dag voor hun zenders verslag van het festival.

Tenslotte, is er nog Tiger TV, een nieuw initiatief van het festival en het Rotterdamse AV-bedrijf Neon TV. Op een apart kanaal van het Rotterdamse kabelbedrijf zijn tijdens het festival dagelijks uitzendingen van 16 uur verzorgd, bedoeld om zowel publiek, gasten als de Rotterdamse kabelbezitters continu op de hoogte te houden van de gebeurtenissen op en rond het festival; ze moesten dan ook te zien zijn op de hotelkamers en op de monitoren op de festivallocaties. De uitzendingen bevatten reportages, live uitzending van de talkshows en nachtelijke Exploding Cinema evenementen, diverse magazines en een kabelkrant. Tiger TV is met een enorme inzet gemaakt door circa 80 medewerkers, waarvan de meesten vrijwilligers en nog studierend op AV-gebied.

Helaas heeft die inzet niet kunnen verbloemen dat het project zeer problematisch is verlopen. De opzet is ongetwijfeld te ambitieus geweest voor een te klein aantal mensen met voldoende ervaring en routine en een te beperkt budget. Dit laatste heeft onder meer geleid tot bezuiniging op de straalverbinding waardoor de kwaliteit van het beeld fnuikend slecht is gebleven. Hoewel het concept van een eigen festivalzender nog altijd rechtovereind staat, is het project alleen voor herhaling vatbaar als voldoende budget de nodige waarborgen voor de kwaliteit kan bieden.

Naast deze dagelijkse verslaggeving is het festival ook op andere momenten present geweest in de media. De opening en de prijsuitreiking zijn goed onder de aandacht ge-

bracht in de tv-journaals van de publieke zenders en RTL4. Het thema *The Cruel Machine* en vooral de film *Funny Games* van Michael Haneke hebben veel aandacht gekregen op tv, waaronder in *Middageditje* en *Nova*.

Nieuwe Nederlandse Golf

De publicitaire topper van dit festival is echter het voor Rotterdamse begrippen grote aandeel van premières van Nederlandse speelfilms geweest. In feite valt dit aantal mee, maar het idee is versterkt door de keuze van een Nederlandse productie – *FELICE...FELICE...* als openingsfilm, de selectie van Mirjam Kruishoops *VIVE ELLE* in de *Tiger Awards Competitie*, en de viervoudige wereldpremières van de films uit het *Route 2000* project. In een persbericht van het festival zelf is voor het eerst sprake van een 'nieuwe Nederlandse golf' en dit idee is met name door de Nederlandse tv-media gretig opgepikt. Dit is een begrijpelijk gevolg van een mengsel van nationale trots en het gemak om vertrouwde en Nederlands sprekende filmmakers en acteurs aan het publiek te presenteren, in plaats van onbekende en moeizame Chinese of andere exotische gesprekspartners die het festival doorgaans voor het voetlicht brengt.

Deze publicitaire kapstok heeft onverwacht de wind meegekregen door de – toen nog – Oscar-nominatie van de Nederlandse film *KARAKTER*. En, alsof het afgesproken werk is, wordt op het einde van het festival bekend dat voor het eerst in de geschiedenis van het Rotterdamse festival een Nederlandse film door het publiek als favoriet is uitverkoren. Wantrouwende lieden blijven volhouden dat het festival vanwege publicitair stuntwerk de enquête-uitslagen manipuleert, omdat *DE POOLSE BRUID* zich niet eerder heeft aangekondigd als kanshebber. Maar ook voor het festival komt de uitslag als een volledige verrassing nadat de stembiljetten van de allerlaatste voorstellingen zijn geteld. Het diploma voor *GADJO DILLO*, dagenlang de nummer 1 in de enquête, is dan al opgemaakt en de felicitatie-speech geschreven. Uiteraard is met groot enthousiasme een nieuw diploma gemaakt en zijn alle relevante media onmiddellijk op de hoogte gebracht.

Service en informatie aan buitenlandse pers en gasten

Voor de informatie aan de pers en overige gasten van het festival produceert de communicatie & marketing afdeling een *Industry & Programme Guide* die bij aankomst wordt uitgereikt en een *Engelstalige Daily*.

De *Industry & Programme Guide* is een uitgebreide versie van de *Engelstalige Programme Guide* die het festival al een paar jaar maakt. Naast informatie over het programma biedt de gids, uitgevoerd op het handige zakagenda-formaat, nu ook uitgebreide marktinformatie, zoals een overzicht van de filmkopers op het festival, profielen van bijvoorbeeld het Nederlandse filmbedrijf en het programma van de *CineMart*. De gids wil daarmee meer service bieden aan de vertegenwoordigers uit het filmbedrijf en de potentie van het festival voor de filmindustrie extra onder de aandacht brengen. De gids is aangevuld met een supplement op hetzelfde formaat met fotoportretten van de 400 *CineMart* deelnemers.

Ondanks de redactionele steun van een ervaren journalist in het internationale filmbedrijf, is de samenstelling van de

gids een moeizame operatie geweest en het eindresultaat vertoont nog hiaten. Het is een nieuw product en dus een nieuwe opgave voor de organisatie om de gegevens te verzamelen en aan te leveren; de belangrijkste hindernis om hieraan voldoende aandacht te schenken is de werkdruk waaronder velen in de organisatie gebukt gaan. Het volgende jaar is men ongetwijfeld veel beter voorbereid op deze exercitie.

De *Engelstalige Daily* is dit jaar wat betreft redactionele omvang uitgebreider opgezet dan in de afgelopen jaren. Toch is ervoor gekozen om de krant niet meer als aparte uitgave te laten verschijnen, maar als bijlage van de *Nederlandstalige Dagkrant*. Dit met het oog op efficiency en kosten, maar ook met de bedoeling om de informatie in de *Engelstalige krant* – die meer over de markt en de filmindustrie bericht – beschikbaar te maken voor het festivalpubliek.

De redactie onder leiding van voormalig *Moving Pictures* hoofdredacteur Christiaan de Schutter bestaat verder uit drie buitenlandse freelance-journalisten die gespecialiseerd zijn in deze vorm van filmjournalistiek. Zij hebben voor een krant gezorgd die kwalitatief aanmerkelijk beter is dan de edities in voorgaande jaren.

Persbalie

De geaccrediteerd pers op het festival kan voor informatie, foto-service en interview-afspraken steunen op de persbalie. Deze wordt bemand door 6 vrijwilligers, die voor dit werk geselecteerd zijn op talenkennis, communicatieve vaardigheden en gespecialiseerde kennis van (film)culturen in specifieke regio's. Over het algemeen zijn dit zeer gemotiveerde mensen, die in sommige gevallen zelfs hun vakantie opnemen om deze zware klus te doen.

Het leeuwendeel van hun werk is de bemiddeling voor de pers van interview-afspraken, een bijzondere service voor de media die geen enkel ander groot internationaal festival biedt; daar moeten de media het meestal zelf uitzoeken of zijn ze uitgeleverd aan de pr-agenten van de filmproducenten en -distributeurs. Het is een gecompliceerde job, omdat men zwaar leunt op de medewerking en betrouwbaarheid van verschillende partijen: distributeurs die graag de controle willen houden over de publiciteit van hun films en daarbij wel eens de festivalbelangen uit het oog verliezen; journalisten die hun afspraken niet nakomen of op het allerlaatste moment nog bedenken dat zij een interview willen – een irritante trekje van vooral Nederlandse persvertegenwoordigers; en dan zijn er nog de luimen en nukken van de filmmakers en acteurs, die vergeten in hun agenda te kijken, na een lange nacht niet uit hun bed willen komen of verdwijnen zonder iemand daarvan op de hoogte te stellen.

De persbaliemedewerkers hebben ondanks die hindernissen hun werk goed gedaan, en behalve een incidentele Nederlandse filmjournalist die het eigen onvermogen graag op andermans schouders drukt, is de pers zeer tevreden over deze service.

6. SPONSORING

6.1 Inleiding

Vanaf de 25ste editie is het festival begonnen met een samenwerking met de hoofdsponsors. Het gezamenlijk overleg wordt als zeer positief ervaren en is dan ook voortgezet. De samenwerking heeft ondermeer geleid tot een onderlinge afstemming van de promotie-acties in verband met het festival en een begin van samenwerking, ondermeer op het gebied van joint promotions.

Tot die gezamenlijke beslissingen behoort onder meer de financiering van de festivaltrailer die een aantal weken voorafgaand aan het festival in de bioscopen in het land wordt vertoond en de financiering van de filmquiz die voorafgaand aan de films op dia werd vertoond in de festivaltheaters en daaraan gekoppeld een gedrukte antwoordkaart. In 1998 hebben de hoofdsponsors en de VPRO bijgedragen aan de totstandkoming van Tiger TV, het festival televisiekanaal voor Rotterdam en omgeving. Als tegenprestatie zijn reclamespots van de sponsors vertoond.

6.2 De Volkskrant

De oudste sponsorrelatie heeft het festival met de Volkskrant. Een zeer succesvolle combinatie die beide partners in ieder geval nog tot en met het festival in 2000 zullen voortzetten. De samenwerkingsactiviteiten concentreren zich op de programmakrant, de zogenoemde Volkskrantbijlage en de Volkskrantdag. Sinds twee jaar is de Volkskrant eveneens verbonden aan de sneak preview, die voorafgaand aan het festival georganiseerd wordt in een 8-tal filmtheaters verspreid over Nederland. Voorafgaand aan de film geeft een festivalmedewerker een inleiding op het festivalprogramma.

De Volkskrant heeft zich dit jaar ook geprofileerd met promotie-acties (sleutelhangers met een lampje, billboards). De lampjes zijn uitgedeeld bij aanvang van de film en erg ge-

waardeerd door het publiek. Tijdens de kinderfilmdag zijn ze goed van pas gekomen bij het schrijven van de recensies.

De Volkskrantdag is met zijn 5400 bezoekers en 27.000 entrees de populairste en drukst bezochte dag in het festival.

De festival-weekenden van Maastricht en Groningen worden eveneens door middel van een advertentie in de Volkskrant onder de aandacht gebracht bij het publiek.

Tenslotte biedt de Volkskrant sinds dit jaar als speciale aanbieding de Tiger Video releases aan.

6.3 Citroën Nederland

De samenwerking met Citroën Nederland dateert van het festival 1995. Het contract loopt dit jaar af. Het sponsorbeleid bij Citroën wordt heroverwogen en op het moment van het verschijnen van het jaarverslag is het welhaast zeker dat het contract zal worden voortgezet.

De relatie film en Citroën is niet meer weg te denken in Nederland. Waar film is Citroën. Dat is ook weer gebleken bij de winnaar van de Citroën Publieksprijs, De Poolse Bruid van Karim Traïda, een film waarin Citroën heeft geparticipeerd. Citroën draagt vanaf het allereerste begin zorg voor het fantastische wagenpark van het filmfestival. Het wagenpark is bedoeld voor het vervoer van gasten van en naar Schiphol, naar interviewafspraken, recepties en dergelijke en voor het transport van goederen zoals films, (dag)kranten, maaltijden voor vrijwilligers en medewerkers. Alle auto's worden gereden door vrijwilligers. De auto's zijn bestickerd met de Citroën filmklapper. Doordat Citroën dit bij andere gesponsorde filmevenementen consequent doorvoert is dit logo inmiddels zeer herkenbaar geworden en daardoor ook de relatie Citroën en film. Als de Citroëns niet onderweg zijn worden zij op een voor het publiek zichtbare plaats, bij de ingang van het Hilton Hotel en bij het Schouwburgplein, geparkeerd.

In 1998 heeft de parkeerpolitie toestemming gegeven om

alle Citroëns op de stoep voor het Hilton Hotel aan het Hofplein te parkeren, dat daarom door de medewerkers van het filmfestival is omgedoopt tot het Citroënplein.

Het filmfestival heeft Citroën de mogelijkheid gegeven zich exclusief te verbinden aan de publieksprijs. De Citroën Publieksprijs komt door middel van een publieksenquête tot stand.

De uitreiking van de Citroën Publieksprijs vindt plaats op de slotavond, samen met de andere prijzen. De titel Citroën Publieksprijs wordt zeer regelmatig door de media overgenomen.

Ieder jaar organiseert Citroën tijdens het festival een speciale avond/middag voor zijn relaties. De avond/middag bestaat uit een voorontvangst, een filmvoorstelling en na afloop een buffet.

Geconcludeerd mag worden dat deze bijeenkomsten van Citroën altijd zeer geslaagd zijn met een grote opkomst en bijzonder goede sfeer.

6.4 Grolsch

Grolsch is sinds 1996 hoofdsponsor van filmfestival en heeft na een proefjaar de samenwerking verlengd. Het contract met Grolsch loopt eveneens dit jaar af, maar de intentie is uitgesproken de samenwerking voort te zetten.

Grolsch adopteert tijdens het festival onder meer het Grolsch Filmcafé dat zich bevindt tijdens in de foyer van de Rotterdamse Schouwburg en dient als ontmoetingsplaats voor publiek en gasten. Evenals vorig jaar adviseert en bemiddelt Grolsch bij de organisatie van de horeca in de Schouwburg. De middagtalkshows hebben voor het tweede achtereenvolgende jaar een plaats gekregen in het succesvolle café.

Grolsch is dit jaar ook betrokken geweest bij het slotfeest van het festival, dat plaatsvindt in de voormalige vertrekhal van de Holland Amerika Lijn. Mede dankzij een extra bijdrage van de sponsor is de avond programmatisch ingevuld en is de disco omgedoopt tot de Grolsch Dance Hall, waar men tot diep in de nacht kan dansen.

Speciaal voor deze editie van het festival heeft Grolsch film-blikken laten maken met daarin bierviltjes met het festival-beeldmerk. Deze zijn in de merchandisingstand van het festival verkocht en zijn al snel uitverkocht. Ook produceert Grolsch speciale glazen met daarop het festival logo.

Op de winkelvloer en in de Rotterdamse café's zijn diverse marketing-acties uitgezet om de relatie Grolsch en het festival naar de klant te communiceren.

6.5 Canal+

De inzet van Canal+ heeft, met een goed doordachte reclamecampagne (nekkussentjes en advertenties), waarbij de relatie met IFFR duidelijk was, mede bijgedragen aan een verhoogde sponsorherkenbaarheid van Canal+ bij het publiek. Vorig jaar nog 46% dit jaar 70%.

Het driejarige sponsorcontract met Canal+ loopt af, maar naar alle waarschijnlijkheid zal er, in de loop van dit jaar, een nieuw meerjarencontract worden opgemaakt.

Canal+ heeft dit jaar de rechten van 10 festivalfilms gekocht, die allen tijdens het festival op het tv-kanaal in première zijn gegaan. Deze films worden voorafgegaan door een korte inleiding van Jacques Goderie. Mede dankzij het succes van vorig jaar is dit jaar gekozen om elke dag één film uit te zenden.

Daarnaast produceert Canal+ dagelijks een festivaljournaal met interviews, festival-impresies, filmfragmenten en dergelijke. Dit journaal wordt dagelijks uitgezonden op Canal+. Het journaal en de films zijn hoog gewaardeerd, maar hebben een matige kijkdichtheid. Volgens Canal+ ligt dat aan de beperkte mogelijkheden om voor deze uitzendingen publiciteit te maken, omdat de filmdistributeurs daarvoor geen toestemming geven.

De vidiwall die evenals vorig jaar een plaats heeft gekregen in de foyer van het Pathé op het Schouwburgplein, is dit jaar tevens het Canal+ meeting point. Op de vidiwall zijn het Canal+ festivaljournaal, aankondigingen van speciale evenementen alsmede programma wijzigingen te zien. Het Canal+ meeting point zal volgend jaar meer de functie van een ontmoetingsplaats voor het publiek krijgen.

Voor het vierde achtereenvolgende jaar is tijdens het festival de Canal+ scenarioprijs uitgereikt. Drie studenten van de film en televisie-opleidingen in Nederland ontvangen f 5000,- om hun scenario om te zetten in een korte film. Na afloop van de prijsuitreiking is de film FELICE...FELICE... vertoond voor Canal+ abonnees, gevolgd door een receptie.

6.6 Fondsen en subsidies

Het festival wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de Gemeente Rotterdam. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het NCDO, het Hivos Cultuurfonds en de NPS ondersteunen het Hubert Bals Fonds met een subsidie.

Naast de vier hoofdsponsors, De Volkskrant, Citroën Nederland, Grolsche Bierbrouwerij, Canal+ en de VPRO als sponsor van de Tiger Awards nemen nog tal van anderen een belangrijke plaats in bij de totstandkoming van de financiering van het festival.

De Europese Commissie heeft dit jaar een belangrijke bijdrage geleverd aan het festival en het Media programma van de Europese Unie heeft substantieel bijgedragen aan de financiering van de CineMart. Wij hopen deze samenwerking in de toekomst voort te zetten om daarmee de promotie van de Europese film te kunnen blijven ondersteunen.

Een substantiële bijdrage wordt geleverd door het Thuiskopie Fonds, de afdeling culturele samenwerking, onderwijs en onderzoek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, het VSB Fonds, het Hivos Cultuurfonds, de Stichting Nederlands Fonds voor de Film en de Rotterdamse Kunststichting.

Maar ook de steun van o.a. de KRO, Munckhof Business Travel, Mediamax Buitenreclame, Pathé Cinemas, de culturele afdelingen van de verschillende ambassades, het Instituto Italiano, NOB, Action Freight hebben bijgedragen aan het succes van het festival.

Een volledige lijst is te vinden in de bijlagen.

7.1 Rotterdam Film Course

Het filmfestival blijkt als evenement een grote aantrekkingskracht op jongeren uit te oefenen. Die uitstraling kan het festival ook buiten de festivalperiode in dienst stellen voor het stimuleren van een goed film- en vertoningsklimaat in Nederland. Een directe benadering en het creëren van betrokkenheid kan worden bereikt met educatieve projecten..

Dit jaar is het Film Festival Rotterdam gestart met de Rotterdam Film Course. Met dit project wil het festival studenten de gelegenheid bieden kennis te maken met de cinematractie en de actuele programmering van het festival. Voor dit eerste cursusprogramma is een keuze gemaakt uit vier thema's die representatief zijn voor het festival: het uitdagen, individuele werk van Hollywooddissidenten; nieuwe media en de toekomst van de cinema in Exploding Cinema; films uit niet westerse culturen zoals die worden ondersteund door het Hubert Bals Fonds, en een vooruitblik op het themaprogramma The Cruel Machine.

De cursus is opgezet in samenwerking met onderwijsinstellingen en filmtheaters in zeven Nederlandse steden: Utrecht, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Groningen, Maastricht en Breda. De lezingen zijn voor het merendeel verzorgd door filmdocenten en -specialisten die zijn aangesloten bij de Stichting MEI. De cursus heeft plaatsgevonden in de periode van begin november tot half januari, kort voordat het festival van start is gegaan.

Deze eerste editie van de Rotterdam Film Course is een groot succes, ruim 900 studenten hebben deelgenomen aan de cursus. Over het algemeen zijn de deelnemers achteraf zeer te spreken over het programma en de opzet van de cursus. Uit een evaluatie-onderzoek blijkt echter ook dat er kritische kanttekeningen worden gemaakt bij de inleidingen, die niet altijd even goed aansluiten bij het niveau van de studenten. Voor een deel komt dat door de zeer uiteenlopende samenstelling van het deelnemende publiek in de verschillende steden; in Amsterdam zijn dit bijvoorbeeld vooral gevorderde studenten film- en televisiewetenschappen, terwijl in Rotterdam veel hogeschoolstudenten uit zeer uiteenlopende disciplines deelnemen.

Maar zowel studenten als docenten die bij het project zijn betrokken spreken zich volmondig uit voor een voortzetting van de Course.

De deelname aan de Film Course is ook bedoeld als een goede voorbereiding op een bezoek aan het festival in Rotterdam zelf. Het festival biedt de cursisten dan ook een sterk gereduceerd festival-passepartout aan. Van dit aanbod is door een kwart van de cursusdeelnemers ook gebruik gemaakt. Enkele deelnemende filmtheaters hebben bovendien geconstateerd dat de cursusdeelnemers, die nooit eerder het filmtheater bezochten, inmiddels tot hun vaste kring van bezoekers zijn gaan behoren.

7.2 Schoolvoorstelling voor scholieren uit het middelbaar onderwijs

In samenwerking met de SKVR is tijdens het afgelopen filmfestival voor de eerste keer een speciale schoolvoorstelling georganiseerd voor leerlingen van de bovenbouw van het middelbaar onderwijs in Rotterdam.

Het betreft hier een pilot project en daarom is bescheiden begonnen met één voorstelling. Bij de filmkeuze is rekening gehouden met de interessewereld van deze groep jongeren. Twee Rotterdamse scholen hebben aan het project deelgenomen: de Rijksscholengemeenschap HAVO/VWO voor Muziek en Dans, en de Scholengemeenschap Nieuw Rotterdam. In totaal hebben 120 leerlingen deelgenomen aan de schoolvoorstelling.

De SKVR heeft vooraf de betreffende scholen bezocht en een inleidende les verzorgd om de leerlingen voor te bereiden op de film die ze gingen zien.

Na evaluatie blijkt dat zowel de leerlingen als de docenten het initiatief als zeer positief hebben ervaren. Naar aanleiding van deze goede reacties zal dit onderdeel van de educatieve activiteiten worden voortgezet en wellicht uitgebreid met meer voorstellingen en meer deelnemende scholen.

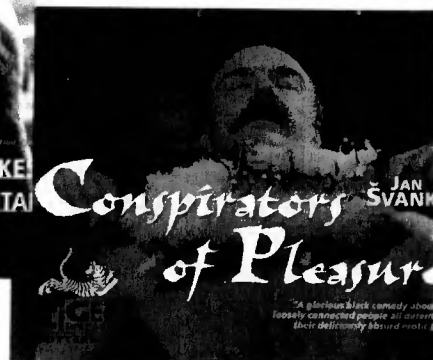
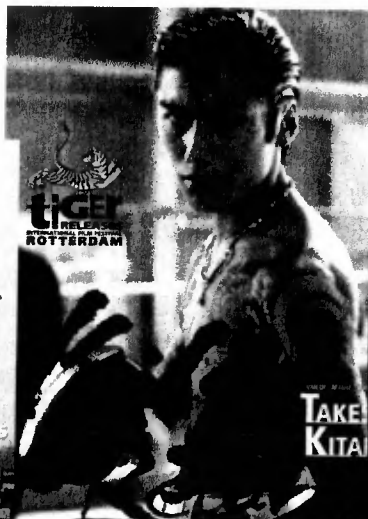
7.3 Kinderfilmdag

Voor het tweede achtereenvolgende jaar heeft tijdens het festival in Zaal de Unie een Kinderfilmdag plaatsgevonden, bedoeld voor kinderen vanaf 8 jaar. Het programma van deze dag wordt gevormd door een selectie van korte en lange films uit het reguliere festivalprogramma. De films zijn ingeleid door een presentator of, voorzover aanwezig, door de filmmakers. 's Middags hebben de kinderen het MediaLab in Pathé bezocht voor een demonstratie van cd-roms en websites, waarmee ze uiteraard ook konden spelen.

Van de kinderen is ook een actieve bijdrage gevraagd in de vorm van een recensiewedstrijd. De beste werkstukken zijn aan het eind van de dag beloond met cd-roms en bioscoopbonnen.

De kinderfilmdag is door zo'n 60 kinderen bezocht.

8. FILMAANKOOP EN DISTRIBUTIE

8.1 Tiger Releases

In 1997 is door het Ministerie van OC&W de jaarlijkse subsidie aan het festival verhoogd met f 125.000,- bedoeld voor de aankoop en distributie in Nederland van nieuwe films.

Het afgelopen jaar zijn de eerste vier films in de filmtheaters uitgebracht onder het nieuwe festivallabel Tiger Releases en gedistribueerd door het Nederlands Filmmuseum.

Het festival maakt de selectie, verwerft de distributierechten en draagt zorg voor het maken van twee ondertitelde kopieën. Het Nederlands Filmmuseum verzorgt de publiciteit en feitelijke distributie.

In augustus 1997 is op een drukbezochte persconferentie het nieuwe label, de nieuwe samenwerking en de eerste film gepresenteerd. De vier films die als eerste zijn aangekocht zijn van filmmakers waarmee het festival een nadrukkelijke band heeft en geven ook blijk van de bijzondere toewijding van het festival voor respectievelijk de nieuwe Franse film (Olivier Assayas' IRMA VEP), de Aziatische cinema (Takeshi Kitano's KIDS RETURN) en de ongebreidelde fantasie (Jan Svankjmaer's CONSPIRATORS OF PLEASURE). De vierde film, FROZEN van Wang Xiaoshuai, toont de betrokkenheid van het festival met de Chinese onafhankelijke filmproductie; de film kon worden afgemaakt dankzij de steun van het Hubert Bals Fonds.

De films zijn uitgebracht in 2 kopieën, met uitzondering van KIDS RETURN die met 3 kopieën is uitgebracht.

Naast de uitbreng in de theaters, zijn de films ook uitgebracht op video door Prime Time Entertainment.

De aandacht van de schrijvende pers voor de Tigerreleases is groot. Bij de uitbreng van alle films is uitgebreid geschreven in de kranten, niet alleen in meerdere kolommen-brede recensies maar ook zijn er interviews geplaatst die tijdens het festival met de regisseurs zijn gemaakt.

De belangstelling van de programmeurs van filmtheaters van Amsterdam tot Appelscha om de films te vertonen is bijzonder groot. De films draaien gemiddeld 30 weken, in de grote steden maar ook in vrijwel alle kleinere filmtheaters door het hele land.

Het idee om cinematografisch belangwekkende films te vertonen, die anders niet worden gedistribueerd in Nederland is enthousiast ontvangen door de vakwereld (pers, programmeurs). Daarentegen is de publieke belangstelling kleiner dan kan worden verwacht met zoveel positieve publiciteit. De publiekscijfers variëren per titel van zo'n 2500 tot 4500 bezoekers.

8.2 Andere distributievormen

Voor het komende festival wordt gewerkt aan een nieuw plan, om bijvoorbeeld de winnaars van de Tiger Awards competitie uit te brengen in een pakket dat eerst als zodanig het land rond zal reizen (eenmalige vertoning per stad) om vervolgens regulier te worden gedistribueerd. De promotie van de 'winners-tour' kan al tijdens het festival starten en zo meer gebruik maken van de grote publicitaire uitstraling van 'Rotterdam' in januari.

Er wordt nog een tweede niveau van distributie voorbereid: een 'world cinema tour', waarin elke maand in een aantal geselecteerde theaters op een vaste avond een door het Hubert Bals Fund gesteunde film vertoond zal worden. Daarmee hoopt het festival het publieksbereik voor deze films te vergroten, die anders nooit in distributie zullen worden gebracht en niet meer gezien kunnen worden door het Nederlandse publiek.

9. FINANCIËN

Baten	1997/1998	Begroting	1996/1997
Opbrengsten			
Directe opbrengsten	3.311.867	2.367.500	2.563.524
Totaal opbrengsten	3.311.867	2.367.500	2.563.524
Bijdragen			
Subsidie OC&W	1.411.180	1.377.000	1.102.198
Bestuursdienst R'dam	1.044.000	1.407.000	1.098.000
Overige subsidies	260.000	150.000	-
Totaal bijdragen	2.715.180	2.934.000	2.200.198
Som der baten	6.027.047	5.301.500	4.763.722
Lasten			
Beheerlasten:			
Personeelskosten	798.247	723.500	772.918
Beheerlasten:			
Materiële lasten	735.401	757.500	538.273
Activiteitenlasten:			
Personeelskosten	688.454	735.000	586.297
Activiteitenlasten:			
Materiële lasten	3.844.864	3.020.500	2.862.125
Som der lasten	6.066.966	5.236.500	4.759.613
Rentebaten c.q.-lasten	33.374	-	18.767
Resultaat boekjaar	(6.545)	65.000	22.876

Toelichting

In vergelijking tot de oorspronkelijke begroting heeft het festival een omzet gemaakt die ruim 8 ton hoger ligt, zowel aan de inkomsten als de uitgavenkant. Dit verschil heeft vooral te maken met het feit dat in de afrekening toegevoegde projecten en programma-onderdelen zijn opgenomen, waarvoor aanvullende financiering is gerealiseerd.

Zo is bijvoorbeeld in de eerste jaarbegroting – gebaseerd op de kunstenplanbegroting 1997 – 2001 – een minimale reservering gemaakt voor het programma Exploding Cinema. Dat het programma in volle omvang en met succes door gang heeft kunnen vinden, is mede te danken aan de aanvullende financiering van o.a. het Ministerie van OC&W en het Stimuleringsfonds.

Ook zijn in de afrekening enkele marketingprojecten (o.a. festivalmagazine) opgenomen, die extern zijn gefinancierd. Aan de uitgavenkant is het budget overschreden op met name het gastenbudget (meer gasten, meer V.I.P.'s) en publiciteit. Aan de inkomstenkant blijkt vooral de recette conservatief begroot en valt f 550.000 hoger dan verwacht.

Al jaren vormt de financiering van de CineMart een knelpunt voor de festival-organisatie. De CineMart wordt niet structureel gesubsidieerd en mede door het wegvallen van de verwachte bijdrage van het Ministerie van Ontwikkelings-samenwerking is dit jaar een financieringstekort van f 223.584,- op de CineMart ontstaan.

Een door de accountant goedgekeurde jaarrekening is op verzoek beschikbaar. Hierin is de totale financiële verantwoording van de Stichting Film Festival Rotterdam en het Hubert Bals Fonds te vinden.

BIJLAGE I FILMLIJST

prem	filmtitel	Regisseur	land
Hoofdprogramma lang			
	CRUZ	Alejandro Agresti	Argentina
	SIN QUERER	Ciro Cappellari	Argentina/Germany
	MARTIN (HACHE)	Adolfo Aristarain	Argentina/Spain
	SCHLO-	Michael Haneke	Austria
ip	ETHNISCHE IDYLLEN	Christian Berger	Austria
	DIAL H-I-S-T-O-R-Y	Johan Grimmonprez	Belgium
	PAINTING WITH FALLS	Claudio Papienza	Belgium
	MATADORES	Beto Brant	Brazil
	SWEET HEREAFTER	Atom Egoyan	Canada
	HANGING GARDEN	Thom Fitzgerald	Canada
	HUNDRED VIDEOS	Steve Reinke	Canada
	COSMOS	Jennifer Alleyn, Manon Briand, Marie-Julie Dallaire, Arto Paragamian, André Turpin, Denis Villeneuve	Canada
	HISTORIAS DE FÚTBOL	Andrés Wood	Chile
	YOU HUA HAO HAO SHUO	Zhang Yimou	China
ip	KLEINES TROPICANA	Daniel Díaz Torres	Cuba
ip	CESTA PUSTYM LESEM	Ivan Vojnár	Czech Republic
	KINGDOM II (RIGET II) EPISODE 5 & 6	Lars von Trier	Denmark
	MASSIR	Youssef Chahine	Egypt
	LA VIE DE JÉSUS	Bruno Dumont	France
	SANGUINAIRES	Laurent Cantet	France
	GADJO DILO	Tony Gatlif	France
	WESTERN	Manuel Poirier	France
	RIEN NE VA PLUS	Claude Chabrol	France
	JE NE VOIS PAS CE QU'ON ME TROUVE	Christian Vincent	France
	SEPTIÈME CIEL	Benoît Jacquot	France
ip	PARIS	Raymond Depardon	France
	MARIUS ET JEANETTE	Robert Guédiguian	France
	FRÈRE	Sylvie Verheyde	France
	GÉNÉALOGIES D'UN CRIME	Raúl Ruiz	France
wp	LOUIS & FRANK	Alexandre Rockwell	France
	OCHNEBEBIS SASAPLAO	Gyorgy Khaindrava	Georgia
	VERRÜCKT BLEIBEN, VERLIEBT BLEIBEN	Elfi Mikesch	Germany
	120 TAGE VON BOTTROP	Christoph Schlingensief	Germany
	IN MEMORIAM IMRE GYÖNGYÖSSY	Katalin Petényi	Germany
	BARNA KABAY		
	TAG DES MALERS	Werner Nekes	Germany
ip	PICASSO IN MÜNCHEN	Herbert Achternbusch	Germany
	MAKE ME THINK - BRUCE NAUMAN	Heinz Peter Schwerfel	Germany
	SILVESTER COUNTDOWN	Oskar Roehler	Germany
	VON HEUTE AUF MORGEN	Jean-Marie Straub	Germany/France
	DANIÈLE HUILLET		
	XIANGANG ZHIZAO	Fruit Chan	Hong Kong
	FULL ALERT	Ringo Lam	Hong Kong
ep	XIAOQIAN	Andrew Chan	Hong Kong
	TSUI HARK		
	PEKING OPERA BLUES	Tsui Hark	Hong Kong
	BLADE	Tsui Hark	Hong Kong
	TAMÁS ET JULI	Ildiko Enyedi	Hungary
	WITMAN FIÚK	János Szász	Hungary

	SHUNYA SWAROOPA	Himansu Sekhar Khatua	India
	CHAR ADHVAY	Kumar Shahani	India
	KATHAPURUSHAN	Adoor Gopalakrishnan	India / Japan
	TA'M E GUILASS	Abbas Kiarostami	Iran
	MOOSHAK-E KAGHAZI	Farhad Mehranfar	Iran
	MOSAFERE-JONUB	Parviz Shahbazi	Iran
	AYNEH	Jafar Panahi	Iran
	I WENT DOWN	Paddy Breathnach	Ireland
	OVOSODO	Paolo Virzi	Italy
	INTERMINABILE ILLUSIONE	Tonino de Bernardi	Italy
	TESTIMONE A RISCHIO	Pasquale Pozzessere	Italy
	FIORI DEL DESTINO	Tonino de Bernardi	Italy
	FORZA DELLA ILLUSIONE	Tonino de Bernardi	Italy
	DANCEHALL QUEEN	Don Letts	Jamaica
	RICK ELGOOD		
	HANA-BI	Takeshi Kitano	Japan
	UNAGI	Imamura Shohei	Japan
	YUME NO GINGA	Ishii Sogo	Japan
	POSTMAN BLUES	Sabu	Japan
ep	KIOKU-GA USHENAWARETA-TOKI	Kore-Eda Hirokazu	Japan
	NEMURU OTOKO	Oguri Kohei	Japan
ip	FRENCH DRESSING	Hisashi Saito	Japan
ip	SOMANDO MONOGATARI	Naomi Kawase	Japan
ip	BOUNCE KO GALS	Masato Harada	Japan
	TAAFÉ FANGA	Adama Drabo	Mali
	FARAWI UNE MÈRE DES SABLES	Abdoulaye Ascofaré	Mali
	EISENSTEIN EN MÉXICO: EL CÍRCULO ETERNO	Alejandra Islas	Mexico
wp	COMÉDIA INFANTIL	Solveig Nordlund	Mozambique/Sweden/Portugal
	TOPLESS WOMEN TALK ABOUT THEIR LIVES	Harry Sinclair	New Zealand
	BUDBRINGEREN	Pål Sletaune	Norway
	SLONECZNY ZEGAR	Andrzej Kondratiuk	Poland
	OSSOS	Pedro Costa	Portugal
	VIAGEM AO PRINCIPIO DO MUNDO	Manoel de Oliveira	Portugal
	BASSIN DE JW	Joao César Monteiro	Portugal/France
	BRAT	Alexei Balabanov	Russia
	STRANNOYE VREMYA	Natalya Pyankova	Russia
	MAT' I SYN	Alexandr Sokurov	Russia/Germany
	SHIER LOU	Eric Khoo	Singapore
	CHOROK MULGOKI	Lee Chang-Dong	South Korea
	KAIN I ARTEM	P. Petrov-Bytov	Soviet Union
	TREN DE SOMBRAS: LE SPECTRE DE LE THUIT	José Luis Guerín	Spain
	LIVE FLESH	Pedro Almodóvar	Spain
	BERGMANS RÖST	Gunnar Bergdahl	Sweden
	VULKANMANNEN	Björn Runge	Sweden
	SCHWEIGEN DER MÄNNER	Clemens Klopfenstein	Switzerland
	SALZMÄNNER VON TIBET	Ulrike Koch	Switzerland
	HE LIU	Tsai Ming-Liang	Taiwan
	MEI-LI ZAI CHANGGE	Lin Cheng-sheng	Taiwan
	LAN YUE	I-Cheng Ko	Taiwan
	WO DE SHENJINGBING	Wang Shau-di	Taiwan
wp	WEG	Frank Scheffer	The Netherlands
wp	TRIP VAN TEETJE	Paula van der Oest	The Netherlands
wp	FELICE...FELICE...	Peter Delpeut	The Netherlands
wp	POOLSE BRUID	Karim Traïdia	The Netherlands
wp	f 19,99	Mart Dominicus	The Netherlands
wp	TEMMINK	Boris Paval Conen	The Netherlands
wp	RIVIERA HOTEL	Bernie Ildis	The Netherlands
	VERSTEKELING	Ben van Lieshout	The Netherlands/Uzbekistan
ip	SEVENTH ROUTE	Mikhail Ilyenko	Ukraine
	LOVE AND DEATH ON LONG ISLAND	Richard Kwietniowski	United Kingdom

	UNDER THE SKIN	Carine Adler	United Kingdom
	TWENTYFOURSEVEN	Shane Meadows	United Kingdom
	MY SON THE FANATIC	Udayan Prasad	United Kingdom
	NIL BY MOUTH	Gary Oldman	United Kingdom
wp	FALCONER	Chris Petit	United Kingdom
	IAIN SINCLAIR		
	LAWN DOGS	John Duigan	United Kingdom
ip	PAINTED ANGELS	Jon Sanders	United Kingdom/Canada
ep	LONDON BRIEF	Jon Jost	United Kingdom/France
ep	SCARS	James Herbert	USA
	YEAR OF THE HORSE	Jim Jarmusch	USA
	CHASING AMY	Kevin Smith	USA
	INSIDE/OUT	Rob Tregenza	USA
	ULEE'S GOLD	Victor Nieto Nuñez	USA
	AFTERGLOW	Alan Rudolph	USA
	MEN WITH GUNS	John Sayles	USA
	SECOND CIVIL WAR	Joe Dante	USA
	GUMMO	Harmony Korine	USA
	SILVER SCREEN / COLOR ME LAVENDER	Mark Rappaport	USA
	15 MONTHS IN MAY	Anja Murmann	USA
	HOUSE OF YES	Mark Waters	USA
	REAL BLONDE	Tom DiCillo	USA
	STICKY FINGERS OF TIME	Hilary Brougher	USA
	BLACKOUT	Abel Ferrara	USA
	DECONSTRUCTING HARRY	Woody Allen	USA
	BULLET ON A WIRE	Jim Sikora	USA
	SCENES FROM ALLEN'S LAST THREE DAYS ON EARTH AS A SPIRIT	Jonas Mekas	USA
	GATTACA	Andrew Niccol	USA
	SPANISH PRISONER	David Mamet	USA
wp	ME AND MY BROTHER	Robert Frank	USA/Austria
wp	YARATGANGA SHUKUR	Zulfikar Musakov	Uzbekistan/Japan
	TRI LETNJA DANA	Mirjana Vukomanovic	Yugoslavia

Hoofdprogramma kort

	VÉTE DE MI (UNA DE PASIONES)	Alberto Ponce	Argentina
	AT SEA	Penny Fowler-Smith	Australia
	FOUR MINUTE FESTIVAL	Adam Blaiklock	Australia
	SAPPHIRE ROOM	Sean O'Brien	Australia
	THUMP	Hayley Cloake	Australia
	ZÓCALO	Thomas Steiner	Austria
wp	IN NEAPEL - ANLÄSSLICH DER 96. AKTION VON H. NITSCH	Thomas Draschan	Austria
wp	ALONE. LIFE WASTES ANDY HARDY	Martin Arnold	Austria
	SCHWENK	Thomas Steiner	Austria
wp	MANGA TRAIN	Manfred Neuwirth	Austria
wp	KORRIDOR	Dietmar Brehm	Austria
wp	MIX 2 (21 SZENEN 1997)	Dietmar Brehm	Austria
	AIMLESS WALK / ALEXANDER HAMMID	Martina Kudláček	Austria/Czech Rep
wp	EXPOSED	Karen Vanderborght	Belgium
wp	S.O.L.	Robert Suermond	Belgium
wp	BRASILIA	Robert Suermond	Belgium
	SAO PAULO	Robert Suermond	Belgium
ip	ROSITA	Dominique Abel	Belgium
	FIONA GORDON		
p	STRIKER BOB	Lars Damoiseaux	Belgium
	HARD DAYS WORK	Koen Mortier	Belgium
	IN DE VLUCHT	Alex Stockman	Belgium
wp	LÁPIDE	Paulo Morelli	Brazil
p	DECISAO	Leila Hipólito	Brazil
p	DEDICATÓRIAS	Eduardo Vaisman	Brazil

	ENIGMA DE UM DIA	Joel Pizzini	Brazil
wp	WET HEAT DRIFTS THROUGH THE AFTERNOON	Ruba Nadda	Canada
ep	INTERSTATE LOVE STORY	Ruba Nadda	Canada
	DO NOTHING	Ruba Nadda	Canada
	ANDY	Steve Reinke	Canada
	EVERYBODY LOVES NOTHING: EMPHATIC EXERCIZES	Steve Reinke	Canada
	BALIFILM	Peter Mettler	Canada
ep	TEMPUS FUGIT	Duraïd Munajim	Canada
	VIE ARRÊTÉE	Martin Allard	Canada
wp	DAMASCUS NIGHTS	Ruba Nadda	Canada
wp	WIND BLOWS TOWARDS ME PARTICULARLY	Ruba Nadda	Canada
ep	VIENE DEL CIELO	Christian Becker/Tom Schreiber	Cuba/Germany
	AIMLESS WALK	Alexander Hammid	Czech Republic
	AT THE PRAGUE CASTLE	Alexander Hammid	Czech Republic
	NOVEMBER	Alexander Hammid	Czech Republic
	THE ROAD SINGING	Alexander Hammid	Czech Republic
	OZOLS	Laila Pakal'nina	Estonia/Latvia
	REGARDE LA MER	François Ozon	France
	SOLO TU	Arnaud Dommerc/Anne Benhaïem	France
	MALRAUX	Raymond Depardon/Roger Ikhlef	France
	ROBE D'ÉTÉ	François Ozon	France
	SCÈNES DE LIT	François Ozon	France
	SUJET	Christian Rouaud	France
	POUR LE PLAISIR DES YEUX...	Izza Genini	France
	BOUND	Alain Ross	France
	COMPLAINTE DU PROGRÈS	Claudio Papienza	France
wp	NOUS SOMMES TOUS DES CAFARDS	Luc Moullet	France
ep	TOMORROWS YESTERDAY	Shahram Varza	Germany
	BEWERBUNG	Harun Farocki	Germany
ip	IM PLATZ	Uli M. Schüppel	Germany
	PENSAO GLOBO	Matthias Müller	Germany/Portugal
wp	CSERMANEK CSÓKJA...	Péter Forgács	Hungary
	SAFARI BE DIARE MOSAFER	Bahman Kiarostami	Iran
	TARH	Abbas & Bahman Kiarostami	Iran
	ARDEKOUL	Jafar Panahi	Iran
	RUZI KEH KHALEH MARIZ BOUD	Hannah Makhmalbaf	Iran
ip	AMOROSA TRACCIA	Alberto Momo	Italy
wp	F FOR FAKE: THE BLACK SUN	Alessandro Aiello	Italy
wp	UNCLEAN POP	Alessandro Aiello	Italy
	IO RICORDO	Yervant Gianikian/Angela Ricci Lucchi	Italy
	NOCTURNE	Yervant Gianikian/Angela Ricci Lucchi	Italy
ip	STATICI	Jacopo Quadri	Italy
	MONOCHROME HEAD	Ito Takashi	Japan
	NARAKUE	Mazoto Tesuka	Japan
ep	MONGOLIAN PATY	Jun Manjoume	Japan
	ASAYAKE	Kamioka Fumie	Japan
wp	110/220	Juris Poskus	Latvia
	PAVASARIS	Valdas Navasaitis	Lithuania
	DE TRIPAS CORAZÓN	Antonio Urratia	Mexico
ep	NUSRAT HAS LEFT THE BUILDING ... BUT WHEN?	Farjad Nabi	Pakistan
ip	PALAVRA DE HONRA	Fátima Ribeiro	Portugal
	CLOSE UP	Evgenij Zvezdakov	Russia
ip	FOREIGNER	Zola Maseko	South Africa
	LOCOS	Yolanda Mazkarian	Spain
	LIBRE INDIRECTO	Juanjo Giménez Peña	Spain
	HÄRLIG ÄR JORDEN	Roy Andersson	Sweden
	VI SES KRAKOW	Agnetta Fagerström-Olsson	Sweden
	EN DAG PA STRANDEN	Björn Runge	Sweden
	BETRAKTELSE	Gunnel Lindblum	Sweden
	HAPPY DAYS	Lisa Ohlin	Sweden

	ALVAKUNGEN DYKER UPP	Hans Alfredson	Sweden
	SVEN	Eva Bergman	Sweden
ip	ÅTTONDE SÅNGEN	Reza Parsa	Sweden
	SENTENCE	Mauro Losa	Switzerland
	PERSONAL MEMOIR OF HONG KONG: AS TIME GOES	Ann Hui	Taiwan
	PERSONAL MEMOIR OF HONG KONG	Stanley Kwan Kam-Pang	Taiwan
wp	ZHUO JIAN	Ho Ping	Taiwan
wp	CONSTRUCTIE	Edward Luyken	The Netherlands
wp	BESTEMMING	Hanneke Stark	The Netherlands
wp	SIESTA, LA TETERA Y LA ROSA	Max Issaev/Pavel Semtchenko/ Nathalie Alonso Casale	The Netherlands
wp	3 JANUARI	Nathalie Alonso Casale	The Netherlands
wp	DIDO'S FAREWELL	Han Hoezen/Eveline Ketterings	The Netherlands
wp	MARSEILLE 1-2	Nanouk Leopold	The Netherlands
wp	3 TUINEN	Rayke Verhoeven	The Netherlands
wp	HOW TO HEAL A BROKEN HEART	Marieke van der Lippe	The Netherlands
wp	AANTEKENINGEN UIT HET ONDERGRONDSE	Anna Abrahams	The Netherlands
wp	BEYOND ULTRA VIOLENCE.. UNEASY LISTENING BY MERZBOV	Ian Kerkhof	The Netherlands
wp	ZONDERZON	Conny de Vugt	The Netherlands
wp	KOWLOON CITY	Gerard Holthuis	The Netherlands
wp	BLINK	Bea de Visser	The Netherlands
wp	GUY WHO COULDN'T SHOOT STRAIGHT	Theo Wesselo	The Netherlands
wp	FRANS ZWARTJES - FILMMAKER, MUSICUS	Mat van Hensbergen	The Netherlands
wp	VEDETTE	Miriam Kruishoop	The Netherlands
	HAND ON THE SHOULDER	Breda Beban/Hrvoje Horvatic	United Kingdom
	Jason's Dream	Breda Beban/Hrvoje Horvatic	United Kingdom
	BLIGHT	John Smith	United Kingdom
wp	SUBURBAN PSYCHO	Chris Rodley	United Kingdom
ep	HEADCASE	Clio Bernard	United Kingdom
wp	I JUST WANT TO KISS YOU	Jamie Thraves	United Kingdom
	STAGEFRIGHT	Steven Box	United Kingdom
	DEATH AND THE MOTHER	Ruth Lingford	United Kingdom
	HEARTS DARKNESS	Phil Mulloy	United Kingdom
ip	BELTANE	Christopher Steel	United Kingdom
wp	DIARY	Peter Todd	United Kingdom
wp	TAKE ME HOME	Matt Hulse	United Kingdom
	KILL THE DAY	Lynne Ramsay	United Kingdom/France
ip	SECRET STORY	Janie Geiser	USA
	ROCKING HORSE WINNER	Michael Almereyda	USA
	LULU	Lewis Klahr	USA
	CALENDAR THE SIAMESE	Lewis Klahr	USA
ep	IMMER ZU	Janie Geiser	USA
ep	PONY GLASS	Lewis Klahr	USA
ep	DEPRESSION IN THE BAY OF BENGAL	Mark LaPore	USA
	IF YOU STAND WITH YOUR BACK TO THE SLOWING	Julie Murray	USA
	RAW IMAGES FROM THE OPTIC CROSS	Karl Nussbaum	USA
	FILM OF HER	Bill Morrison	USA
	RED BOOK	Janie Geiser	USA
wp	WAITING FOR WOODY	Grant Heslov	USA
	SAY MY NAME	Helena Seth	USA
	IN THE COURSE OF HUMAN EVENTS	Dominic Angerame	USA
	LARK RHAPSODY	Lou Weinert	USA
	PRIME TIME	Dave Monahan	USA
	TRISTE	Nathaniel Dorsky	USA
wp	WHAT FAROCKI TAUGHT	Jill Godmilow	USA
	REST IN PEACE	Rachel Amodeo	USA
wp	FLAT IS BEAUTIFUL	Sadie Benning	USA

VPRO Tiger Awards Competitie

wp	SIEBELBAUERN KITCHEN PARTY	Stefan Ruzowitzky Gary Burns	Austria Canada
wp	MRTVEJ BROUK	Pavel Marek	Czech Republic
ip	KNOFLÁKARI MARIE BAIE DES ANGES	Petr Zelenka Manuel Pradal	Czech Republic France
wp	FROST SWARA MANDEL	Fred Kelemen Rajan Khosa	Germany India
ep	GIRO DI LUNE TRA TERRA E MARE	Giuseppe Gaudino	Italy
ep	¿QUIÉN DIABLOS ES JULIETTE?	Carlos Marcovich	Mexico
ep	MOTEL SEONINJANG MARTHAS GARTEN	Park Kiyong Peter Liechti	South Korea Switzerland
wp	VIVE ELLE	Miriam Kruishoop	The Netherlands
ep	FIRST LOVE, LAST RITES AI XUOI VAN LY	Jesse Peretz Le Hoang	USA Vietnam

Exploding Cinema

VISUALISING MUSIC
DIAL H.I.S.T.O.R.Y, CONCERT
ARTISTS AS FILM DIRECTORS
ZOE BELOFF PRESENTATIE
DEFINING A NEW MEDIUM
SPATIAL AND COLLABORATIVE CINEMA
DIGITAL PARADOX
NEW PLAYERS, NETWORKS AND INDEPENDENTS
PARTICIPATORY MEDIA
NARA ZOYD
ACTIVeworlds/NINTENDO 64
LIFESAVERS
OCCULARIS: HERBALIZER AND THE LIGHT
SURGEONS
MIDNIGHT IN A PERFECT WORLD
HOMME À LA CAMERA
GIRL'S GAMES
DATABANK OF THE EVERYDAY
YOU SHOWED ME
BLOCK ROCKING BEATS
VANISHING POINT
CHRIS MARKER PRESENTATIE
TONY OURSLER PRESENTATIE
BLUE FLOWERS
JOGA
BACHELORETTE
COME TO DADDY
NI TEN ICHI RYU
SETTING SUN
VIDEOCLIPS
FAMILY FILES
DEADWEIGHT
NO SURPRISES
POST
PASIFIK 231
NIGHT ON BOLD MOUNTAIN
ADVERTISING FILMS
TERRIBLE VAVILA AND HIS AUNT ARINA
THIEF
FIVE HUNDRED ACRES
WAY OF THE WEED
15 FILHOS

Pedro Rhomanyi
Dom & Nick

John Assalian
Michael Gondry
Michael Gondry
Chris Cunningham
Hiroyoki Nakano
Dom & Nick

Michael Gondry

Mikhail Tsekchanovskii
Mikhail Tsekchanovskii
Alexander Alexeieff
Alexander Alexeieff
Nikolai and Olga Khodataiev
Ivvoston group
Lucy Lehmann
An-Marie Lambrechts/Peter
Missotten/Anne Quirijnen
Marta Nehring/Maria Oliveira

Australia
Belgium

Brazil

ep	GRACE ETERNAL	Neil Burns	Canada
	CIRKUS	Herman Weeb	Canada
	JOS 6 OLIS 9	Eija-Liisa Ahtila	Finland
	PIERRE HENRY: MAN WITH A CAMERA		France
	IMMEMORY		France
wp	BLANCHE-NEIGE LUCIE	Pierre Huyghe	France
	BERLIN CONNECTION		Germany
	MOUSE ON MARS		Germany
	ABDUCTED◄◄	Jason Spingarn-Koff	Germany
	ARTINTACT 4		Germany
	GROUP PORTRAIT	Vladimir Kobrin	Russia
	PRE-INVENTION OF NEW TECHNOLOGIES		Russia
	LAST DREAM OF ANATOLI VASILJEVITCH	Vladimir Kobrin	Russia
	BIRTH OF LIGHT	Abbas Kiarostami	Switzerland
	GHOSTS OF ELECTRICITY	Robert Kramer	Switzerland
	JOUR OÙ...	Chantal Akerman	Switzerland
	ELEŃA	Marco Bellocchio	Switzerland
	PARIAS DU CINÉMA	Idrissa Ouédraogo	Switzerland
	FILM À VENIR	Raúl Ruiz	Switzerland
	ETA KNABINO AU KIEL ONI TROVAS IAN HELPON	Samir	Switzerland
	THROUGH THE SCREEN INTO THE NET		The Netherlands
	MEESTERS VAN MACHT		The Netherlands
wp	SONIC ACTS	Frank Scheffer	The Netherlands
	FAMILY FILES	Mari Soppela	The Netherlands/Finland
	PHOTEK: SOUNDTRACKS FOR COMPUTER GAMES		United Kingdom
	ASIAN COOL		United Kingdom
ip	DEADPAN		United Kingdom
	WARREN BEATTY'S COAT	Charles Garrad	United Kingdom
	OWZAT	Mark Brierley	United Kingdom
	BEYOND		United Kingdom
	SAINT	John Hardwick	United Kingdom
	TWELVE LOVELIEST THINGS I KNOW		United Kingdom
	GO WEST YOUNG MAN	Keith Piper	United Kingdom
	WIND OF CHANGES	Phil Mulloy	United Kingdom
	DEAD LONDON	Thomas Q. Napper	United Kingdom
	PARANOID ANDROID		United Kingdom
	SMACK MY BITCH UP	Jonas Åkerlund	United Kingdom
	GIFT	Mike Stubbs	United Kingdom
wp	ADVENT		United Kingdom
	DISKTRACTIONS		United Kingdom
	AIR TICKET JELLY HEAD	Tim Holmes	United Kingdom
wp	HYSTERIA	Sam Taylor-Wood	United Kingdom
	2 INTO 1	Gillian Wearing	United Kingdom
ep	CREMASTER 5	Matthew Barney	USA
ep	LOST	Zoe Beloff	USA
ip	DIAMOND SEA	Doug Aitken	USA
wp	ARTIFICIAL CHANGELINGS		USA
	INDIGESTION		USA
ep	PAGEANT		USA
ip	BE NOW HERE (WELCOME TO THE NEIGHBORHOOD)		USA
wp	DREAM MACHINE		USA
	TAXLOSS	Roman Coppola	USA
	SPOKES	Mike Mills	USA
	THIS IS NOT NOW		USA
	LAND OF TIME		USA
	STEVEN JOHNSON LECTURE		USA
	JANET H. MURRAY LECTURE		USA
	BLADE RUNNER		USA
	RIVEN		USA
ep	MARCH WITH THE ANAL SADISTIC WARRIOR	Matthew Barney	USA

	SHULIE	Elisabeth Subrin	USA
	SMARTYPANTS		USA
	SCENES AND COMMERCIALS	Cheryl Donegan	USA
	IDENTICAL TIME	Seoungcho Cho	USA
ep	PAUSE	Alix Perlstein	USA
	GUNS AND POSES (REMIX)	X-PRZ	USA
	WOOD TECHNOLOGY IN THE DESIGN OF STRUCTURES	Eric Henry	USA
	NOVA EXPRESSO	Rick Morris/Marianne Angelo	USA
	PAPARAPPA THE RAPPA		USA
	INFORMATION AGE		USA
wp	FANTASTIC PRAYERS		USA
	CREATURES		USA
ep	DEATH AND BURIAL OF THE FIRST EMPEROR OF CHINA	T.J. Wilcox	USA
	ZERO ZERO		USA
ep	PHONY TRILOGY	Emily Breer/Joe Gibbons	USA
	TOXYGENE	Ben Stokes	USA
	ASYLUM	Ben Stokes	USA
	SOLITARY JOURNEY	Michael Levine	USA
ep	GOSHOGAOKA	Sharon Lockhart	USA/
	AROUND THE WORLD	Michael Gondry	USA/France
	RURAL		USA/Israel

Cruel Machine

	FILTHY WORDS & PHRASES	Tim Etchells/Hugo Glendinning	United Kingdom
	NOVIAT	Noël Burch	
	LUCIFER RISING	Kenneth Anger	
	INAUGURATION OF THE PLEASURE DOME	Kenneth Anger	
	FIREWORKS	Kenneth Anger	
	SCORPIO RISING	Kenneth Anger	
	CAPTURE D'OURSONS BLANCS DANS LES GLACES		
	DE L'OCÉAN		
	FÜTTERUNG VON RIESENSCHLANGEN		
	DYTIQUE		
	STRIJD TUSSCHEN WILDE DIEREN		
	ZIGOTTO ALS TORREADOR		
	MYSTÈRE DU CONTINENT NOIR		
	FLAMING CREATURES		
	RIGHT SIDE OF MY BRAIN	Richard Kern	
	SUBMIT TO ME NOW	Richard Kern	
	BITCHES	Richard Kern	
	TRUST IN ME	Richard Kern	
	6/64 MAMA UND PAPA	Kurt Kren	
	9/64 O TANNENBAUM	Kurt Kren	
	10/65 SELBSTVERSTÜMMELUNG	Kurt Kren	
	16/67 20. SEPTEMBER	Kurt Kren	
	BODYBUILDING		
	OH SENSABILITY		
	REMOTE...REMOTE...		
	KUGELKOPF		
	BLICKLUST		
	SODOM		
	SPARE BEDROOM		
	TURN AROUND	Frans Zwartjes	
	HOSANNA		
	JUNK	Cyrus Frisch	
	KINOFONIE	Joost Rekveld	
	KONTAKTE	Frank Scheffer	
	DREAMS OF A DEAD POET	Rob Schröder	
	SIGNAL TO NOISE	Ian Kerkhof	
	IT CAME OUT FROM THE DARKNESS	Alexander Oey	

EARLY ABSTRACTIONS		
MIRROR ANIMATIONS		
LATE SUPERIMPOSITIONS		
OZ: THE APPROACH TO EMERALD CITY		
"KALEIDOSCOPE"		
HEAVEN AND EARTH MAGIC		
AUTOPSY		
VISIBLE MAN		
WAY OF DUTCH FLESH		
SEQUENZI DI MORTE		
THE SADEIAN AESTHETIC: A CRITICAL VIEW		
IMPASSIVE MACHINE		
FLANAGAN VIDEO'S		
CINEMA OF TRANSGRESSION		
MURDERS AND WORDS		
VIOLENCE IN THE MOVIES		
MUGGED IN A MOVIE THEATER: CRIME OR CRAFT?		
ON KFNNEETH ANGER		
BLOOD AND BLACK LACE		
DEVIL IS A WOMAN	Joseph von Sternberg	
ACT OF SEEING WITH ONES OWN EYES	Stan Brakhage	
INVOCATION OF MY DEMON BROTHER	Kenneth Anger	
KISS OR KILL	Bill Bennett	Australia
MALPRACTICE	Bill Bennett	Australia
VIOLENCE IN THE CINEMA (PART 1)	George Miller	Australia
FUNNY GAMES	Michael Haneke	Austria
BUSENFREUND	Ulrich Seidl	Austria
BILDER EINER AUSSTELLUNG	Ulrich Seidl	Austria
VIENNA, SODOM		Austria
CÉU DE ESTRELAS	Tata Amaral	Brazil
KISSED	Lynne Stopkewich	Canada
MEN WITH GUNS	Kari Skogland	Canada
PRAYER FOR NETTIE	Donigan Cumming	Canada
CUT THE PARROT	Donigan Cumming	Canada
AFTER BRENDA	Donigan Cumming	Canada
ASSASSIN(S)	Mathieu Kassovitz	France
DOBERMANN	Jan Kounen	France
BARRACUDA	Philippe Haim	France
BERNIE	Albert Dupontel	France
ip PAIN IS...	Stephen Dwoskin	France/Germany/United Kingdom
MONDO CANE	Gualtiero Jacopetti	Italy
BAY OF BLOOD	Mario Bava	Italy
ip CURE	Kiyoshi Kurosawa	Japan
YUKIKURE DOMO MACHI AKAZU	Saito Yukie	Japan
MEMORIES OF SUMMER	Hisashi Saito	Japan
SHOCKING PEACH	Junko Wada/Shirao Kazuhiro	Japan
UGLY	Scott Reynolds	New Zealand
PAIN	Eric Khoo	Singapore
PENTIMENTO	Frans Zwartjes	The Netherlands
wp DEAR...	Ansuya Blom	The Netherlands
WEG VAN HET VLEES	Marten Winters	The Netherlands
wp MOVING PICTURES TWO	Carina Ellemers	The Netherlands
TRAGISCHE MAGIE	Henri de Maar	The Netherlands
PEEPING TOM	Michael Powell	United Kingdom
CAT FOOD WOMAN	Alison Murray	United Kingdom
FACE	Antonia Bird	United Kingdom
AH SUNFLOWER	Robert Klinkert	United Kingdom/The Netherlands
SICK	Kirby Dick	USA
WACO: THE RULES OF ENGAGEMENT	William Gazecki	USA
IN THE COMPANY OF MEN	Neil Labute	USA

	OFFICE KILLER	Cindy Sherman	USA
wp	HALLELUJAH! RON ATHEY: A STORY OF DELIVERANCE	Catherine G. Saalfield	USA
	CHRONIC	Jennifer Reeves	USA
	ELEGANT SPANKING	Maria Beatty	USA
	BLACK GLOVE	Maria Beatty	USA
	LET THE PUNISHMENT FIT THE CHILD	Maria Beatty	USA
	BAD MOOD WOMAN	Alison Murray	USA
	LIAR	Josh Pate/Jonas Pate	USA
ep	CLOVEN HOOFED	Dietmar Post	USA
wp	ATROCITY EXHIBITION	Jonathan Weiss	USA
	END OF VIOLENCE	Wim Wenders	USA/Germany

Critic's Choice

	PRIATELITE NA EMILIA	Ludmil Todorov	Bulgaria
	LEVEL 5	Chris Marker	France
	WINTERSCHLÄFER	Tom Tykwer	Germany
	DJOFLAEYJAN	Fridrik Thór Fridriksson	Iceland
	FIGLIO DI BAKUNIN	Giancarlo Cabiddu	Italy
	HOUSE	Sharunas Bartas	Lithuania/France/Portugal
	BIBLE AND GUN CLUB	Daniel J. Harris	USA
	ICE STORM	Ang Lee	USA
	GET ON THE BUS	Spike Lee	USA

Hubert Bals Fund

wp	FUERA	Martin Schwartzapel	Argentina
ep	DÍA QUE ME QUIERAS	Leandro Katz	Argentina
ip	PIZZA, BIRRA, FASO	Bruno Stagnaro	Argentina
	ADRIÁN CAETANO		
ep	DUKHAI	Morshedul Islam	Bangladesh
	BUUD YAM	Gaston J.M. Kaboré	Burkina Faso / France
	DONG GONG XI GONG	Zhang Yuan	China
	DEUDA	Nicolás Buenaventura Vidal	Colombia/France
		Manuel José Alvarez Gaviria	
wp	GEORGICA	Sulev Keedus	Estonia
	PERFECT CIRCLE	Ademir Kenovic	France / Bosnia
	LEILA	Dariusz Mehrjui	Iran
wp	FIBRA ÓPTICA	Francisco Athié	Mexico
ip	MEKTOUB	Nabil Ayouch	Morocco/France
	FOOLS	Ramadan Suleman	Zimbabwe/France/Mozambique/ South Africa

Dutch Perspective

	ALL STARS	Jean van de Velde	The Netherlands
	BROOS	Mijke de Jong	The Netherlands
	EXIT	Paul en Menno de Nooijer	The Netherlands
	GORDEL VAN SMARAGD	Orlow Seunke	The Netherlands
	KARAKTER	Mike van Diem	The Netherlands
	CAN'T U HEAR ME SINGIN'	Walter Stokman	The Netherlands
	HUNT	Niek Koppen	The Netherlands
	ONDERGRONDS ORKEST	Heddy Honigmann	The Netherlands
	IN HET HUIS VAN MIJN VADER	Fatima Jebli Ouazzani	The Netherlands
	LAGRIMAS NEGRAS	Sonia Herman Dolz	The Netherlands
	TO SANG FOTOSTUDIO	Johan van der Keuken	The Netherlands
	LEVEN MET JE OGEN	Ramón Gieling	The Netherlands
	ELVIS LIVES!	Marcel Visbeen	The Netherlands
	T.R.A.N.S.I.T	Piet Kroon	The Netherlands
	I MOVE, SO I AM	Gerrit van Dijk	The Netherlands
	SIENTJE	Christa Moesker	The Netherlands
	OTHER THOUGHTS 3	Henri Plaat	The Netherlands
	CHEZ ANDRÉ	Mart Dominicus	The Netherlands

^ DAKVORST	Mathijs Geijskes	The Netherlands
FATAL REACTION BOMBAY	Marijke Jongbloed	The Netherlands
OFRENDIA DE PRIMAVERA	Gregor Meerman/Jacqueline van Vugt	The Netherlands
POLDERMOL	Erik de Goederen	The Netherlands
RABIES	Miriam Kruishoop	The Netherlands
GITANES	Mark de Cloe	The Netherlands
AMÁ-LA	Roberta Marques	The Netherlands
NEUMANN, NEUMANN	Uli Neumann/Lilian van Hemmen	The Netherlands

Filmmakers in Focus

	FOR DANIEL	Ernie Gehr	USA
	MORNING	Ernie Gehr	USA
	WAIT	Ernie Gehr	USA
	REVERBERATION	Ernie Gehr	USA
	HISTORY	Ernie Gehr	USA
	FIELD	Ernie Gehr	USA
	SERENE VELOCITY	Ernie Gehr	USA
	EUREKA	Ernie Gehr	USA
	STILL	Ernie Gehr	USA
	SHIFT	Ernie Gehr	USA
	TABLE	Ernie Gehr	USA
	MIRAGE	Ernie Gehr	USA
	SIGNAL, GERMANY ON THE AIR	Ernie Gehr	USA
	REAR WINDOW	Ernie Gehr	USA
	THIS SIDE OF PARADISE	Ernie Gehr	USA
	SIDE/WALK/SHUTTLE	Ernie Gehr	USA
wp	PLACE BEL-AIR, GENEVA 1989	Ernie Gehr	USA
ep	ONIBI: THE FIRE WITHIN	Mochizuki Rokuro	Japan
	SHIN KANASHIKI HITMAN	Mochizuki Rokuro	Japan
	SKINLESS NIGHT	Mochizuki Rokuro	Japan
	GOKUDO KISHA	Mochizuki Rokuro	Japan
ip	DEBESO	Mochizuki Rokuro	Japan
	SHIN GOKUDA KISHA - NIGEUMA DENSETSU	Mochizuki Rokuro	Japan
ip	KOI GOKUDO	Mochizuki Rokuro	Japan
ip	CHI NO SHUSEKI - MU KOKUSEKI NO OTOKO	Mochizuki Rokuro	Japan
wp	GEDO	Mochizuki Rokuro	Japan
wp	GOKUDO ZANGE ROKU	Mochizuki Rokuro	Japan
	SPIRITUAL VOICES, PART 1	Alexandr Sokurov	Russia
	SPIRITUAL VOICES, PART 2	Alexandr Sokurov	Russia
	SPIRITUAL VOICES, PART 3	Alexandr Sokurov	Russia
	SPIRITUAL VOICES, PART 4	Alexandr Sokurov	Russia
	SPIRITUAL VOICES, PART 5	Alexandr Sokurov	Russia
	ORIENTAL ELEGY	Alexandr Sokurov	Russia
	ROBERT. FORTUNATE LIFE	Alexandr Sokurov	Russia
	HUMBLE LIFE	Alexandr Sokurov	Russia

Italian Exploitation

	BEATRICE CENCI	Riccardo Freda	Italy
	SPETTRO	Riccardo Freda	Italy
	ANTROPOPHAGUS	Joe D'Amato	Italy
	BRONX LOTTA FINALE	Joe D'Amato	Italy
	NON SI SEVIZIA UN PAPERINO	Lucio Fulci	Italy
	ALDILÀ	Lucio Fulci	Italy
	UCCELLO DALLE PIUME DI CRISTALLO	Dario Argento	Italy
	PROFONDO ROSSO	Dario Argento	Italy
	RITRATTI D'AUTORE: CRISTIANO BORTONE VS JOE D'AMATO	Cristiano Bortone	Italy
	RITRATTI D'AUTORE: GIUSEPPE TORNATORE VS RICCARDO FREDA	Cristiano Bortone	Italy
	RITRATTI D'AUTORE: PAPPY CORSICATO VS DARIO ARGENTO	Cristiano Bortone	Italy
	NOTTE AMERICANA DEL DR. LUCIO FULCI	Antonietta De Lillo	Italy

Loplop

	ANÉMIC CINÉMA	Marcel Duchamp	
	KREISE	Oskar Fischinger	
	QUANDO L'OCCHIO TREMA	Paulo Gioli	
	SOEUR VASELINE		
	ANAMORPHOSIS	Brothers Quay	
	T.O.U.C.H.I.N.G	Paul Sharits	
	VALSE TRISTE	Bruce Connor	
	PROCESS OF WOUND HEALING	Jules Bister	
	OPERATORE PERFORATO	Paulo Gioli	
	AH POOK IS HERE	Philip Hunt	
	ENDOGENESIS	Jules Bister	
	ALLURES	Jordan Belson	
	PARTICLES IN SPACE	Len Lye	
	HAPPENSTANCE	Gary Hill	
	PICTURE BOOK OF ERNST WILL	Peter Calas	
	KILLER KANGOROOS FROM MERCURY	Marko Leinonen	
	LANDMESSER AM JAPANISCHEN PALAIS	Phillipe van Damme	
	HEN HIS WIFE	Igor Kovalyov	
	COMB	Brothers Quay	
	COSMIC PINBALL	Trix	Belgium
	HOW WINGS ARE ATTACHED TO THE BACK OF ANGELS	Craig Welch	Canada
	LEONARDO'S DIARY	Jan Svankmajer	Czechoslovakia
	BALLET MÉCANIQUE	Fernand Léger/Dudley Murphy	France
	MADAME BUTTERFLY	Nathan	France
	JEUX DES ANGES	Walérian Borowczyk	France
	COLLECTION PARTICULIÈRE	Walérian Borowczyk	France
	TABLEAUX D'AMOUR	Bériou	France
	RADIO DYNAMICS	Oskar Fischinger	Germany
	ADEBAR	Peter Kubelka	Germany
	FILMSTUDIE	Hans Richter	Germany
	TWO-PENCE MAGIC	Hans Richter	Germany
	PROSESSOR	Jan Otto Ertesvag	Norway
	HISTORY OF THE MAIN COMPLAINT	William Kentridge	South Africa
	VISION	Kilian Dellers	Switzerland
	#3	Joost Rekveld	The Netherlands
	STILLE NACHT II	Brothers Quay	UK
	DER LOOP DER LOOP	Brothers Quay	UK
	STILLE NACHT IV	Brothers Quay	UK
	SHOWER OF OBJECTS	Stuart Hilton	UK
	BLUE MONDAY	Robert Breer/William Wegman	UK
	TRADE TATTOO	Len Lye	UK
	STILLE NACHT I	Brothers Quay	UK
	REHEARSALS FOR EXTINCT ANATOMIES	Brothers Quay	United Kingdom
	STILLE NACHT III	Brothers Quay	United Kingdom
	HARRY SMITH EVENT		USA
	OUR LADY OF THE SPHERE	Larry Jordan	USA
	TOWERS OPEN FIRE	William Burroughs/Anthony Balch	USA
	DOG STAR MAN: PART III	Stan Brakhage	USA
	RECREATION	Robert Breer	USA
	MOTHLIGHT	Stan Brakhage	USA
	AMERICA IS WAITING	Bruce Connor	USA
	AVIARY	Cornell	USA
wp	TIME FLIES	Robert Breer	USA
ip	HARRY SMITH		USA

BIJLAGE II CITROËN PUBLIEKSENQUÊTE

	titel	aantal voorstellingen	geënqueteerde voorstellingen	respons	waardering
1	DE POOLSE BRUID	12	2	465	4.55
2	GADJO DILO	9	2	1087	4.52
3	PERFECT CIRCLE	8	3	456	4.48
4	THE KINGDOM II (RIGET II) EPISODE 7 & 8	3	2	857	4.43
5	LAWN DOGS	9	4	1116	4.38
6	MARIUS ET JEANETTE	10	3	831	4.33
7	LIVE FLESH	7	2	1195	4.33
8	TWENTYFOURSEVEN	8	3	1131	4.29
9	DIE SIEBELBAUERN	12	4	488	4.26
10	DIE SALZMÄNNER VON TIBET	8	3	492	4.26
11	WACO: THE RULES OF ENGAGEMENT	5	4	294	4.22
12	POSTMAN BLUES	3	3	759	4.21
13	CHASING AMY	3	3	860	4.21
14	GEORGICA	2	2	73	4.18
15	DE TRIP VAN TEETJE	4	2	285	4.18
16	WESTERN	3	3	1169	4.17
17	DANCE OF THE WIND	4	4	1331	4.16
18	A HUMBLE LIFE	2	2	231	4.14
19	COMÉDIA INFANTIL	5	4	265	4.13
20	LIAR	3	2	440	4.13
21	WINTERSCHLÄFER	8	2	300	4.13
22	MY SON THE FANATIC	3	3	634	4.13
23	JUNK MAIL	3	3	1046	4.12
24	DECONSTRUCTING HARRY	9	3	857	4.11
25	LEILA	11	5	644	4.11
26	THE SPANISH PRISONER	8	2	393	4.10
27	UNAGI	9	4	939	4.10
28	THE SWEET HEREAFTER	5	2	914	4.07
29	BUUD YAM	7	3	525	4.07
30	THE ICE STORM	2	2	682	4.05
31	MARTIN (HACHE)	6	4	748	4.04
32	DOBERMANN	4	3	518	4.03
33	THE REAL BLONDE	3	3	1056	4.02
34	MEN WITH GUNS (SAYLES)	2	2	396	4.02
35	I WENT DOWN	3	2	327	4.02
36	BRAT	3	3	676	3.98
37	PAPER AIRPLANES	3	3	473	3.98
38	EAST PALACE, WEST PALACE	2	2	440	3.98
39	HANA-BI	9	7	1887	3.98
40	HISTORIAS DE FÚTBOL	3	2	276	3.97
41	MOTHER AND SON	2	1	283	3.95
42	OVOSODO	4	2	447	3.94
43	BARRACUDA	4	3	236	3.93
44	FROST	2	2	101	3.91
45	WHO THE HELL IS JULIETTE?	9	3	823	3.91
46	DE VERSTEKELING	4	1	135	3.91
47	THE HANGING GARDEN	3	2	518	3.90
48	GATTACA	5	4	471	3.89
49	YEAR OF THE HORSE	5	4	849	3.89
50	THE END OF VIOLENCE	2	1	272	3.88
51	SLEEPING MAN	4	1	62	3.85
52	DEVIL'S ISLAND	5	3	524	3.85
53	WITHOUT MEMORY	3	3	133	3.85

54	TAAFÉ FANGA	2	1	295	3.84
55	KISSED	2	1	362	3.84
56	BERNIE	5	3	235	3.83
57	TOPLESS WOMEN TALK ABOUT THEIR LIVES	5	5	1555	3.83
58	THE HOUSE OF YES	2	1	288	3.83
59	WITMAN FIÜK	4	4	329	3.83
60	AL MASSIR	4	4	587	3.83
61	COSMOS	4	4	419	3.82
62	MADE IN HONG KONG	6	3	420	3.82
63	VERRÜCKT BLEIBEN, VERLIEBT BLEIBEN	3	3	104	3.82
64	BOUNCE KO GALS	4	4	620	3.81
65	KNOFLÍKARI	8	6	717	3.81
66	DUKHAI	4	2	147	3.81
67	MEKTOUB	3	2	361	3.80
68	SIN QUERER	3	3	485	3.80
69	KITCHEN PARTY	9	2	742	3.79
70	ULEE'S GOLD	5	4	510	3.78
71	TEMMINK	3	1	110	3.75
72	FELICE...FELICE...	4	4	1063	3.75
73	BLUE MOON	3	3	354	3.75
74	FOOLS	6	4	457	3.75
75	THE WAY THROUGH THE BLEAK WOODS	5	3	340	3.74
76	GET ON THE BUS	5	2	448	3.73
77	LOVE AND DEATH ON LONG ISLAND	3	3	1160	3.73
78	LA VIE DE JÉSUS	5	5	1521	3.73
79	ONIBI: THE FIRE WITHIN	6	4	379	3.73
80	IL FIGLIO DI BAKUNIN	4	4	491	3.72
81	DANCEHALL QUEEN	3	3	219	3.72
82	THE SECOND CIVIL WAR	5	5	1394	3.72
83	AFTERGLOW	3	2	674	3.72
84	OFFICE KILLER	3	1	509	3.72
85	DIAL H-I-S-T-O-R-Y	3	3	378	3.71
86	A CHINESE GHOST STORY: THE TSUI HARK ANIMATION	7	3	591	3.69
87	AYNEH	3	3	510	3.69
88	CURE	4	4	614	3.68
89	LA DEUDA	5	3	252	3.67
90	FUNNY GAMES	5	5	1307	3.67
91	THE HOUSE	3	3	307	3.64
92	THE LONG JOURNEY	6	2	432	3.64
93	12 STOREYS	3	3	187	3.64
94	LABYRINTH OF DREAMS	2	2	202	3.63
95	UNDER THE SKIN	4	2	224	3.63
96	THREE SUMMER DAYS	3	3	121	3.62
97	DEAD BEETLE	10	3	874	3.62
98	LE SEPTIÈME CIEL	5	3	309	3.60
99	DE WEG	3	1	60	3.60
100	TRAVELLER FROM THE SOUTH	5	3	502	3.59
101	LES SANGUINAIRES	4	3	231	3.59
102	LEVEL 5	2	2	106	3.58
103	TASTE OF THE CHERRY	3	2	474	3.58
104	19,99	4	1	145	3.56
105	TAMÁS ET JULI	4	2	188	3.55
106	THE BLADE	4	2	341	3.54
107	MEN WITH GUNS (SKOGLAND)	3	3	331	3.54
108	CONTOURS OF THE VOID	3	3	377	3.53
109	DAS SCHWEIGEN DER MÄNNER	3	2	275	3.53
110	FIBRA ÓPTICA	5	4	608	3.52
111	RIVIERA HOTEL	3	2	323	3.51
112	LA CRUZ	4	3	577	3.51
113	THE STICKY FINGERS OF TIME	3	2	273	3.49

114	MAN OF THE STORY	4	2	162	3.47
115	FARAW! UNE MÈRE DES SABLES	2	2	74	3.47
116	GREEN FISH	4	4	585	3.47
117	UN FRÈRE	3	3	761	3.46
118	FULL ALERT	4	3	351	3.46
119	THE SILVER SCREEN / COLOR ME LAVENDER	4	3	122	3.46
120	MURMUR OF YOUTH	3	3	384	3.46
121	THE UGLY	3	2	289	3.45
122	KISS OR KILL	3	2	584	3.44
123	PAIN IS...	3	3	112	3.43
124	TREN DE SOMBRAS: LE SPECTRE DE LE THUIT	3	3	107	3.43
125	ASSASSIN(S)	4	3	591	3.43
126	THE OUTER WAY	2	1	122	3.39
127	MAKE ME THINK - BRUCE NAUMAN	3	2	85	3.39
128	RIEN NE VA PLUS	6	4	722	3.37
129	IN THE COMPANY OF MEN	2	2	310	3.36
130	NIL BY MOUTH	4	3	698	3.35
131	PIZZA, BIRRA, FASO	2	2	70	3.34
132	THE RIVER	6	4	1215	3.32
133	GUMMO	8	5	1304	3.31
134	MARTHAS GARTEN	4	3	401	3.30
135	DAS SCHLOß	5	4	508	3.30
136	I WISH	4	3	361	3.28
137	SILVESTER COUNTDOWN	3	3	213	3.28
138	FRANS ZWARTJES - FILMMAKER, MUSICUS	4	2	77	3.27
139	THE BIBLE AND GUN CLUB	4	3	405	3.26
140	YOURS AND MINE	3	3	358	3.25
141	15 MONTHS IN MAY	3	3	267	3.24
142	LOUIS & FRANK	7	3	685	3.21
143	PAINTED ANGELS	4	2	395	3.21
144	GOSHOGAOKA	3	3	111	3.20
145	MARIE BAIE DES ANGES	2	2	674	3.20
146	THE WEALD	3	2	156	3.19
147	VIAGEM AO PRINCIPIO DO MUNDO	3	3	481	3.18
148	BULLET ON A WIRE	3	3	246	3.16
149	FRENCH DRESSING	3	2	295	3.16
150	MOBSTER'S CONFESSIONS	3	3	326	3.15
151	GÉNÉALOGIES D'UN CRIME	3	2	521	3.15
152	OS MATADORES	2	1	149	3.13
153	FIRST LOVE, LAST RITES	6	4	743	3.12
154	GIRO DI LUNE TRA TERRA E MARE	4	3	315	3.08
155	OSSOS	3	2	364	3.08
156	A YAKUZA IN LOVE	3	3	217	3.07
157	THE BLACKOUT	3	3	1026	3.07
158	EMILIA'S FRIENDS	3	3	562	3.06
159	VIVE ELLE	3	3	471	3.02
160	SCARS	3	2	115	2.97
161	PINOCCHIO - A MAN WITHOUT NATIONALITY	2	1	103	2.96
162	THE WAY OF THE WEED	2	2	70	2.93
163	PARIS	4	3	620	2.91
164	ME AND MY BROTHER	3	3	135	2.90
165	STRANGE TIME	5	4	412	2.89
166	PICASSO IN MÜNCHEN	2	2	70	2.87
167	MOTEL CACTUS	4	4	651	2.82
168	LONDON BRIEF	2	2	147	2.75
169	THE ATROCITY EXHIBITION	2	1	82	2.57
170	DIE 120 TAGE VON BOTTROP	3	3	197	2.57
171	LE BASSIN DE JW	3	3	152	2.53
172	FUERA	3	2	113	2.23

Te weinig response

IN MEMORIAM IMRE GYÖNGYÖSSY	2	2	15	4.07
ETHNISCHE IDYLLEN	2	2	37	4.03
BERGMANS RÖST	2	2	56	3.84
GRAVEYARD OF DREAMS	3	3	90	3.78
KLEINES TROPICANA	3	2	55	3.76
FIORI DEL DESTINO	1	1	28	3.71
DIE BEWERBUNG	2	2	39	3.69
BEYOND ULTRA VIOLENCE.. UNEASY LISTENING BY MERZBOV	2	2	67	3.64
CHAR ADHYAY	3	2	44	3.61
INTERMINABILE ILLUSIONE	1	1	25	3.60
HALLELUJAH! RON ATHEY: A STORY OF DELIVERANCE	4	2	55	3.56
PAINTING WITH FALLS	2	2	48	3.54
INSIDE/OUT	2	2	63	3.51
LA FORZA DELLA ILLUSIONE	1	1	32	3.34
THE SUNDIAL	3	3	70	3.19
VULKANMANNEN	3	3	43	3.12
DER TAG DES MALERS	2	2	64	2.63
THE HUNDRED VIDEOS	2	1	6	2.50

GASTENLIJST

CM CineMart-deelnemers
 EX Exploding Cinema-gasten
 FF Festival-gasten

FI FIPRESCI-jury
 HBF Hubert Bals Fonds-gasten
 MB Medewerker buitenland

PP Pers
 PUB Dagkrant/Daily-medewerkers
 TI Tiger Awards-jury

Algeria

PR Azzedine Mabrouki

Argentina

FI Eduardo Antin
 HBF Marielle Clein
 FF Luciano Podcaminsky
 HBF Martin Schwartzapel

Armenia

CM Yana Drouz
 PR Susanna Harutiunian

Australia

FF Paul Byrnes
 FF Anne Demy-Geroe
 FF Sandra Sdraulig

Austria

CM Wolfgang Ainberger
 FF Martin Arnold
 FF Christian Berger
 FF Isabella Berger
 PR Cis Bierinckx
 FF Brigitta Burger-Utzer
 FF Thomas Draschan
 FF Arno Frisch
 FF Frank Giering
 FF Marika Green
 FF Iris Heller
 MB Alexander Horwath
 FF Hans Hurch
 PR Mario Katzmayer
 CM Hans Koenig
 FF Algosia Kohuc
 FF Sudابه Mortezaei
 FF Manfred Neuwirth
 EX Michael Pilz
 FF Stefan Ruzowitzky
 FF Regina Schlagnitweit
 CM Franz Schwartz
 FF Martin Schweighofer
 CM Michael Seeber
 FF Andreas Ungerbock
 FF Martin Walitza
 FF Ralph Wieser
 FF Judith Wieser-Huber

Bangladesh

HBF Morshedul Islam

Belgium

CM Arnout A. André de la Porte
 Laurent van Assche
 PR Herman Asselberghs
 PR Hugo Bernaers
 PR Pieter van Bogaert
 CM Eliane du Bois
 CM Jean Philippe Bonte
 FF Marc Boonen
 PR E. Borgman
 FF Peter Bouckaert
 FF Erik Bulckens
 FF Gabriëlle Claes
 PR Kaat Cleenewerck
 FF Anouk de Clercq
 CM Jan de Clercq
 FF George Corvers
 FF Lars Damoiseaux
 CM Els de Clerq
 FF Patrick Deboes
 FF Annemie Degryse
 FF Frie Depraetere
 PR Kris Dewitte
 FF+CM Claude Diouri
 FF Ronald Dofing
 FF Alix Dugardyn
 PR Marie-France Dupagne
 CM Diana Elbaum
 FF Roland Emmanuel
 FF Dirk van Extergem
 CM Marina Festre
 PR Stefan Franck
 FF Bart Gaublonne
 PR Piet Goethals
 FF Ruben Goots
 EX Johan Grimontprez
 CM Kino D. Haitsma
 PR Tortike Har
 FF Margot van Heusden
 PR Jean-Paul Jacquet
 PR Luc Joris
 FF Frank van der Kinderen
 FF Eric Kloeck
 FF Walter Lerouge
 EX Peter Missotten
 FF Koen Mortier
 FF Landi Nello
 PR Jeroen Olyslaegers
 PR Tom Paulus
 FF Dries Phlypo

FF Stephan de Potter
 FF Walter Provo
 EX Anne Quirijnen
 FF Patrick Ribouville
 CM Rick Roesems
 FF Dirk Roofthoof
 PR Freddy Sartor
 PUB Christiaan de Schutter
 CM Joop Smulders
 FF Alex Stockman
 FF Robert Suermond
 PR Charles Tatum
 PR Jan Temmerman
 FF Christian Thomas
 PR Kurt Vandemaele
 FF Katrien Vandeput
 FF Karen Vanderborght
 FF Wendy Vercauteren
 PR Aster van de Vijver
 PR Rony Vissers
 FF Viviane Vleteren
 PR Jean Marc de Vos
 PR Lieve Vyverman
 FF Frédérique Westho
 PR Paul Willemsen
 CM Grace Winter
 EX Dirk de Wit

Bosnia-Herzegovina

FF Mirsad Purivatra

Brazil

FF Jane de Almeida
 FF Tata Amaral
 FF Fernando Bonassi
 PR Pedro Butcher
 CM Marcelo Gomes
 FF Paulo Morelli
 FF Joel Pizzini
 FF+CM Ilda Santiago
 CM Sara Silveira

Bulgaria

FF Stefan Kitanov
 FF Ludmil Todorov

Burkina Faso

TI Baba Hama
 HBF Gaston J.M. Kaboré

Cameroon

HBF	Bassek Ba Khobio
CM	Joli-Beau Koube Ndomi Longin
CM	Pierre Richard Mbarga
CM	Guillaume Mbiene
FF	Dieudonné Njabi Epane
FF	Agnes Elyane Njolle Nseke

Canada

CM	Hussain Amarshi
EX	Brian Boigon
FF	Gary Burns
FF	Claude Chamberlan
FF	Donigan Cumming
CM	Martin Delisle
CM	Luc Déry
FF	Greg Dinsmore
FF	Alan Franey
CM	Samuel Gagnon
FF	John Hazlett
CM	Bernar Hébert
CM	Jennifer Kawaja
FF	Arsinee Khanjian
PR	Pamela Klaffke
FF	Martha Langford
CM	Catherine Le Clef
CM	Jan Miller
FF	Alain Mongeau
FF	Duraid Munajim
FF	Ruba Nadda
CM	Jan Nathanson
FF	Claude Ouellet
FF	David Overbey
FF	James Quandt
FF	Steve Reinke
CM	Regine Schmid
CM	Julia Sereny
FF	Kari Skogland
CM	Sheila de la Varende

Chile

FF	Andrés Wood
----	-------------

China

CM	Francesco Cosentino
CM	Xiaoshuai Wang

Colombia

HBF	Manuel José Alvarez Gaviria
-----	-----------------------------

Croatia

FF	Branko Karabatic
----	------------------

Cuba

CM	Alain Cabrera Garcia
	Alfredo Calvino
HBF	Daniel Díaz Torres
HBF	Paola Mercadini
FF	Antonia Nava

Cyprus

FF	Ricardo Lopez
----	---------------

Czech Republic

CM	Artemio Benki
CM	Marek Brodsky
CM	Katerina Cerná
PR	Hana Cielova
FF	Olga Dabrowska
FF	Zuzana Drazilova
CM	Jiri Jezek
CM	Jan Jira
FF	Paula Jiraskova
FF	Jaromil Jires
FF	Cestmír Kopecky
FF	Pavel Marek
PR	Pavel Melounek
FF	Ludvík Némec
FF	Fillp Novak
FF	Vit Novotny
FF	Katerina Ovejzdska
FF	Daria Spackova
FF+CM	Denisa Strbová
FF	Galina Sustova
FF	Stefan Uhrík
CM	Petr Václav
CM	Anna Vasova
FF	Ivan Vojnár
FF	Miroslava Vojnářorá
PR	Dmitri Voltchek
FF	Stefan Vorzáček
FF	Ondrej Zach
FF	Eva Zaoralová
FF	Petr Zelenka
FF	Jan Zuska

Denmark

CM	Ole Bjoern Christensen
FF	Mona Jensen
CM	Juliusz Kossakowski
CM	Michael Lunderskov
FF	Jack Stevenson

Ecuador

CM	Camilo Luzuriaga
----	------------------

Egypt

CM	Ahmed Atef
PR	Samir Farid

Estonia

HBF	Sulev Keedus
FF	Kaie-Ene Rääk

Finland

CM	Erkki Astala
PR	Jouni Hokkanen
FF	Sirkka Möller
PR	Marita Nyrhinen
FF	Simojukka Ruippo

CM	Mika Siltala
CM	Timo Tuovinen

France

FF	Gaetano Adinolfi
FF	Dominique Andreani
FF	Olivier Assayas
EX	Christine van Assche
FF	Emmanuel Atlan
CM	Manuel Attali
FF	Philippe Avril
HBF	Nabil Ayouch
PR	Mehmet Basutcu
FF	Anne Benhaïem
PR	Caroline Benjo
FF	Jackie Berroyer
CM	Karin Beyens
CM	Jacques Bidou
CM	Patrick Binet
CM	Harry Bos
CM	Rachid Bouchareb
FF	Marie Boudier
FF	Gilles Boulenger
CM	Sophie Bourdon
PR	Malike Bouterfas
FF	Kate Breer
FF	Robert Breer
CM	Philip Brooks
EX	Etienne Bultingaire
FF	Noël Burch
FF	Anne-Iris Cadoux
FF	Bernadette Caillet
FF	Elsa Cayo
FF	Frederique Chauveaux
CM	Claudie Cheval
MB	Jacques Déniel
FF	Mark van Dessel
FF	Anne Devauchelle
FF	Arnaud Dommerc
PR	Gönül Dönmez-Colin
FF	Beatrice Dumeaux
FF	Bruno Dumont
PR	Joan Dupont
FF	Eduardo Duran
FF	Jackie Evrard
PR	Ramin Farahani
CM	Joël Farges
FF	Nicole Fernandez Ferrer
FF	Chantal Fleury
FF	Thierry Forte
FF	Lili Freriks
PR	Jean-Pierre Garcia
EX	Patrice Gardera
CM	Izza Genini
CM	Jacques Le Glou
CM	Georges Goldenstern
FF	Paul Grandsard
FF	Anne Gras
FF	Pierre Gras
FF	Caroline Grimault

CM	Michèle Halberstadt	FF	Christian Rouaud	CM	Martin Hagemann
FF	Laurent Hassid	CM	Mireille Roulet	FF	Udo Harbers
EX	Pierre Henry	PR	Jean Jacques Rue	CM	Doris Hepp
EX	Christian Hesse	FF	Marc Ruscart	CM	Michael Höfner
FF	Anne Huet	FF	Jean-Pierre Saire	FF	Arni Hohne
FF	Olivier Jahan	CM	Francois Sauvagnargues	PR	Stephan Holl
FF	Alain Jalladeau	CM	Vecdi Sayar	CM	Nora Hoppe
CM	Elise Jalladeau	CM	Emmanuel Schlumberger	CM	Hans-Otto Horst
FF	Nina Jalladeau	CM	KC Schulberg	CM	Wendy Hsiao Wang
PUB	Jorn Rossing Jensen	CM	Wieland Schulz-Keil	FF	Frank Hübner
FF	Christian Jeune	FF	Susanna Scott	PR	Lene Hvistendahl
EX	Jon Jost	CM	Carole Scotta	CM	Virgilio lafrate
PR	K. Kawakita	CM	Margarita Seguy	PR	Käte Infektiös
FF	Sophie Kertesz	CM	Myung-suk Son	FF	Michael Isele
FF	Antoine Khalife	CM	Michael Stein	FF	Anne Jansen
FF+CM	John Kochman	CM	Eliane Stutterheim	PR	Peter W. Jansen
CM	Eric Lagesse	FF	Cécile Telerman	FF	Barna Kabay
CM	Christian Lajoumard	PR	Frédéric Temps	PR	Alexandra Kalka
PR	Jean-Marc Lalanne	FF	Oonagh Tyrrell	FF	Alexandr Kamionsky
FF	Michèle Larue	CM	Keriman Ulusoy	CM	Julek Kedzierski
FF	Jean-Claude Lazaro	CM	Jean Jacques Varret	FF	Fred Kelemen
CM	Catherien Lecoq	FF	Christian Vincent	CM	Albert Kitzler
CM	Thierry Lenouvel	FF	Jean Vincenti	FF	Marion Klomfass
CM	Christophe Leparc	PR	Edouard Waintrop	CM	Florian Koerner von Gustorf
CM	Fabrice Leroy	EX	Isabelle Warnier	CM	Björn Koll
FF	Pascal Lombardo	FF+CM	Jane Weiner	FF	Michael Kötz
FF	Susan Lu			PR	Hu-chong Kramer
MB	Marie-Pierre Macia			PR	Stefan Kramer
CM	Loic Magneron			FF	Thomas Kufus
EX	Bernadette Mangin			CM	Bettina Kunde
CM	Vincent Maraval			FF	Hans Kutnewsky
PR	Seamus McSwiney			PR	Sigrid Limplrecht
FF	Pierre Menahem			FF	Ulrich Maass
CM	Pascal Metge			CM	Anne Marburger
FF	Yves Montmayeur			CM	Ida Martiņs
FF	Galeshka Moravioff			CM	Tariq Marzbaan
CM	Luc Moullet			FF	Susanne Merian
FF	Moyret			PR	Harald Mingers
FF	Jean Claude Moyret			PR	Olaf Möller
PR	I. Myung-hee			EX	Mouse on Mars
FF	Patrice Nezan			PR	Christian Mrasek
CM	Claude Nouchi			FF	Matthias Müller
FF	Thomas Ordonneau			FF	Verena Mund
CM	Jacky Ouaknine			EX	Werner Nekes
FF	François Ozon			CM	Egon Nieser
CM	Hengameh Panahi			FF	Katalin Petényi
FF	Maggie Paterson			CM	Elke Peters
FF	Mireille Paulus-Levy			CM	Corinna Poetter
CM	Laurent Petin			FF	Elsa Popolo
CM	Michel M. Poirier			FF	Pino Popolo
FF	Manuel Pradal			FF	Joachim Post
CM	Anabel Queneau			CM	Rosa von Praunheim
PR	Elisabeth Quin			FF	Elisabeth Quast
CM	Claudia Rae-Colombani			CM	Carl-Ludwig Rettinger
CM	Christine Ravet			PR	Carolin Reuber
FF	Rouxel Redolphe			FF	Doris Riedle
FF	Sandra Reid			EX	Nils Roeller
FF	Michel Reilhac			FF	Alfred Rotert
FF	Gilles Renouard			PR	Irene Rudolf
CM	Rogier Romain			CM	David Safarian

Georgia

FF Gyorgy Khaindrava

Germany

FF Wilfried Arnold
 PR Albert Baer
 FF Rolf Bähr
 CM Karl Baumgartner
 FF Christian Becker F
 FF Thomas Behm
 CM Uta Berg-Ganschow
 FF Isabelle Birambaux
 PR Martin Blaney
 CM Philippe Bober
 CM Bertold Brüne
 CM Jürgen Brüning
 FF Paulo Roberto de Carvalho
 FF Dorothee von Diepenbroick
 FF Jutta Doberstein
 FF Andreas Döhler
 FF Christa Donner
 FF Annedore von Donop
 FF Christoph Dormann
 PR Jürgen Dünwald
 CM Werner Dütsch
 PR Richard Eelies
 PR Stephan Elsemann
 CM Jutta Frech
 CM Christian Frosch
 CM Bernd Gaul
 CM Renate Gompper
 CM Gabrielle Graf
 FF Angela Haardt

FF Elke Sander
 FF Ralf Sausmikat
 PR Rosemarie Schatter
 CM Roland Schmidt
 FF Jens Schneiderheinze
 PR Bodo Schönfelder
 FF Christina Schröder
 CM Stefan Schubert
 CM Uli M. Schüppel
 FF Yvonne Spielman
 EX Jason Spingarn-Koff
 FF Anja Stegner
 CM Eckart Stein
 PR Joerg Stodolka
 CM Carmen Stozek
 CM Ernst Szebedits
 PR Doris Talpay
 PR Jörg Taszman
 FF Jörg Ingmar Tiedjen
 CM Rudy Tjio
 FF Markus Tomsche
 CM Rona Unrau
 FF Shahram Varza
 PR Mat Verberkt
 FF Stefan Vockuodt
 PR Conny Voester
 PR Sabine Voigt
 FF Johannes Wachs
 CM Helmut Weber
 CM Michael Weber
 FF Thomas Wieners
 FF Goerisch Winfried
 CM Bernd Wolpert
 PR Harald Zander
 EX Siegfried Zielinski

Ghana

FF Ernest Opuni Duah Frempong
 FF Emmanuel Ohene Nyanteh

Greece

FF Dimitri Eipide
 FF Antonis Kioukas
 CM Yannis Koutsomitis
 FF Iannis Liopoulos
 FF Kostas Vrettakos

Hongkong

MB Wouter Barendrecht
 FF Fruit Chan
 FF Maggie Cheung
 TI Stanley Kwan Kam-Pang
 CM Teresa Kwong
 FF Lily Liu
 FF Nansun Shi
 FF James Tsim
 CM+PR Frederick Tsui
 FF Hark Tsui
 CM Michael Werner

Hungary

CM Veronika Bakonyi
 CM Attila Bokor
 CM Mariann Csuka
 EX Adele Eisenstein
 FF Péter Forgács
 CM Emöke Gyory
 CM Vera Gyürey
 FF Zsolt Kézdi-Kovács
 FF Tabla Miklos
 CM Krisztina Paldy
 FF János Szász

Iceland

FF Markus Öm Antonsson
 FF Bjork Gudmundsdottir
 CM Thorfinnur Omarsson

India

FI Chidananda Dasgupta
 PR Nirmal Ch. Dhar
 HBF Adoor Gopalakrishnan
 FF Himansu Sekhar Khatua
 HBF Kumar Shahani
 FF Madanjeet Singh

Indonesia

TI Christine Hakim

Iran

FF Parviz Shahbazi

Ireland

CM Jack Armstrong
 FF Paddy Breathnach
 CM Brendan McCarthy
 CM Rod Stoneman
 FF Robert Walpole

Israel

CM Smadar Azriely
 PR Dan Fainaru
 PR Edna Fainaru
 CM Ephraim Gilad
 CM Nizhona Gilad
 FF Avinoam Harpak
 CM Oded Horowitz
 FF Lia van Leer
 PR Dan Muggia
 CM Marek Rozenbaum

Italy

FF Alessandro Aiello
 FF Marco Andriolo
 FF Adriano Aprà
 FF Alberto Barbera
 FF Giulietta de Bernardi
 FF Tonino de Bernardi
 FF Paolo Bertolin
 CM Guglielmo Biraghi

FF Giulio Borgnolo
 FF Cristiano Bortone
 FF Valentina Carnelutti
 FF Stefano della Casa
 FF Germaine Collard
 FF Massimo Cortesi
 FF Joe D'Amato
 PR Cristina D'Oswaldo
 CM Roger Deutsch
 FF Donatella Donati
 CM Gian Mario Feletti
 PR Maurizio Ferrari
 CM Bruno Fornara
 PR Giovanna Fossati
 FF Riccardo Freda
 MB Giovanna Fulvi
 FF Donatello Fumarola
 PR Maria Pia Fusco
 PR Giuseppe Gariazzo
 FF Giuseppe Gaudino
 CM Lidia Genchi
 CM Enrico Ghezzi
 FF Fabrizio Grosoli
 FF Nada Josimovic
 FF+CM Clemens Klopfenstein
 FF Mario Liggeri
 CM Dario de Luca
 CM Carmelo Marabello
 CM Giacomo Martini
 CM Mario Mazzarotto
 CM Catherine McGilvray
 FF Alberto Momo
 MB Paola Nasini
 CM Jef Nuyts
 FF Emilia de Paola
 CM Valerio De Paolis
 FF Lorenza Parlatore
 PR Cristina Piccino
 FF Daniela Pisegna
 CM Enzo Porcelli
 FF Jacopo Quadri
 PR David Rooney
 FF Catherine Rutili
 PR Umberto Sebastiano
 PR Roberto Silvestri
 FF Elisa Simioni
 FF Paolo Virzi
 CM Lindsay Willoughby

Japan

CM Keiko Araki
 CM Takashi Asai
 PR Kasumi Fujiwara
 FF Masato Harada
 FF Mizuho Harada
 FF Yoshio Harada
 FF Kanako Hayashi
 FF Yukiko Hibino
 MB Jacinta Hin
 FF+CM Kiyoo Joo

CM Shinya Kawai
 FF Naomi Kawase
 PR Yuka Kimbara
 FF Toshiki Kimura
 FF Takeshi Kitano
 Minoru Kurimura
 FF Hiromi Kurosawa
 FF Kiyoshi Kurosawa
 CM Ueda Makoto
 FF Jun Manjoume
 FF Masashi Minami
 FF Mochizuki Rokuro
 FF Masayuki Mori
 FF Hidetoshi Morimoto
 PR Kyoko Moriyama
 FF Nagasaki
 CM Takashi Nakajima
 FF Kumi Nakamura
 FF Isako Ogawa
 FF Yoshi Oida
 PR Ken Okubo
 CM Rumi Ono
 FF+CM Tsuneyuki Ohsato
 FF Sabu
 CM Shinji Sakoda
 FF Miki Sakurai
 PR Yuko Sekiguchi
 CM Takenori Sento
 CM Shinichi Shimizu
 PR Tokitoshi Shiota
 PR Chiseko Tanaka
 CM Katsue Tomiyama
 FF Yukio Yamanouchi
 FF Mayumi Yoshida

Kazakhstan

CM Zhanar Issabayeva
 CM Amir Karakulov
 FF Anar Kashaganova
 FF Bakkazha Kasympzhanor
 CM Saïda Tursunova
 FF Gulnara Uzbakhanova
 CM Serik Zhubandykov

Latvia

FF Vaiva Krasta
 FF Juris Poskus
 PR Rūta Riksa
 CM Guntis Trekteris
 PR Anīta Uzulniece

Lebanon

FF Colette Naufal

Lithuania

HBF Sharunas Bartas
 FF Uljana Kim
 FF Valdas Navasaitis

Luxembourg

FF Joy Hoffmann
 HBF Léopold Togo

Mexico

HBF Francisco Athié
 FF Matthias Ehrenberg
 FF Jesus Perreira Fernandez
 FF Carlos Marcovich
 CM Erwin Neumaier
 CM Laura Ruiz
 CM Jorge Sanchez

New Zealand

MB Bill Gosden

Norway

FF Brynjar Bjerkem
 FF Helga Fjordholm
 CM Arild Froeyseth
 FF Hilde Herming
 FF Per Christian Hille
 CM Bibbi Moslet
 CM Tom Remlov
 FF Gunnar Svensrud

Palestine

CM Rashid Masharai

Philippines

FF Grace Amilbangsa
 FF Evelyn Vargas-Knaebel

Poland

CM Maciej Karpinski
 PR Andrzej Kolodyski
 FF Stefan Laudyn
 FF Ryszard Mietkiewicz
 FF Jerzy Orłowski
 FF Irena Strzalkowska
 FF Darek Szendel
 FF Ewa Wieckowska

Portugal

FF Behran da Costa
 CM Paulo Branco
 FF Pedro Costa
 FF Miguel Dias
 CM Renée Gagnon
 CM José Mazedo
 FF Fátima Ribeiro
 FF Antonio Rodrigues
 MB Augusto M. Seabra
 FF Jose Vieira Marques

Russia

PR Zara Abdoullaeva
 CM Olga Agrafenina
 FF Alexei Balabanov
 CM Alexander Bobovnikov

FF Lioudmila Budjak
 FF Andrei Derjabin
 PR Atovmyan Dmitry
 FF Galina Dolmatovskaya
 PR Daniil Dondurei
 FF Alexej Fedorov
 PR Veronika Georgieva
 CM Valentina Ignatova
 FF Max Issaev
 EX Nikolai Izvolov
 PR Anna Kagarlitskaya
 PR Jouri Konenko
 CM Igor Lavrik
 FF Valentina Mikhailiova
 CM Marina Mishatina
 MB Andrei Plakhov
 FF Natalya Pyankova
 FF Alexandr Reznik
 PR Irina Roubanova
 PR Irina Rubanova
 CM Andrey Rudenko
 FF Pavel Semtchenko
 PR Stephen Shanabrook
 PR Gleb Sitkovski
 FF Alexandr Sokurov
 FF Gleb Soshnikov
 FI Nina Tsyrukun

Senegal

PR El Hadji Amadou Mbaye
 FF Alioune Badara Sow

Slovakia

FF Vladimir Balko
 FF Martin Ciel
 FF Eva Dzúriková
 PR Martina Halasova
 FF Walter Nittnaus
 PR Miro Prochazka
 FF Miroslav Sindelka
 FF Darina Velicka

Slovenia

PR Miha Brun
 PR Ales Caks
 PR Koen van Daele
 PR Mojca Emersic
 PR Mateja Hrastar
 PR Alike Kalagasidu
 PR Simon Popek
 FF Alenka Sfiligoj
 CM Branislav Brana Srdic
 CM Tony Trsar
 PR Denis Valic
 CM Matjaz Zajec
 FF Jan Zakonjsek

South Africa

HBF Dan Jawitz
 CM Liza Jane Key

CM Indra de Lanerolle
FF Zola Maseko
CM Leon Rautenbach
HBF Ramadan Suleman
HBF David Tlokotsi

South Korea

PR Jason Chae
FF Yung Seo Cho
FF Hyun Ock IM
FF Jay Jeon
FF Kim Dong-ho
FF Park Kiyong
FF Lee Chang-Dong
CM Myung Kye Nam
CM Park Kwang-Su

Spain

FF Rosario Alburquerque
CM Cecilie Brown
CM Alex Cox
FF Carmelo Romero de Andres
CM Federico Durán
FF Patricia Recolons Gaya
PR Henar Gonzalez
CM Juan Gordon
FF José Luis Guerin
FF Bijan Jouza
CM Inaki Nuñez
PR Toni Partearroyo
FF Jose Maria Prado Garcia
CM Stefan Schmitz
FF José A. Vidal Moral
FF Roser Sola Vila
PR Han van Zadelhoff

Sri Lanka

FF Ashley Ratnavibhushana

Sweden

FF Gunnar Almér
CM Willmar Andersson
FF Michael Atavar
FF Jiovanni Cioni
PR Sven Crefeld
FF Peter Halo
HBF Chuan Qing Han Si
PR Sami Kallinen
PR Pia Lundberg
PR Carl-Johan Malmberg
FF Tom Moore
FF Solveig Nordlund
FF Thom Palmen
PR Mathias Rosengren
CM Martin Sörnäs
FF Per Sundfeldt

Switzerland

PR Till Brockman
FF Francine Brücher

FF Teresa Cavina
CM Bea Cuttat
FF Katherina von Flotow
FF Madeleine Fonjallaz
FF Angeles Sotomayor Gonza-
lez
FF Ulrike Koch
FF Mathew Kuzhippallil
FF Rosa Maino
CM Esther van Messel
FF Marco Müller
PR Andreas Panzeri
PR Salomei Pitschen
CM Christa Saredi
CM Alfi Sinniger
CM Cyril Thurston

Taiwan

CM Ruby Chen
CM+PR Peggy Chiao
CM+PR Michael Chiao
CM Gino C.R. Hsu
FF Lin, Hui-Ling
CM Margaret Hung
FF Lin Jin-Chang
FF I-Cheng Ko
FF Ann Ko
FF Huang Liming
FF Lin Cheng-sheng
FF Hazel Lin
FF Tsai Ming-Liang
FF Ho Ping
FF Wang Shau-di
FF Chang Shih
FF Wang Shih-feng
FF Ko Shu-Chin
FF Wu Su-hua
CM Yee Chih-yen
FF Jane H.C. Yu

The Netherlands

PR Tamara Aagten
PR Dennis van Aalst
FF Anna Abrahams
FF Ido Abram
EX Janet Abrams
PR Piet Adriaanse
FF Frans Afman
FF Alejandro Agresti
FF Carel Alons
FF Louis Andriessen
PR Joy Arpots
PR M. Arsenijevic
FF Peter ten Arve
FF Christine de Baan
CM Frank Bak
PUB André Bakker
FF Mariët Bakker
FF Boris Bals
PR Fred Balvert

PR Dini Bangma
FF Jan Bank
PR Leo Bankersen
CM Esther Bannenber
FF J.G. Bannink
FF Rob Baris en Emmy Walburg
CM Marc Bary
PR Sandra van Beek
PR Hans Beerekamp
PR Hans van Beers
FF Jeroen Beker
PR Brigitte Belanger
FF Martin Berendse
PR Karin Bervoets
PR Janine Beulink
FF W. van Beusekom
FF Henk Bitter
PR Corina Blank
PR Martijn Blekendaal
PR Martinus R.S. Blekenda
CM Marina Blok
FF Bolek van Blokland
FF Ansuya Blom
PR Catherine Blom
FF Maarten Boef
CM Wilant Boekelman
PR Arjen de Boer
FF Myrthe de Boer
PR Lisa Boerstra
PR Jos Boesten
PUB Maarten Bömer
PUB Rob Bömer
PR Raymond van den Boogaard
FF Marjoleine Boonstra
FF Karin Borst
PR Astrid Bosch
CM Jacqueline v.d. Bosch
FF Stienette Bosklopper
PR Andrea Bosman
FF Hetty Bosman
PR Pieter Bots
FF Gepke Bouma
CM Ger Bouma
FF L. Braakensiek
FF Nicolaine den Breejen
PR Jamain Brightha
FF Jan van den Brink
PR Richard van den Brink
PR Cees Bronsveld
FF Marieke Brouwer
FF George Brugmans
FF Astrid Bruinsma
EX Bjorn Bruinsma
EX Max Bruinsma
PR W. Brunning
PR E. Brus
PR Erik de Bruyn
FF Arthur Bueno
PR Peter van Bueren
FF Gerard Bunnik

PR	Nico Bunnik	CM	Hans Eksteen	FF	Leo Hannewijk
FF	Jan van den Burg	PUB	Cynthia van Elk	EX	Sander Harsing
PR	Jos van der Burg	FF	Carina Ellemers	PR	Paul Hegeman
FF	A. den Burger		Clement V Elsacker	CM	Caro van der Heide
CM	Peggy Bussink	EX	Thomas Elsaesser	FF	G. van der Heijden
	Emil Busurca	PR	Paula van den Elsen	CM	Godelieve van der Heijden
PR	Chris Buur	PR	Rob van Elst	PR	Maurice Heijnen
CM	Ginny Eysma	FF	Elly Engel	CM	Jacques van Heijningen
FF	Henk Camping	FF	Joke Engel	CM	Jan Heijs
FF	Nathalie Alonso Casale	PR	Michiel van der Ent	FF	Gerlinda Heywgen
PR	W. Chan	CM	Caroline Enthoven	PR	Annemieke Hendriks
PR	Kathy Chen	CM	Jolie Ermers	PR	Klaas Hendriks
FF	Ted Chiaradia	CM	Paul van Esch	FF	Sonia Herman Dolz
PR	Khaled Chouket	EX	Frans Evers	PR	Pit Hermans
PR	Y.F. Chow		Emile Fallaux	FF	Pim Hermeling
PR	Hanneke Clement	FF	Anno Fekkes	FF	Sharog Heshmat Manesh
FF	Mark de Cloe	FF	Madeleine Felix	CM	Arnold Heslenfeld
FF	Boris Pavai Conen	PR	Marc Floor	FF	R. van Heusden
FF	Flavieke de Coninck	FF	Annemarie Fok	PR	Dick van den Heuvel
FF	Lenneke de Coninck		Annette Förster	FF	Kees Hin
FF	Michèle Creemers	PR	Jacques Frenkel	FF	Neeltje Hin
CM	Ton Crone	PR	Maartje Geels	PR	Hans Hoes
PR	Rui da Cruz Mota	FF	Marco van Geffen	FF	Han Hoezen
CM	Herbert Curiël	FF	Mathijs Geijskes	FF	Thom Hoffman
FF	Melle Daamen	FF	Anton van Gemert	CM	Bart Hofstede
FF	Adriaan van Dam	PR	Gert-Jan Gerlach	PR	Kees Hogenbirk
PR	Anton Damen	FF	Frans van Gestel	FF	Iris Hogendijk
PR	Alexander T. Davey	PUB	Sharon Gethings		Gerda den Hollander
FF	Annemarie de Walle	FF	Jan Geurt-Gaarlandt	FF	Gerard Holthuis
PR	Herman Dekker	PR	Caspari de Geus	FF	Tonny Holtrust
CM	Wim Dekker	FF	Ramón Gieling	FF	Heddy Honigmann
TI	Peter Delpout	PR	Ruben Gischler	FF	Peter van Hoof
CM	Wilfried Depeweg	CM	Hanneke Glas	PR	Helmut de Hoogh
FF	Chris Dercon	PR	Jacques Goderie	FF	Anet ter Horst
FF	Ally Derks	FF	Erik de Goederen	PR	Harry Hosman
PR	Jeroen Determan	CM	Petra Goedings	PR	Gert-Jan Hox
PR	Nanda Deutekom	CM	René Goossens	FF	Gerard Huisman
PR	Anthony Deutsch	CM	Annemieke van Gorp	EX	Jan Willem Huisman
PR	Ali Develioglu	FF	Marino Gouwens	FF	Hans Huysing
PR	Michel Didier	PR	Belinda van de Graaf	FF	Pieter van Huustee
FF	Cilia Dijk van	PR	Eef de Graaf	PR	Ab van Ieperen
FF	Gerrit van Dijk	PR	Johan van de Graaf	FF	Bernie Ildis
PR	Frank van Dijl	PR	Ton van der Graaf	FF	Luca Incrocci
PR	Jan Doense	PR	Mariska Graveland		Anouk van der Jagt
FF	Mart Dominicus	FF	Claire Groenen	FF	Lies Janssen
PR	Ingrid Donsu	PR	Johan Groeneveld	PR	Eric Jaspers
CM	Peter Dop	PR	Hanneke Groenteman	PR	Kiki Jeanson
FF	Aad van Driel	FF	Willem Groot Nibbelink	PR	Jelle Jeensma
PR	G.A. van Driel	CM	Wibo de Groot	PR	Frans Jennekens
PR	Guido van Driel	PR	Marc Guillet	PR	Marketa Jirouskova
FF	H. van Driel	PR	Alex den Haan	FF	Juliana Johanidesova
PR	Kees Driessen	FF	Maaïke den Haan	FF	Leendert de Jong
PR	Fransje Drossaers	CM	Marjan van der Haar	FF	Marty de Jong
MB	Irma Dulmers	FF	Fred de Haas	FF	Marijke Jongbloed
FF	Arjon Dunnewind	FF	R.R. de Haas	FF	P. de Jonge
PR	Mark Duursma	PR	Renate Habets	PUB	Elsbeth Jongsma
FF	Monica Eckelkamp	FF	Rieks Hadders	PR	Dedan Jonker
PR	Corinne van Egeraat	CM	Jeanine Hage	PR	Rob de Kam
FF	Hans Eijeses	CM	Ingrid Hamming	PR	René Kastelein
PUB	Jan Pieter Ekker	PR	Elfrieda S. Hanna	CM	Henny Kegge

FF	Marcel Keij	PR	Fred Lardenoye	FF	Keiko Miyamoto
PR	Esther Kerkhof	PR	Mike Lebbing	FF	Johan Moerman
FF	Ian Kerkhof	CM	Mildred van Leeuwen	FF	Rajab Ali Mohamadani
FF	Simone Kerkhof	CM	Gé A. van Leeuwen	PR	Ahmed Mokhtari
PR	Pieter Kersten	CM	Christian Leigh	CM	Hillie Molenaar
PR	Nathalie Kester	FF	Noshka van der Lely	FF	Pieter Moleveld
PR	Wil Kester	FF	Nanouk Leopold	PR	Thessa Mooij
FF	Eveline Ketterings	PR	Dorota Leszczynska	PR	Mark Moorman
FF	Johan van der Keuken	FF	Johan Leysen	PR	Patricia Moribe
PR	Nathalie Keur	PR	Manon Lichtveld	PR	Asad Ul Malook Mufty
PR	Irith Kisch	FF	Hein van Liempd	PR	Nick Muijs
PR	Kim Klaase	PR	Pieter van Lierop	CM	Marijn Muijer
FF	Kaie Klaassen	FF	Ben van Lieshout	PR	Robert Muis
FF	Jolanda Klarenbeek	CM	Gerwen van der Linden	EX	Geert Mul
EX	Marie José Klaver	CM	Phil van der Linden	EX	Bert Mulder
PR	Pauline Kleijer	FF	W.A. van der Linden	FF	M.C. Mulder
PR	Nico de Klerk	PR	Celine Linssen	PR	Klaus Müller
FF	Marianne Kleywegt	PR	Dana Linssen	PR	René Muller
PR	Oksana Klijberg-Marsimchuk	PR	Gerdin Linthorst	CM	Hetty Naaijken
FF	Robert Klinkert	PR	Rudy Lion Sjin Tjoe	FF	Sannette Naeyé
PR	Jeroen de Kloet	FF	Heidi Lobato	CM	Errol Nayci
CM	Ben Klokman	PR	Charles Lofton	PR	Bernadette Neelissen
PUB	Marijn Kloosterboer	PR	Adriaan Lokman	PR	Carmen Nelstein
PR	Hanneke Kloosterhuis	PR	Henk Looijen		Sam Németh
PR	Wolke Kluppell	PR	Roeland Loosen	CM	Sydney Neter
PR	Adwin de Kluyver	EX	Bart Lootsma	CM	Ilana Netiv
FF	Marion Knubben	FF	Sebastian Lopez	PR	Robert Neugarten
PR	Kel Koenen	CM	Helen Loveridge	FF	Uli Neumann
FF	Esther Kollmann	FF	Serge Lubbe	FF	Atzo Nicolai
PUB	John Koning	FF	Edward Luyken	PR	Andre Nientied
FF	Lydia de Koning	PR	Hans Maas	FF	Adriek van Nieuwenhuyzen
FF	Paula Koning	PR	Ad Maatjens	FF	Françoise de Nooijer
FF	Marlene van der Kooi	FF	Paula Mali	PR	Erik Noomen
FF	Wim J. Koole	FF	San Fu Maltha	FF	Paul Noorman
FF	M.J.P. Koolen	PR	Kitti Manning	CM	Marc Noyons
PR	Wilfried Koomen	FF	Roberta Marques	PR	Fokke Obbema
PR	Linda de Kooning	PR	Henk Maurits	FF	Paula van der Oest
FF	Niek Koppen	PR	Johanneke van de Meer	EX	Alexander Oey
PR	Steve Korver	CM	Krijn Meerburg	FF	Rika Okemoto
PR	Alen Kos	FF	Gregor Meerman	PR	Peter Olsthoorn
PR	Pieter Kottman	PR	Koen van Meeuwen	PR	Asli Onus
CM	Kaisa Kriek	FF	Marina Meeuwisse	PR	Niels Oost
PR	Joost van Krieken	FF	Frans Meijer	PR	Chris Oosterom
FF	C. van Krimpen	PR	Marc de Meijer	FF	Jacqueline Oskamp
PR	Celine Kroon	PR	Sietse Meijer	FF	Fatima Jebli Ouazzani
FI	Hans Kroon	FF	Fernande Menke	FF	Clara Overduyn
FF	Miriam Kruishoop	PR	Vincent Mentzel	FF	Margot Paak
PR	Gert Jan Kuijper	PR	Hans Merts	CM	Paul van Paaschen
FF	Henri Kuipers	PR	Piet van de Merwe	PR	Casper le Pair
FF	P. Kuipers	PR	Marjan Mes	FF	Nelleke le Pair
CM	Karol Kulik	PR	Tom Mes	FF	Mies Panneman
PR	Amanda Kuyper	PR	Eelco Meuleman	FF	Dorien van de Pas
FF	Henry Kuypers	FF	Helena van der Meulen	CM	Henk Pauwels
PR	Denise van Laar	PR	Willem Meyboom	CM	Frank Peijnenburg
PR	Saskia van Laar	FF	Sylvie Meyer	CM	Franca Pelster
PR	Andre de Laat	PR	Christiaan Michels	CM	Tjebbo Penning
CM	Claudia Landsberger	FF	Marcel Minderhout	PR	Harry Peters
CM	Jannie Langbroek	PR	J. Minkiewicz	CM	Leontine Petit
CM	Rob Langestraat	PR	Patrick Minks	PR	Edo Pieper
FF	C.B.G. Langeveld	PR	René Mioch	PR	Ole Pijnacker Hordijk

PR	Patricia Pisters	FF	H.J. Simons	FF	M. van de Ven
CM	Koen Plate	PR	Daniel Singelenberg	PR	Mirjam Venema
FF	Carla Plugge	PR	Michiel Slijkerman	PR	Dorothee Verdaasdonk
PR	Jaap Poot	PR	Miranda Slood	EX	Robin Verdegaal
PR	Paul Posse	CM	George Sluizer	PR	Annelotte Verhaagen
FF	Heleen Pott	FF	Martien de Smit	FF	Erik Verhaest
PR	René van Praag	PR	Peter Snel	PR	Mario Verhoeven
FF	Hester Presburg	FF	Dederiek Soeters	FF	Rayke Verhoeven
FF	Corry Prinsen	EX	Mari Soppela	PR	Peter Verkooijen
PR	Gabrielle Provaas	FF	Renee Soutendijk	PR	Lotte Verlackt
PR	Bart van der Put	FF	Frans van de Staak	PR	Joep Vermaat
PR	Ger Rakhorst	PR	Ralph Stam	PR	Paul Verspeek
PR	Mindy Ran	FF	M.M. Stappers	PR	Gerrit Versteeg
PR	Dorine Ratulangie	FF	Hanneke Stark	PR	H. Verstraeten
PR	Petra van der Ree	PR	Jan Willem Steenmeijer	PR	Hans Verstraeten
FF	Mia Reichardt	FF	Benno Steffens	FF	Nikki Verstraeten
EX	Joost Rekveld	PR	Pieter Steinz	FF	Marianne Visbeen
FF	A. van Renssen	FF	Camile van de Ster	FF	Ruud Visschedijk
FF	Robin Resch	PR	Ives Stevensheydens	FF	Bea de Visser
CM	Ryclef Rienstra	EX	Theo Stielstra	FF	Brenda Visser
CM	Dick Rijnke	PR	François Stienen	PR	Busato Vittorio
PR	Joes Roelofs	EX	Bianca Stigter	FF	Anton Vliegenthart
PR	Bas Roeterink	EX	Marleen Stikker	FF	Tom van Vliet
PR	Joyce Roodnat	FF	Walter Stokman	PR	Paul van der Vlist
PR	Christine van Roon	PR	Claudia Straatmans	CM	Peter van Vogelpoel
FF	Noel Ross-Russell	PR	Giel van Strien	PR	Jan Willem Voogt
PR	Hubert Roth	FF	Lara Strik	PR	Herman Vriend
FF	Heleen Rouw	FF	Barbara Stroink	PR	Elise de Vries
	J. Rozema	CM	Volkert Struycken	FF	Joost de Vries
PR	Jann Ruijters	CM	Miriam Sutherland	FF	Conny de Vugt
CM	Hans Ruinemans	PR	Alejandra Szir	FF	Jacqueline van Vugt
PR	Piet Ruivenkamp	PR	Jimmy Tai	FF	Tyo Vuik
FF	Theo Ruyter	FF	Shuchen Tan	PR	Martijn de Waal
FF	Kees Ryninks	PR	Mark van den Tempel	PR	Andre Waardenburg
PR	Elsbeth van Saane	FF	Sabine Terken	EX	Hayo Wagenaar
PR	Jan Salden	EX	John Thackara	FF	Hans Walgenbach
CM	Nestor Sanz	PR	Astrid Theunissen	FF	Raymond Walravens
CM	Veroniek Schaafsma	PR	C. Thiel	PR	Asing Walthaus
CM	Frank Scheffer	PR	Renson van Tilborg	FF	Klemens Wannenmacher
PR	Ricci Scheldwacht	PR	Mildred Tjoe	CM	Marc van Warmerdam
FF	Monique van Schendelen	FF	Odette Toeset	PR	A. Wassenaar
PR	Christiaan van Schermbeek	FF	Ingrid van Tol	EX	Willem van Weelden
FF	Lauran Schijvens	PR	Phil van Tongeren	CM	Hans de Weers
CM	Ton Schippers	FF	Karim Traïdia	PR	Han Weevers
	Marie Lou Schoenakers	FF	Barbara Truyen	PR	Olivier Wegloop
PR	Liek Schoeren	EX	Dick Tuinder	PR	Simone Weimans
CM	Anton Scholten	PR	Typex	FF	Anja Weisscher
FF+CM	René Scholten	PR	Annepherine van Uchelen	PR	Cees van der Wel
PR	Dave Schram	PR	Rene van Uffelen	PR	Robert van Weperen
EX+FF	Rob Schröder	PR	Vincent van Uggelen	PR	Jasper Westerhof
CM	Jacqueline Schuiling	EX	William Uricchio	PR	Erik Westerik
CM	Erik Schut	FF	Annemie Vanackere	FF	Paul Westgeest
EX	Ineke Schwartz	FF	Pieter Vandermeer	FF	Frans Westra
PR	Hans Schwarz	CM	Els Vandevorst	CM	Carine Weve
FF	Michiel Schwarz	PR	John Veenman	FF	Rob Wiegman
PR	Karel Seegers	PR	René Veenstra	PR	Jeroen Wielaert
CM	René Seegers	PR	Lex Veerkamp	EX	Frank Wiering
FF	Binin Geid Semekab	PR	Jamaine van der Vegt	FF	Barbara de Wijn
PR	Rada Sesic	EX	W. Velthoven	CM	Eddy Wijngaarde
PR	Edwin van Setten	FF	Lidwien van de Ven	FF	Robbert Wijsmuller

CM Jeanne Wikler
 CM Dick Willemsen
 PR Wilco Willemsen
 FF P.J. van de Wint
 PR Mirjam de Winter
 FF Marten Winters
 FF Herman de Wit
 PUB Angelique van Woerkom
 CM Hans de Wolf
 PR René Wolf
 PR Kwok Wah Wong
 FF Albert Wulffers
 FF Noriko Yabata
 FF Rina Yajima
 PR Ab Zagt
 CM Jan van der Zanden
 FF P.F.M. Zeegers
 FF Lucelle Zorge
 PR Erik Zuyderhoff
 PR Dineke de Zwaan
 FF Berry van Zwieten

Tunisia

CM Ahmed Baha Eddine Attia
 HBF Dora Bouchoucha
 CM Nadia El Fani
 CM Karima Ladsimi
 CM Ibrahim Letaief

Turkey

CM Sabahattin Cetin
 CM Adalet Gueven Dinamit
 FF Faruk Günaltay
 FF Hülya Ucansu

Ukraine

FF Andrei Khalpakhchi

United Kingdom

FF Mark Adams
 FF Carine Adler
 FF Karen Alexander
 FF Simon Allen
 PR Geoff Andrew
 EX Asian Cool
 CM Karin Bamborough
 FF Nicholas Barter
 CM Paola Bay
 CM Breda Beban
 PR Phillip Bergson
 CM Rosa Bosch
 CM Susan Bruce-Smith
 FF Ian Bushell
 FF Kingsley Canham
 CM Patrick Cassavetti
 CM Stephen Cleary
 FF Ben Cook
 FF Mark Cosgrove
 CM Geoff Cox
 FF Stephen Cremin

FF David Curtis
 CM Jane Cussons
 PR Chris Darke
 CM Lindsay Davies
 FF Sharyn Davis
 CM Joe Dreier
 PR Joyce Dundas
 FF Stephen Dwoskin
 FF Tim Etchells
 PR Patrick Farnon
 PR Boyd Farrow
 CM Alan Fountain
 FF Lizzie Francke
 CM Pinky Ghundale
 CM Ben Gibson
 FF Jane Giles
 FF Hugo Glendinning
 CM Keith Griffiths
 FF Andy Heathcote
 FF Sandra Hebron
 EX Herbaliser
 CM Sally Hibbin
 FF Katja Hoffman
 CM Phil Hughes
 FF Matt Hulse
 CM Johann Insanally
 MB Rose Issa
 PR Nicholas Francis James
 FF Rajan Khosa
 FF Louise Knight
 FF Christina Kulukundis
 FF Manou Kulukundis
 FF Nicole Kulukundis
 FF Richard Kwietniowski
 CM Ashley Luke
 PUB Geoffrey MacNab
 PR Derek Malcolm
 CM Nadine Marsh-Edwards
 CM Christian Martin
 CM Alain de la Mata
 FF Emma Matthews
 CM Kate McCreery
 EX Steve McQueen
 FF Shane Meadows
 CM Paul Mingard
 CM Teresa Moneo
 FF Anna Mottram
 TI Carole Myer
 FF Cathy Naden
 FF Toshie Ogura
 EX Rupert Parkes
 CM Simon Perry
 PR Chris Petit
 CM Heather Playford-Denman
 EX Michael Punt
 FF Brothers Quay
 MB Tony Rayns
 PR David Robinson
 FF Neil Robinson
 PR Jonathan Romney

CM Michael Rose
 CM Deborah Salter
 FF Jon Sanders
 FF Noriko Sasaki
 CM Claire Scally
 CM Greta Schiller
 FF Erik Schilp
 CM Guy Shani
 CM Roger Shannon
 PR Amanda Sharp
 FF Megumi Shimanuki
 FF Anna Sinclair
 FF Iain Sinclair
 CM Sylvia Stevens
 FF Heather Stewart
 FF Boris Stout
 PR Sharon Swart
 CM Jeffrey Taylor
 FF Yoshi Tezuka
 CM Alison Thompson
 FF Peter Todd
 FF Francis Turner
 FF Heather Tyrrell
 CM Andrew Weeks
 MB Paul Willemsen
 CM Helen De Witt
 EX Peter Wollen
 CM Nicky Wood
 CM Michael Wrenn
 CM Jane Wright
 EX John Wyver
 FF Yoshitaka Ota
 EX Saifullah Zaman

USA

CM Jamie Ader-Brown
 EX Stefan Agamanolis
 FF Azhar Al-Uqdah
 EX Rachel Amodeo
 FF Edward Arentz
 FF Ronald Athey
 FF David Attoe
 CM Bill Banning
 CM Ben Barenholtz
 MB Lucius Barre
 EX Barbara Barry
 FF Robert Bauer
 FF Maria Beatty
 PR Henri Béhar
 EX Bob Bejan
 EX Zoe Beloff
 MB Peter Belsito
 FF Elaine K. Benavides
 FF Gretchen Bender
 FF Sadie Benning
 CM Howard Bernstein
 CM Wanda Bershen
 EX Jeremy Blake
 FF Timothy Blum
 FF Todd Bowman

BIJLAGE IV **EVENEMENTENLIJST**

From Thursday January 29 until Friday February 6

- 17.00 Magazine, Grolsch Filmcafé Rotterdamse Schouwburg
- 20.00 Talk of the Day, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg
- 22.00 The Interview, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg

Wednesday January 28

- 09.30-17.30 Eurimages meeting
- 18.30 VIP buffet Rotterdamse Schouwburg (by invitation only)
- 20.30 FELICE... FELICE... (English subtitled version) by Peter Delpeut, Pathé 5 (by invitation only)
- 20.45 FELICE... FELICE... by Peter Delpeut, Pathé 1 (by invitation only)
- 21.00 FELICE... FELICE... by Peter Delpeut, Pathé 7
- 21.00 Opening Film Festival Rotterdam for the public
- 22.30 Party Rotterdamse Schouwburg

Thursday January 29

- 09.00-18.00 Eurimages meeting
- 10.00 Vpro Preview-day Pathé 1 and 4 (sold out)
- 12.00 Eurimages lunch, Stadhuis Rotterdam (by invitation only)
- 16.00 Opening exhibition Interactive Art, V2 (by invitation only)
- 17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
- 19.00-22.30 Eurimages dinner, Euromast (by invitation only)
- 20.00 Opening Festival-weekend Groningen by Felix Rottenberg with DE POOLSE BRUID van Karim Traidia (Filmcentrum Poelestraat)
- 20.00 This is not Now by Diller & Scofidio, Pathé 6 20.00 Fipresci dinner (by invitation only)
- 20.00 Canadian Embassy: SWEET HEREAFTER by Atom Egoyan, Luxor
- followed by 22.00 reception, Hilton Clubroom (by invitation only)
- 22.30 DIAL H.I.S.T.O.R.Y. concert David Shea, Lantaren 1
- 18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: Sonia Herman Dolz and Nathalie Alonso Casale

Friday January 30

- 09.00 - 18.00 Eurimages meeting
- from 16.00 on Festival weekend Groningen
- 17.00 Presentation Rotterdam Filmfund Award, Burgerzaal Stadhuis Rotterdam (by invitation only)
- 17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
- 17.30-18.00 Eurimages pressconference, Hilton Jardinzaal
- 19.30 Worldpremière VIVE ELLE by Mirjam Kruishoop, Pathé 7
- followed by 21.30 reception, Nighttown Café (by invitation only)
- 19.45 THE MAN WITH THE CAMERA with concert by Pierre Henry, Luxor
- 18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central Guest cook: Jonathan Weiss

Saturday January 31

- 10.00-24.00 Festival weekend Groningen
- 12.30 uur Lunch French Embassy, Alliance Francaise (by invitation only)
- 16.00 Canal+ Scenario-Award, followed by
- FELICE... FELICE... by Peter Delpeut, Pathé 4, followed by
- reception, Hilton Jardinroom (by invitation only)
- 17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
- 22.00 Discussion Visualising Music, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg
- followed by 23.00 Sonic Images various directors, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg
- followed by 00.00 Performance DJ Spooky
- 22.30 Reception Czech Embassy and Cultural Center, Grandcafé Pathé (by invitation only)
- 18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Sunday February 1

- 10.00-18.00 Cinemart
13.00-14.00 Cinemart-lunch, Hilton Jardinjaal (Cinemart participants only)
10.00-17.00 Children-filmfestivalday, Zaal de Unie en Pathé Medialab
13.45 Worldpremière De Weg by Frank Scheffer with concert by Tomoko Mukaiyama, Pathé 7.
followed by 16.00 reception, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg (by invitation only)
14.00 Discussion Spatial and Collaborative Cinema various artists, in collaboration with Vz (Wiretap), Lantaren 1
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
from 17.00 on A Day and a Night at the Rex various artists, Rex Bioscoop
18.00 Opening Dutch Perspective, hosted by the Dutch Film Fund and Holland Film, Pathé Grandcafé (by invitation only)
19.45 Première De Verstekeling by Ben van Lieshout, Pathé 4.
followed by 22.00 reception, Hilton Jardinjaal (by invitation only)
22.00 Opening Cinemart, Hilton Jardinjaal (by invitation only)
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Monday February 2

- 10.00-18.00 Cinemart
13.00-14.00 Cinemart-lunch, Hilton Jardinjaal (Cinemart participants only)
17.00-19.00 Cinemart: Pitching session Maurits Binger Film Institute, Hilton Vista. followed by
19.00 dinner, Hilton Restaurant (by invitation only)
14.00 Erasmus Seminar with Dance of the Wind by Rajan Khosa, Pathé 3
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
17.30 Serge Daney Lecture: An Alphabet of Cinema by Peter Wollen, Witte de With.
followed by reception, Witte de With (by invitation only)
18.00 Pressconference Pusan International Film Festival and Pusan Promotion Plan
followed by reception, Hilton Clubroom (by invitation only)
20.00 Harry Smith recreation, project and performer Henry Jones with DJ Spooky, Lantaren 1
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Tuesday February 3

- 09.30 Screening for students: Chasing Amy, Pathé 4
10.00-18.00 Cinemart
13.00-14.00 Cinemart-lunch, Hilton Jardinjaal (Cinemart participants only)
14.00-18.00 Hubert Bals Fund Conference: Celebrating the 10th anniversary, Golden Tulip Hotel Calandzaal
followed by reception (on invitation only)
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
19.00 Hubert Bals Fund dinner, Hotel Central (by invitation only)
19.00 Citroën's special-evening Pathé Grandcafé,
followed by 20.00 Marie Baie des Anges by Manual Pradal, Pathé 5
followed by 22.00 buffet (on invitation only)
Presentation worldpremière Motel Films: Route 2000
19.30 Trip van Teetje by Paula van der Oest, Pathé 1
19.45 f 19,99 by Mart Dominicus, Luxor
21.45 Temmink by Boris Pavel Conen, Pathé 1
22.00 De Poolse Bruid by Karim Traïdia, Luxor
followed by 23.30 Route 2000 party, Corso (by invitation only)
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: Izza Genini

Wednesday February 4

- 10.00-18.00 Cinemart
10.00-12.30 Presentation of North by North West, Sources, Arista and Equinox for Cinemart participants, organised by the
Mediadesk, Hilton Clubroom
13.00-14.00 Cinemart-lunch, Hilton Jardinjaal (Cinemart participants only)
14.00-17.00 Filmcommissioners Seminar hosted by the Rotterdam Film Fund, OBR and IFFR, Hilton Clubroom
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
17.30 Presentation Production Guide Rotterdam by the Councillor of Culture Mr. Kombrink, Hilton Jardinjaal
followed by reception, Hilton Jardinjaal (by invitation only)
22.00 Cinemart closing party, (by invitation only)
00.00 ASIAN COOL performance by State of Bengal & Outcaste, Kleine Zaal Rotterdamse Schouwburg
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Thursday February 5

- 10.00-18.00 Cinemart
13.00-14.00 Cinemart-lunch, Hilton Jardinzaal (Cinemart participants only)
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
19.30 Worldpremière Riviera Hotel by Bernie IJdis, Pathé 7
followed by 21.00 reception, Hotel Central (by invitation only)
20.00 Hivos-evening with Dance of the Wind by Rajan Khosa, Pathé 5
20.30 Opening Festival Weekend Maastricht, Bonnefantenmuseum
21.00 KNF reception, Pathé Dagcafé (by invitation only)
23.00 Ocularis by Herbaliser & Light Surgeons light and sound performance, Grote Zaal Rotterdamse Schouwburg
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Friday February 6

- 20.00-24.00 Festival-weekend Maastricht
17.00-18.00 Directors Drink, Hilton Weena (by invitation only)
18.30 Kain I Artem Filmliga press-presentation and reception, Hotel Central (by invitation only)
followed by 20.00 Kain I Artem by Petrov Bytov with live music
23.00 Mouse on Mars image and sound performance, Grote Zaal Rotterdamse Schouwburg
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Saturday February 7

- 10.00-24.00 Festival-weekend Maastricht
18.00 Volkskrant-dinner, Jardinzaal Hilton (sold out)
20.15 Closing Film: Je ne Vois pas ce qu'on me Trouve by Christian Vincent, Pathé 1
22.00 Award Ceremony, Hal (former passengers terminal Holland Amerikalijn (by invitation only)
23.00 Closing Party with Photek (soundtrack for Computer Games), dj, vj Ardie Bezemer, and disco, Hal (former passengers terminal Holland Amerikalijn)
18.00-24.00 Festival-Restaurant, Hotel Central. Guest cook: to be announced

Sunday February 8

- 10.00-24.00 De Volkskrantdag (sold out)

V2 Organisatie

Exhibition: Interactive Art
from January 29 until February 8
Artificial Changelings by Toni Dove
Be Now Here (Welcome to the Neighborhood), an immersive virtual environment by Michael Naimark
Indigestion by Elizabeth Diller and Ricardo Scofidio

Museum Boymans van Beuningen

from Saturday January 24 on
Deadpan by Steve McQueen
Untitled (The Belgium Affair) by Lidwien van de Ven
LopLop/Re/Presents: The Impulse to See curated by Edwin Carels

Witte de With

from January 24 on
Home, Screen Home curator Michael Shamberg

Pathé foyer/lobby

The Dream Machine by Glorianne Davenport (MIT, Boston)

Medialab

from Thursday 28 until Saturday 7
Pathé Grandcafé/Foyer downstairs

BIJLAGE V CINEMART PROJECTEN 1998

5 Czech Directors

Neil Abramson

Amanzhol Aituarov

Ahmed Atef

Brendan Beban & Hrvoje Horvatic

Franco Bernini

Wilant Boekelman

Rachid Bouchareb

Charles Burnett

Una Celma

Odetta Ciancarelli

Alex Cox

Peter Dop

Nadia El Fani

Christian Frosch

Angus Gibson & Theboho Mahlatsi

Marcelo Gomes

Clara van Gool

Eyal Halfon

John Hanson

Nora Hoppe

Sogo Ishii

Jon Jost

Amir Karakulov

Clemens Klopfenstein

Helen Lee

Camilo Luzuriaga

Maurits Binger Film Institute

Miyamoto Amon

Luc Moullet

Christopher Munch

Park Kwang-Su

Lorenzo O'Brien

Tjebbo Penning

Rosa von Praunheim

Marco Puccioni

Mark Rappaport

Carlos Reichenbach

David Safarian

Uli M. Schüppel

Abdehrrahmanne Sissako

János Szász

Bela Tarr

Theodore Thomas

Petr Václav

Kieron J. Walsche

Wang Xioushuai

Yee Chiyen

Ning Ying

John G. Young

PRAHA OCIMA

STILT WALKER

PUTEVOY OBHODCHIK

BIRD'S SIGN

MONEYSTAINS

I GIORNI DELLE MERAVIGLIE

ALS EEN DIEF IN DE NACHT

GIPSY CAB

RACHEL AND GERARD

ANNA, MARIJA, BRIGITA

CÈLESTE

HACIA EL DESIERTO

HIMALAYA

POURQUOI PAS LA LUNE?

VERSCHWÜRING

STREETBASH

O CINEMA, A ASPIRINA E OS URUBUS

THE STORY OF A BOMB

CIRCUS PALESTINA

GIANTS IN THE EARTH

THE CROSSING

GOJO-REISENK

THE BIRDS OF THE AIR AND THE LILIES OF THE FIELD

EGROK

WER HAT ANGST VOR DEM UMBRISCHEN WOLF?!

SHE CAN'T SLEEP

PLUMA

Several projects

BEAT

LES NAUFRAGES DU D17

BACKWARD LOOKS, FAR CORNERS

YI JAE-SU'S WAR

TEENANGELS

MORLANG

DER EINSTEIN DES SEX, LEBEN UND WERK DES DR. M. HIRSCHFELD

ARMIR

ROY COHN - OR HOW I LEARNED TO HATE THE COMMIES

DOIS CORREGOS

HER NAME, HIS NAME

PLANET ALEX

LE FILS DU COLONEL

AQUIS SUBMERSUS

THE MAN FROM LONDON

BABY PHOTO

PARALLEL WORLDS

MADE OF JAM

VIVA, VIVA

LAN SE DA MEN

I LOVE BEIJING

THE RIVERS WASH OVER ME

BIJLAGE VI HUBERT BALS FONDS-PROJECTEN

1 april 1997 - 31 maart 1998

Scriptontwikkeling

THE BIRTH OF AN ISLAND	Grace Amilbangsa	Philippines
ELECTRIC CITY	Sushma Joshi	Nepal
ELSEWHERE/AUR KAH!	Putul Mahmood	India
FIELD OF BLOOD	Victor A. Gonzáles	Argentina
FINE DANCING	Vilsoni Hereniko	Fiji
FROM UNPUBLISHED STORIES OF MY TOWN	Arunas Matelis	Lithuania
IN THE COUNTRY WHERE NOTHING GOES ON	Maria Del Carmen de Lara	Mexico
KALI SALWAR	Fareeda Mehta	India
MARIA	Sergio Goldenberg	Brazil
MARJAM	Rajab Mohamadin	Iran
OUR LAUGHTER/MER TSITSAKHE	Arsen Azatian/Narine Mkrthian	Armenia
MUSTANG/YELLOW EYES	Joshi Sundar	Nepal
POURQUOI PAS LA LUNE?	Nadia El Fani	Tunesia
RICE 'N BEANS	Mariá Novaro	Mexico
SHADOW GAMES/CHHAYA-BAAZI	Amitabh Chakraborty	India
THE SOUTHERN WINDS	Menbere Gabreselassi	Eritrea
TOPOGRAPHY OF A NAKED MAN	Teresa Aquiar	Brazil

Productie en post-productie

COURTYARD/KIEMAS	Valdas Navasaitis	Lithuania
CRANE WORLD/MUNDO GRÚA	Pablo Trapero	Argentina
DANCE OF THE WIND/SWARA MANDEL	Rajan Khosa	India
FROM JEMAPOH TO MANCHESTER	Hishamuddin Rais	Malaysia
FROZEN	Wang Xiaoshuai	China
FUERA/OUT	Martin Schwartzapel	Argentina
GEORGICA	Suleev Keedus	Estonia
HER NAME, HIS NAME/NE OU NA	David Safarian	Armenia
KUMAR TALKIES	Pankaj Rishi Kumar	India
LEAF ON A PILLOW/DAUN DI ATAS BANTAL	Garin Nugroho	Indonesia
LIFE IS A WHISTLE/LA VIDA ES SILBAR	Fernando Pérez	Cuba
THE LONG JOURNEY/AI XUOI VAN LY	Le Hoang	Vietnam
THE MAY LADY/BANOO YE ORDIBEHESHT	Rakshshan Bani Etemad	Iran
PIZZA, BIRRA, FASO	Adrián Ceatano/Bruno Stagnaro	Argentina
THE SERVANT'S SHIRT/NAUKAR KI KAMEEZ	Mani Kaul	India
TELEGRAM	Slamet Rahardjo Djarot	Indonesia

Distributie

BUUD YAM	Gaston J.M. Kaboré	Burkina Faso
FLAME	AFRICAN FILM ARTISTS	Zimbabwe
FOOLS	NATIVES AT LARGE	South Africa

BIJLAGE VII ORGANISATIE, STAF, PERSONEEL

Board Felix Rottenberg, Hans van Beers, Hugo Bongers, Chiem van Houweninge, Kees Hin, Roberto Payer, Hans van der Vlist

Director Simon Field

Deputy Director Sandra den Hamer

Assistant to the Directors & Sponsoring Carlie Janszen

Financial Manager/Production Coordinator Geert Hoeven

Communications & Marketing Paul Verstraeten

Programme Coordinator Mirjam Klootwijk

Office René van der Giessen, Elles Visser

Programmers Femke Wolting (Exploding Cinema), Gertjan Zuilhof (Cruel Machine, Shorts)

Program Advisors Ludmila Cvikova, Femke Wolting, Gertjan Zuilhof, Erwin Houtenbrink

Correspondents US: Kent Jones, Ralph McKay, Asia: Wouter Barendrecht, Japan: Jacinta Hin,

Spain: Nuria Vidal, Italy: Giovanna Fulvi, New Zealand & Australia: Bill Gosden, Russia: André Plakhov, Latin America:

Irma Dulmers, North Africa/Middle East: Rose Issa, UK: Jane Giles, France: Jacques Deniel, Marie-Pierre Macia

International Liaison Lucius Barre

Programme Coordination Department Mirjam Klootwijk, Kim Op het Veld, Nienke Andersson, Lot Piscaer

Guest Service & Hospitality Carlie Janszen, Odetta Ciancarelli, Janneke van de Kerkhof, Lian van Leeuwen, Mariëtte Menken

Production Department Geert Hoeven, Gerrit Peters, Bero Beyer, Tom van der Loo, Maarten van der Pluijm, Saskia Gravelijn, Rob van Doggenaar

Communication & Marketing Department Paul Verstraeten, Juliette Jansen (press), Cathalijne de Wilde (promotions), Anita Németh (press), Bidjai Bhairo (marketing), Ferida Yildiz (marketing), Paul de Jong (dtp)

Tiger Video Releases/Industry Office Nelleke Driessen

Rotterdam Film Course Carlie Janszen, Paul Verstraeten

Special Events Marian van den Berg

Exploding Cinema Femke Wolting, Bero Beyer, Lenneke Burghouts, Manon Beerends

Editors Festival Media Dennis Kobus (webmaster),

Gerwin Tamsma (festival editor), Erwin Houtenbrink (festival editor), Maarten Böhmer (editor Dagkrant), Christiaan de Schutter (editor Daily),

Internetsite Dennis Kobus, Martin Rietveld

Cinemart Sandra den Hamer, Mieke Verhees, Daan Gielis, Wouter Barendrecht, Janette Kolkema, Bolawe Irish' Stephenson, Ingrid van Ulden

Financial Administration Dineke Keemink, Frank van Balen

Box Office Joost Maaskant, Marcel Loeffen

Hubert Bals Fund Committee Emile Fallaux, Simon Field, Sandra den Hamer, Ilse Hughan, Gertjan Zuilhof;

Secretary: Marian Bhalotra

Computer Care Nico Komen, Dennis Kobus

Film Technique Dick Moesker, Jan Leppink

Electronic Subtitling Martin van Broekhoven, Els van der Meer

Operators Kathinka Verhoeven, Erwin van 't Hart, staff Pathé Schouwburgplein, staff Luxor, staff Lantaren/Venster, staff De Unie

Carservice Carolien Provaas

Film Control Supervisor Niels Dekker

Controllers Astrid Spaansens, Fred van der Velden, Edwin Bakker, Patricia Orlinska, Vivienne Zock, Bert Boelens, Wimmo Hamel, Heleen van de Molen, Marko Heins

Filmtransport Paul Oomen, Edgar Kapp, Jeroen van Beusekom

Talkshow Coordination Mieke van der Linden,

Mariëtte de Vries

Festival Groningen Frans Westra, Henk Klein Wassink, André Huitenga, Janneke Louwerse, Roelien ten Hoor, Mare Nieborg, Robert Hempenius

Festival Maastricht Jan Besselink, Lucia Geurts, Hans Suykerbuyk

Design Festival Poster Max Kisman

**The 27th International Film Festival Rotterdam
is sponsored by**

de Volkskrant

CITROËN

CANAL+

The Tiger Awards have been made possible
by the generous support of the VPRO

The International Film Festival Rotterdam is subsidised by

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Gemeente Rotterdam

Ministerie van Buitenlandse Zaken DCO/CO

Ministerie van Buitenlandse Zaken / Culturele Samenwerking, Onderwijs en Onderzoek

The International Film Festival Rotterdam
is supported by

Holland Film

Filmfonds Rotterdam

International Feature Projects (IFP)

Unifrance

Taipei Information Center

Government Information Office of the Republic

of China on Taiwan

Pusan International Film Festival

Pusan Promotion Project

Japan Foundation

Istituto Italiano di Cultura per i Paesi Bassi

United States Information Service of the

American Embassy

French Embassy

Canadian Embassy

Telefilm Canada

Czech Embassy

Czech Cultural Center

European Commission

KRO Televisie

TV 3000

Rotterdamse Schouwburg

Holland Subtitling

Action Freight

VPRO-digitaal

NOB

Maurits Binger Film Instituut

Publish bureau voor grafische producties

Rotterdam Hilton

Bilderberg Park Hotel

Golden Tulip

Hotel Central

Hotel Inntel

Tulip Inn

NFM Distributie

Cinemien

Concorde Film

RCV Film Distribution

Contact Film Cinematheek

Hungry Eye Pictures BV

Polygram Filmed Entertainment

Paradiso Entertainment

Columbia Tristar

Argus Film

Festival leader

Publish Medialab

Cineco

Image Creations

Max Kisman [original design]

Festival trailer

ARA/BDDP

Cineco

25 FPS commercial production

RMB Nederland

Festival weekend Groningen

Stichting Liga '68

Bioscooponderneming Wolff

Groningse Film Onderneming

Gemeente Groningen

Provinciaal bestuur van Groningen

VSF Fonds

Grolsch

Citroën

de Volkskrant

Statement communicatie adviesbureau

News Café

Grand Theatre

Provision

Lichtpunt

VVV Stad Groningen

Nederlandse Spoorwegen

GADO Reisnet

Signet presentaties

Festival weekend Maastricht

Lumière Maastricht

Gemeente Maastricht

Provincie Limburg

SNS-bank Limburg

TV 8

ENCI Nederland BV

Pathé Cinema Maastricht

Grolsch

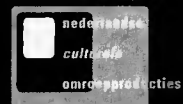
de Volkskrant

VSF FONDS

stimuleringsfonds

Stichting Nederlands fonds voor de film

Filmfestival van Rotterdam kraakt in zijn voegen

Van GPD-verslaggever Rob de Kam.

ROTTERDAM

Het International Film Festival Rotterdam blijft groeien. De 27ste editie werd gisteren afgesloten met een recordscore van 275.000 bezoeken, 25.000 meer dan vorig jaar. De betaalde bezoeken stegen van 215.000 naar 240.000, wat resulteerde in een recette van 1.350.000 gulden (was 1,2 miljoen).

Ook de hoeveelheid gasten was groter dan ooit: 1830 tegen 1400 vorig jaar. Van die gasten kwamen er zeker 1300 uit het buitenland.

De hoofdprijzen van het festival, de drie Tiger Awards voor nieuw talent, gingen alledrie naar buitenlanders. De winnaars, die ieder tienduizend dollar mee naar huis mochten nemen, waren de Tsjech Petr Zelenka met Knoflikari, de Italiaan Giuseppe Gaudino met Giro di lune tra terra e mare en de Oostenrijker Stefan Ruzowitzky met Siebtelbauern. De Britse juryvoorzitster Carole Myer prees de hoge gemiddelde kwaliteit van de inzendingen.

De publieksprijs van het festival ging verrassend wél naar een Nederlandse productie: De Poolse Bruid van Karim Traïdia. De film, een van vier low-budgetfilms die gemaakt werden door een com-

binatie van de VPRO, het Nederlands Fonds voor de Film en een aantal jonge productie-maatschappijen, gaat over de ontluikende romance tussen een Groninger boer (gespeeld door Jaap Spijkers) en een Poolse prostituee (Monic Hendrickx) die uit een seksclub gevlucht is. De prijs was een complete verrassing, want tot zaterdag had de Franse zigeunerfilm Gadjó Dilo van Tony Gatlif ruim op kop gelegen in de strijd om de publieksgunst. Tijdens de officiële prijsuitreiking zaterdagavond in de voormalige vertrekhal van de Holland Amerika Lijn waren er ook prijzen voor Frost van de Duitser Fred Kelemen en First Love, Last Rites van de Amerikaan Jesse Peretz. Zij kregen ex aequo de Fipresciprijs van de internationale filmkritiek. De Fiprescijury kende daarnaast een speciale vermelding toe aan Motel Cactus van de Koreaan Park KiYong.

De jury van de in de KNF verenigde Nederlandse filmers gaf haar prijs aan Gummo van de Amerikaan Harmony Korine. De prijs betekent dat de film hoogstwaarschijnlijk in ons land in de filmhuizen te zien zal zijn. De Netpac Award (een speciale prijs voor Aziatische films) ging naar Dance of the Wind van de Indiër Rajan Khosa.

Overvol

De prijsuitreiking kwam aan het eind van een kwalitatief hoogstaand, overvol en zeer druk festival. De grenzen van de groei lijken in Rotter-

dam inmiddels bereikt, want het festival kraakte dit jaar in zijn voegen. Er ging in organisatorisch opzicht het nodige mis: de kaartverkoop leidde tot ellenlange wachttijden en chaotische taferelen, soms gepaard gaand met het nodige duw- en trekwerk. Verder leidden de talkshows, ooit een bruisend en vitaal onderdeel van het festival, een wat noodlijdend bestaan in de marge en ging er ook bij de toelichtingen in de zaal het een en ander mis. Inleiders dropen soms onverrichter zake af, omdat het personeel blijkbaar niet over hun komst was ingeseind.

Het waren stuk voor stuk signalen dat het imago van Rotterdam als een gezellig en ontspannen festival onder druk staat, een ontwikkeling die overigens al wat langer aan de gang is. Dat er dit jaar zo weinig werkelijk prominente gasten uit het buitenland waren, zou daar ook wel eens mee te maken kunnen hebben.

Ook de overvolle programmering kent zijn schaduwzijden: juist de door directeur Simon Field zo gekoesterde bijprogramma's en samenwerkingsverbanden met andere kunstinstellingen dreigen er door onder te sneeuwen. Inhoudelijk zette Field in zijn tweede jaar als directeur een goed festival neer, met een sterke en duidelijk aan belang winnende competitie en een aantal interessante bijprogramma's. Op het terrein van organisatie en management lijkt er echter voor hem duidelijk werk aan de winkel.

Andriessen tot en met de laatste noot gevolgd

Van onze verslaggever
Peter van Bueren

ROTTERDAM

In de vele manifestaties waarmee directeur Simon Field op het Rotterdamse filmfestival verbanden aangeeft tussen film en andere kunsten, was de wereldpremière van Frank Scheffers *De Weg* een heel bijzondere. Nadat zaterdag tijdens de duizendste Matinee op de Vrije Zaterdag de *Trilogie van de Laatste Dag* van Louis Andriessen zijn Nederlandse première had beleefd in het Amsterdamse Concertgebouw, kon je zondag in Rotterdam aan de hand van de documentaire van Scheffer de ontstaansgeschiedenis van het tweede deel uit deze trilogie (*Tao*) volgen.

De verbinding tussen beide kunstuitingen werd gelegd door de pianiste Tomoko Mukaiyama, die soleerde in Amsterdam en voorafgaand aan de film in Rotterdam twee stukken speelde, waarna ze met haar kind op schoot naar de film ging kijken waarin ze optreedt als actrice.

Een klein totaaltheater dat mooie muziek en een instructieve film aan elkaar koppelde. Scheffer volgt Andriessen van het moment dat hij aan de hand van wijze teksten van de Tao-Te Ching aan het componeren slaat tot hij zijn laatste noot op papier heeft en het stuk gespeeld wordt.

Thuis, in China en in de Verenigde Staten kletst Andriessen heel wat weg en doet hij indrukken op die hij in de muziek verwerkt. Tomoko Mukaiyama volgen we in Japan, waar zij een koto ophaalt die zij tijdens het concert bespeelt, maar ook zien we haar als actrice enkele Japanse rituelen uitvoeren.

De film is met zijn 95 minuten

voorzichtig gezegd wat aan de lange kant, en bevat een flink aantal saaie passages. Met name al dat gefilosofeer zou behoorlijk kunnen worden ingekort. De spannendste momenten zijn die waarop de muziek klinkt. De compositie is helderder nu je de achtergrond ervan kent en het schepingsproces op de voet hebt gevolgd. Zo hebben de saaie stukken van de film toch een bijdrage geleverd. Aan de muziek.

De eerste voorstelling van *De Weg* was niet volledig uitverkocht en dat begint op dit festival iets bijzonders te worden. De belangstelling is zo groot dat Rotterdam

dit jaar dreigt uit te groeien tot het grootste publieksfilmfestival in de wereld. Het grootste festival blijft Cannes, maar daar worden alleen geaccrediteerde bezoekers toegelaten en kun je geen kaartjes kopen. Van Toronto, waar dit jaar officieel bijna 300 duizend kaartjes verkocht zijn, wordt beweerd dat de cijfers niet kloppen. Een derde minder zou dichterbij de waarheid liggen. Vorig jaar bereikte Rotterdam de 250 duizend en ondanks het feit dat er enkele zalen zijn uitgevallen, lijkt dit cijfer ook nu gehaald of misschien zelfs overtroffen te worden.

Terwijl de rijen voor de kassa's maar niet korter worden, blijkt ook de waardering voor het programma hoog. Natuurlijk scoren vooral de gemakkelijkste films,

maar in de Top Tien na het week-einde staan ook twee videofilms van Aleksandr Sokolov en aan de kop prijkt *The Kingdom II*, de krankzinnige televisieserie van Lars von Trier. Van de films in de Tiger Awards competitie kreeg tot nog toe de Oostenrijkse productie *Die Siebtelbauern* de hoogste waarderingscijfers.

Niet alle jonge filmers die Simon Field voor deze competitie heeft geselecteerd scoren zo hoog, maar nu meer dan de helft ervan vertoond is, kan worden geconcludeerd dat het vooral een zeer gevarieerde selectie is, een soort show van aankomende regisseurs die samen een divers antwoord geven op de vraag hoe in verschillende werelddelen geprobeerd wordt aan film vormen te geven die niet standaard zijn. Met deze jonge regisseurs kan de vraag of film na honderd jaar dood is nadrukkelijk ontkennend worden beantwoord.

Vandaag onder meer de ontroerende en vermakelijke Mexicaanse bijdrage *Who the Hell is Juliette*, de naar mijn smaak wat al te pretentieuze Italiaanse productie *Giro di lune tra terra e mare* en de eerste lange film van de Amerikaan Jesse Peretz, *First Love, Last Rites*. Het op zichzelf simpele gegeven van een jonge liefde die na de passie een beetje wegebt, wordt door deze 29-jarige debutant in een frisse, heldere stijl uitgewerkt, waarbij de verveling en frustratie in een bijna levenloos stadje in Louisiana bijna voelbaar wordt. Voorlopig is Jesse Peretz een onafhankelijke regisseur, maar zijn eerste film zou wel eens snel tot een Hollywoodproductie kunnen leiden en zijn twee jonge sterren Giovanni Ribisi en Natasha Gregson Wagner zijn namen om te onthouden.

de Volkskrant

Variëteit van filmaanbod maakt debat moeilijk

Door HANS BEERKAMP

ROTTERDAM, 6 FEBR. De enorme omvang van het aanbod op het International Filmfestival Rotterdam maakt de kans klein dat een festivalganger dezelfde films gezien heeft als jij. Er zijn genoeg controversiële films te vinden, maar het debat tussen de bezoekers beperkt zich veelal tot films die vooraf veel publiciteit kregen, zoals Michael Haneke's *Funny Games*, en de veertien films in de competitie om drie Tiger Awards, die zo'n beetje de harde kern van het programma uitmaken. Na er tien van die veertien te hebben gezien, springen er voor mij een stuk of vier uit boven de middelmaat: *Who*

the Hell is Juliette? van de Mexicaan Carlos Marcovich, het Amerikaanse *First Love*, *Last Rites* van Jesse Peretz, *Die Siebtebauern* van de Oostenrijker Stefan Ruzowitzky en *Knoflikari* van de Tsjech Petr Zelenka. Over dit lijstje bestaat tamelijk veel overeenstemming, al schijnt de jury ook enthousiast te zijn over het Italiaanse *Giro di lune tra terra e mare* van Giuseppe Gaudino. Zeer verdeeld wordt geoordeeld over mijn persoonlijke favoriet, *Marie Baie des anges* van de Franse debutant Manuel Pradal: er valt ook slecht over te discussiëren, want de film roept zulke sterke reacties op dat die positieve of negatieve gevoelens zich nauwelijks laten amenderen.

Ik wil dus geen kwaad woord horen over deze tot in de puntjes beheerste eerste film van de 30-jarige Pradal uit Montpellier, die zijn mythische vertelling over engelen en haaien, over een 14-jarig meisje dat het Goede zoekt, maar liever

verleid wordt door het Kwaad en over in het wit geklede Amerikaanse musicalmatrozen (zó weggelopen uit Jacques Demy's *Lola* of uit *On the Town*) situeerde aan de Côte d'Azur. Zoals alles in *Marie Baie des Anges* lijkt dat landschap wel een beetje op de realiteit, maar is het vooral een kunstmatig filmparadijs, waar een dromerig strand grenst aan een Amerikaanse marinebasis, het Carltonhotel in Cannes, de Grand Prix van Monaco en het stadion van Olympique Marseille. Het wervelende camerawerk, rijdend en glijdend, spelend met scherp en onscherp riep bij mij van de eerste tot de laatste minuut verrukking op, maar ik ken ook kijkers die er zeeziek van werden. Pradal is niet een van die talrijke jonge Franse filmmakers die een sympathiek debuut maken over jeugdige criminelen in de provincie, maar verwerkt hetzelfde thema tot een echte, verwarring zaaiende auteursfilm in de trant van Jean Vigo, Robert Bresson of Jean-Luc Godard. Er is in tijden niet meer een filmdebuut geweest dat me zo nieuwsgierig maakt naar de volgende film, al was het maar om vast te stellen of deze explosie van talent eenmalig zal blijken.

Niet alleen de kwaliteit van het competitieprogramma in Rotterdam is hoog dit jaar. Wie de juiste keuzen heeft gemaakt en een beetje geluk heeft bij het reserveren, kan er het beste zien wat andere festivals het afgelopen jaar boden: *East Palace*, *West Palace* van Zhang Yuan, *Hana-bi* van Takeshi Kitano, *The Sweet Hereafter* van Atom Egoyan, *Unagi* van Shohei Imamura, *Winterschläfer* van Tom Tykwer, *The River* van Tsai Ming-liang en *Gummo* van Harmony Korine. Over dit lijstje zou consensus onder professionele filmkijkers kunnen bestaan, maar het Rotterdamse publiek plaatste geen van die titels bij de eerste tierf in de tussenstand van de publicsprijs. Zo wordt de keuze dus alleen maar groter in dit frustrerende Luilekkerland van de film.

NRC Handelsblad

Filmfestival Rotterdam op naar miljoen bezoekers?

Door Pieter van Lierop

Rotterdam — Het filmfestival Rotterdam is onaantastbaar geworden. Het maakt niet meer uit of de wereld een goed of een slecht filmjaar achter de rug heeft, of er veel of weinig beroemde gasten hun opwachting maken, of er zure verslagjes in kranten zullen opduiken of louter jubelverhalen. In het reusachtige Pathé-complex aan het Schouwburgplein en in de bioscopen aan Kruiskade en Gouverneestraat is de reusachtige machine op stoom gekomen en die zal niet meer zijn te stuiten tot er een kwart miljoen stoelen bezet zijn geweest.

De volkstemmen die uit heel Nederland blindelings de weg naar het hart van Rotterdam weten te vinden, vormen al lang niet meer de exclusieve cinefiele voorhoede van 20 jaar geleden. Iedereen met een meer dan gemiddelde interesse voor film kan in principe ruimschoots aan zijn trekken komen. De een zal het veilige vermaak opzoeken van Alexandre Rockwells New Yorkse nachtkomede Louis & Frank. Een ander hoopt geschokt te raken door *March With The Anal Sadistic Warrior*, van Matthew Bamey. Met hetzelfde recht kun je deze megamanifestatie prijzen vanwege zijn veelvormigheid of verketteren wegens zijn vormeloosheid.

Sinds enige jaren is er een competitieprogramma maar van de debutanten die daar meedingen naar Tiger Awards, gaat niet de meeste werfingskracht uit. Het zogenaamde hoofdprogramma biedt 153 lange speelfilms naast nog eens 160 korte films. Wat de prioriteiten van de programmeurs zijn om films in die vergaarbak te zetten, is ondoorzichtig. En dan zijn er nog acht nevensecties om het bos waar je in kunt verdwalen pas werkelijk onoverzichtelijk te maken. Want of bepaalde films draaien onder het motto Hubert Bals Fonds, Critics' Choice, Cruel Machine of Main Program, dat is van toevallige omstandigheden afhankelijk.

Net Schiphol

Een groot nadeel van het Rotterdamse gigantisme is dat het voor nog onbekende filmmakers steeds moeilijker wordt zich in dit festival te profileren. Tegelijkertijd lijken de reeds bekende cineasten (Wenders, Jarmusch, Sayles, Egoyan, Von Trier, Yimou) de laatste jaren steeds minder geneigd om met hun films mee naar Rotterdam te reizen, zelfs als ze tot tien jaar geleden habitués waren. Vermoedelijk zijn ze toch wat benauwd geworden voor de massaliteit van het festival in zijn tegenwoordige gedaante. De organisatie kan dan wel doen alsof gasten als Jackie Chan en Tsui Hark de nieuwe Bergman en Fellini zijn en of Dario Argento een jarenlang ten onrechte verwaarloosde filmauteur is à la Douglas Sirk, er zijn genoeg redenen om daar anders over denken.

Het filmfestival is net Schiphol: om allerhande stagnaties, frustraties en overboekingen te voorkomen voelt de directie zich verplicht met het zelf gegenereerde succes mee te groeien. Waarbij het sympathiek treft dat de machtige Amerikanen

nauwelijks landingsrechten krijgen en men trouw betoont aan ook de kleine Europeanen met wie het succesverhaal ooit is begonnen is: Achenbusch, Klopfenstein, Ruiz, Mikesh, Dwoskin, Sokoerov. Maar ze raken zoek in de veelheid, in de machine die monstrueuze afmetingen begint te krijgen.

Binnen Europa dient 'Rotterdam' uit te kijken voor de concurrentie van jonge festivals als die van Turijn en vooral Thessaloniki waar nog wel een menselijke maat bestaat en grootheden als De Oliveira en Kiarostami twee maanden terug wel kwamen opdagen.

Na de eerste volledige festivaldag in Rotterdam ga je je enigszins bezorgd afvragen of de festivalleiding wellicht bezig is de groei voor te bereiden naar een nog weer grotere schaal. Ineens draait hier Rien Ne Va Plus, een zeer matige en onpersoonlijke zendelthriller van de Franse routinier Chabrol die veel betere films gemaakt heeft die nimmer Rotterdam gehaald hebben. Ineens blijkt de sadistische zombiefilm *L'Aldilà* van Lucio Fulci hier onvermoede adelsbrieven uitgeleend te kunnen krijgen. Ineens draait hier *Deconstructing Harry*, de meest populair geformuleerde nieuwe film van Woody Allen, wiens complete werk tot dusver door 'Rotterdam' stelselmatig genegeerd werd.

Guinness Book

Deconstructing Harry is een uitstekende film, daar gaat het niet om. *Titanic* is ook een uitstekende film. Maar als straks gewoon alle uitstekende films in Rotterdam kunnen draaien, plus nog een hoop niet zo uitstekende films, dan moet volgend jaar het festival uitbreiden naar zes of tien Nederlandse steden. Dan gaat het er niet meer om kwetsbare en bijzondere films te steunen. Dan wil men gewoon over elk bezoekersrecord heen weer een nieuw record. Dan ontleent men zijn trots aan een loze kreet als 'de grootste culturele manifestatie van Nederland'. Dan is het Guinness Book of Records het hoogste doel geworden: op naar een miljoen bezoekers!

Utrechts Nieuwsblad

Beste festival sinds jaren

Door Hans Maas

Simon Field, de Engelse directeur van het International Film Festival Rotterdam (IFFR), heeft zijn vuurdoop glansrijk doorstaan. De zeventwintigste editie was de eerste waarop hij echt zijn stempel heeft gedrukt, voor de vorige mocht hij nog niet meer dan het voordeel van de twijfel verdienen omdat hij nog te kort in dienst was.

Nog nooit was de kwaliteit van de competitie voor de Tiger Awards zo hoog. De tevredenheid over het hoofdprogramma gonsde tien dagen lang door het Pathé-complex en sloeg neer in de einduitslag van de publieksenquete waarin tientallen films staan met de waardering 'zeer goed'. De programma-onderdelen over wreedheid en digitale vernieuwingen waren er vooral voor de freaks, maar ook zij kwamen ruimschoots aan hun trekken.

Het stempel van Field bevat drie hoofd-aspecten. In de eerste plaats trekt hij de lijn van zijn vorige baan door. In Londen was hij filmprogrammeur bij het Instituut voor Hedendaagse Kunst. Dit instituut zoekt vooral manieren om de muren tussen verschillende kunstdisciplines te slechten. In Rotterdam zocht Field toenadering tot Boijmans, Architectuur Instituut, V2, Witte de With en Foto Instituut. Hij werd met open armen ontvangen getuige de 'filmprogramma's' die hier liepen. Het festival was breder dan ooit tevoren.

In de tweede plaats heeft Field Europa teruggezet op de filmkaart in Rotterdam. Zijn voorganger Fallaux ontdekte in zijn vijfjarige be-

wind dat de contacten in Europese landen verwaterd waren. Daardoor was er geen balans meer in het programma en leek het wel of er alleen nog onafhankelijke filmmakers waren in Amerika en het Verre Oosten. De door Fallaux ingezette revitalisering en reorganisatie van het netwerk resulteerde er dit jaar voor het eerst weer in dat Europa, en met name Frankrijk, zeer goed aan bod kwam.

Een derde aspect is dat Field de inbreng van Nederlandse produkten aanzienlijk heeft verhoogd. Negen nationale wereldpremières is een ongekend aantal. Daarbij kwamen nog eens vele oudere Nederlandse rolprenten en tientallen korte films. Toen De Poolse Bruid ook nog eens de publieksprijs won ontstond even de indruk dat het festival al te nationaal begint te worden. Uit de programmering van al die Nederlandse dingen mag helaas niet geconcludeerd worden dat Nederland nu opeens een zeer bloeiende filmindustrie heeft. Het heeft meer te maken met het 'inlikken' van een nieuwe Britse directeur in het wereldje van de vaderlandse cinema. Het is bijvoorbeeld eigenlijk niet de functie van dit festival dat iedereen die in Rotterdam wel eens een camera vasthoudt ook verzekerd is van vertoning op het IFFR, temeer niet omdat uit een land als Engeland, dat wel een belangrijk internationaal filmklimaat heeft, deze keer wel erg weinig produkties kwamen. Simon Field verloochende dus zijn afkomst zowel niet als wel. Wel omdat hij Engelse films maar mondjesmaat programmeerde, niet omdat hij zijn wortels bij het instituut voor hedendaagse

kunst mee verplante.

Tussen al het publieksgeweld ontbrak de aandacht voor kwestbare, vernieuwende kunst niet. Field heeft de formule van Fallaux overgenomen, die koos voor kwantiteit teheinde de kwaliteit meer kans te kunnen geven.

Verre Oosten

Elke directeur van het filmfestival in Rotterdam is afhankelijk van wat er wordt gemaakt. Dat er dus minder artistieke films werden vertoond uit het Verre Oosten heeft meer te maken met de economische neergang in dat deel van de wereld dan met Field.

Organisatorisch heeft de festivalleiding komend jaar nog wel iets te verhapstukken. De verstopping voor de kassa's was groter dan ooit. De talkshows waren minder bruisend dan vroeger en inleiders bij de films dropen soms onverrichterzake af omdat personeelsleden niet over hun komst waren ingelicht en te vroeg het zaallicht uitdeden en de projector startten. Dit werd mede veroorzaakt door het feit dat de meest ervaren en beste krachten, betaalde en onbetaalde, inmiddels worden gezet op de uiterst belangrijke Cinemart, waarmee overigens niets ten nadele van de honderden vrijwilligers wordt gezegd, want zonder hen zou het IFFR niet eens kunnen bestaan. Wat betreft de kaartverkoop kan Field misschien eens te rade gaan bij de Nederlandse Spoorwegen. Niet dat dat nu zo'n optimaal georganiseerd bedrijf is, maar men heeft er ervaring met automatische kaartverkoop, die de rijen voor de loketten aanzienlijk heeft bekort.

Rotterdams Dagblad / GPD

INTERNATIONAL FILM FESTIVAL ROTTERDAM

POSTBUS 21696 3001 AR ROTTERDAM

t 010 4118080 f 010 4138080

e-mail iffr@luna.nl www.iffrotterdam.nl